

1980
KOVAS - MARCH
Nr. 3

KARYS

KARYS

1980
Nr. 3 (1560)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS
Administratorius
KĘSTUTIS BILERIS
Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:
S. KAUNELIENĖ
“**TREMTIES TRIMITAS**”

BALYS BRAZDŽIONIS
“Lietuviai Kariai Laisvajame
Pasaulyje”
BRONIUS BALČIŪNAS
“Karinės Žinios”
Leidžia:
L.K.V.S. RAMOVĖ N.Y. SKYRIUS

TURINYS

Kazys Algenis, KARIO rėmėjas	viršelis
A. Budreckis — Jonušas Radvilas	97
J. Revas — Kareivio dienos	103
B. Balčiūnas — Trečiasis Pasaulinis karas	107
E. Jasiūnas — Suomių karo aviacija 1939-44 m. kare	113
TREMTIES TRIMITAS	119
J. Gliuda — Apie mažlietuvius ir jų nuopelnus	119
Šaulių veikla ir kronika	125
KARINĖS ŽINIOS	135
KRONIKA	136

ATSTOVAI:

Baltimore — M. Šimkus, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis, Australia — V. Šalkūnas

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S. J. Minkus
CHICAGO, IL — “Gifts International”,
“Parama”, Baly’s Radio & Television
DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv.
Antano Parapijos Spaudos Kioskas),
V. Perminas
OMAHA, NB — Pr. Kovas
WATERBURY, CT — “Spauda”
WOODHAVEN, NY — “Romuva”

PLATINTOJAI

KANADOJE
TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas, P.
Misevičius, Aug. Kuolas

ANGLIJOJE
“Dainora” — 14 Priory Road, Kew, Sur-
rey; TW9 3DF. Tel. 01-940 6377

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevelis, 6793 Bruchmuehlbach-
Miesau 2 Bahnhofstr. 11

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas, 22 Slevin St., No. Geelong,
3215, Vic.
W. Paluk, 1 Brentnall Ave., Blair Athol
5084, SA
S. Pačėsa, 13 Orchid Road, Guildford,
NSW, 2161

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$12.00, pusmečiui U.S. \$6.00, atskiro nr. U.S. \$1.50

Pinigus siųsti šiuo adresu: **KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA**

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world

Published monthly except July and August by “**KARYS**” — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription U.S. \$12.00 per year. Single copy U.S. \$1.50 — **Second Class Postage Paid at Brooklyn, N.Y. Publication No. ISSN 0022-9199**

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgavintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 3 (1560)

KOVAS — MARCH

1980

JONUŠAS RADVILAS

ALGIRDAS BUDRECKIS

1. ĮVADAS

Turbūt joks kitas Lietuvos istorijos veikėjas nebuvo susilaukęs tiek daug neapykantos ir pagiežos lenkų istorikų tarpe, kaip Jonušas Radvilas. Ypač jo nemėgo vienalaikiai ir vėlesni lenkų istorikai ir rašytojai dėl jo tariamų antilenkiškų tendencijų ir ypač dėl Liublino unijos sulaužymo.¹ Tradicinėje lenkų istoriografijoje jisai buvo vaizduojamas, kaip ambicingas despotas, religinis fanatikas ir svarbiausia: zdrajca — išdavikas.

Kad jisai buvo išdidus Lietuvos didikas — negalima paneigti. Kad jisai buvo išsitikinimų kalvinas — negalima paneigti. Kad jisai buvo išdavikas, lenkiškai tariant, zdrajca, į tai reikia atsakyti su klausimu: kaip matuojama išdavystė? Nebūdamas nei kilme, nei įsopareigojimais Karūnos dignitorius, kaip jis galėtų būti laikomas išdaviku. Kita vertus, ar jo veiksmai išdavė jo tautos bei valstybės — Lietuvos didžiosios kunigaikštijos tikruosius interesus? Regis, kad ne!

2. JAUNYSTĖ

Jonušas Radvilas buvo gimęs 1612 m. gruodžio 2 d. Biržų pavieta, Papilyje. Jo tėvai buvo Lietuvos didysis etmonas Kristupas II, Radvilo Perkūno sūnus, ir Ona Kiškaitė. Stanislovo Kiškos dukra kraičio keliu įnešė pusę Kėdainių Radvilų giminei. Vienas turtingiausių Lietuvos didikų Jonušas gavo gerą išauklėjimą, mokydamasis Kėdainiuose ir Slucke. 1629-1631 metais jis studijavo Leipcigo akademijoje. Uolus protestantas, jaunas Jonušas 1631 m. buvo nuvykęs į Niderlandus. Ten jis dalyvavo kunigaikščio Henriko Oraniečio kare su ispanais. Henriko Ora-

niečio stovykloje jis mokėsi karybos. 1632 m. jis praleido Leideno universitete.

1632 m. naujojo karaliaus ir DLK Vladislavo IV siunčiamas, Jonušas buvo nuvykęs į Niderlandų Hagą ir į Angliją su oficialia delegacija pranešti apie Vladislavo išrinkimą.² Po to, Jonušas atsigabeno olandų ir anglų inžinierių ir karininkų Lietuvos didžiosios kunigaikštijos kariuomenei parengti.

Tad, matome, kad jis keliaudamas po Vakarų Europą, valdovų dvaruose buvo priimamas, kaip lygus. Jis visur buvo traktuojamas, kaip turtingiausias Lietuvos didikas.

Jonušas Radvilas buvo aukštas, dailiai nuaukęs ir gražių bruožų, nors gana anksti pradėjo plikti. Jis turėjo Radvilų klasiškus bruožus: ilgą aro nosį ir aukštą kampuotą kaktą. Zikaro biustas Biržų kalvinų bažnyčioje Jonušą Radvilą per daug sendina (juk jis mirė sulaukęs vos 43 metų). Jonušas "garsėjo kaip nepalyginamas raitininkas ir šokėjas, dailaus aristokratiško elgesio, puikus ir išdidus, bet kartu dosnus ir mandagus. Jis mokėjo kiekvieną patraukti, kiekvieną sužavėti. Jis laisvai kalbėjo prancūziškai, vokiškai, lotyniškai. Namuose vartojo lenkų kalbą."³ Jis dar mokėjo lietuviškai, gudiškai ir ukrainietišškai. Istorikas Šapoka dar šitaip apibūdino jauną Jonušą: "Tėvas negailėjo pinigų sūneliui pasirodyti. Kur tik Radviliukas pasisukdavo, didžiūnų dukrelių mamytės taip ir sekiojo akimis. Radvila! Kunigaikštis Radvila! Vilniaus vaivadaitis, hetmonaitis . . . Didžios Lietuvos kunigaikštijos arklinininkas. Aišku — būsimasis Vilniaus vaivada."⁴

Jonušas tapo vienas iš savo laikų karybos žinovų. Dar visai jaunas būdamas jisai 1633-34 m. kartu su tėvu, Lietuvos didžiuoju etmonu, dalyvavo kare su maskvėnais. Tame žygyje jis pasižymėjo sumanumu ir drąsa. Žygyje su karalaičiu Vladislavu Jonušas pirmasis iškėlė Lietuvos vėliavą ant Smalensko sienų.

Jonušo pirmoji žmona buvo Kotryna Potockytė. Su ja jis susilaukė vienintelės dukters Onos Marijos, kuri ištekėjo už jo pusbrolio Boguslavo Radvilo. Kai Kotryna 1645 m. mirė, jis vedė turtingo Valachijos hospodaro Lupulo dukterį Eleną Mariją.

Radvilas daugiausia gyvendavo Kėdainiuose, Dubingiuose ir Biržuose.

3. VISUOMENINĖ VEIKLA

Jonušas Radvilas anksti pradėjo visuomeninį darbą. Jis jau 1636 m. pagarsėjo Vilniuje senatorių pasitarime, gindamas prieš lenkus Lietuvos garbę (žr. žemiau). Kai jo tėvas Kristupas II mirė 1640 m. Svėdasuose,⁵ Jonušas tapo ne tik Lietuvos, bet ir visos Lenkijos protestantų globėju. Jis kai kada viešai parodėdavo neapykantą prieš Katalikų bažnyčią. Štai, 1647 m. vyskupas A. Vaina skundėsi, kad Radvilas įsakęs nukapati pakelių kryžius ir kopylstulpius. Przymkowskio laidotuvių metu jis, esą, įsakęs šaudyti į dominikonų bažnyčią.⁶ Jonušas ypačiai nemėgo jėzuitų. 1652 m. gruodžio 17 d. jis rašė savo Kėdainių dvaro prižiūrėtojui Laurynui Kochanskiui: "Sklypus prie Viliopolio, dėl Dievo, nuo jėzuitų saugoti ir stropiai ginti tiek teisėtu, tiek neteisėtu būdu".⁷

Milžiniškos pajamos Radvilo dvarų, paveldėtų ar gautų įkaitais iš karaliaus, vos užteko jo išlaidoms. Jo tarnų livrėjos auksu žibėjo. "Aksomai, sabalai kailiai ir papuošalai, auksu ataustos medžiagos ir rubinai, net briliantai sagose; puošnios karietos ir brangūs arklių vakinktai, geri orkestrai, sidabro ir aukso indai ant stalų..." Taip istorikė Sruogienė apibūdina Jonušo Radvilo prabangumą.⁸ 1645 m. į Varšuvą naujos karalienės Marijos Liudvikos Gonzagos pasitikti Jonušas atvyko iš Lietuvos su nuostabia palyda, kuri puošnumu ir kareivių skaičiumi pralenkė karaliaus Vladislavo IV asmens sargybą.

Jonušo Radvilo garbei buvo prirašyta eilėraščių, daugiausia lotyniškai, bet taip pat ir lietuviškai. Garbindamas Radvilus, Steponas Jaugilas Telega deklamavo:⁹

Tavi, išskėstasparni, o ereli juodas,
Tris širdy triūbas turįs, garsį šlovę duodąs,

Jonušai Radvilai, kunigaikšti pone,

Vaivade Vilniaus, didis Lietuvos etmone!

Jonušas Radvilas buvo prisidėjęs prie savo numylėtų Kėdainių klestėjimo. Čia jis ėjo savo tėvų pėdomis. Po Kristupo II ir Onos Kiškaitės vestuvių tuojau Kėdainiams buvo pripažintos anksčiau suteiktos teisės bei privilegijos. 1627 m. Kristupas Radvilas suteikė Kėdainių žmonėms anais laikais labai retą laisvę: miestelėnai galėjo parduoti savo nuosavybę ir išsikelti iš Kėdainių. 1643 m. našlė Ona Radvilienė, norėdama, kad augtų ir Kėdainių priemiesčiai, atleido nuo visokių pareigų bei mokesčių Janučėvo priemiesčio gyventojus 10-čiai metų. Čia apsigyveno daugiausiai ateiviai iš Skotijos, atbėgę į Lietuvą religinių persekiojimų metu ir suradę čia malonią kalvinių Radvilų globą. 1629 metais Kėdainių reformatai su kunigaikščiu Kristupu Radvilu pradėjo statyti naują mūrinę bažnyčią, kurią baigė jo sūnus Jonušas.

1648 m. karalius Vladislovas IV Vaza, Jonušo Radvilo prašomas, Janušėvo (Naujųjų Kėdainių) teises dar praplėtė: leido turėti nuosavą antspaudą, ir 2-3 metinius prekymečius atleido nuo mokesčių bei rinkliavų. 1650 m. Kėdainių miesto teisės vėl patvirtintos karaliaus Jono Kazimiero. 1652 m. Jonušas Radvilas sutvarkė miesto policinę apsaugą. Gatvės buvo grindžiamos ir valomos. Jonušas Radvilas pastatydino dviejų aukštų miesto rotušės rūmus su bokštu ir laikrodžiu. Iš Kauno pusės buvo išmūryti miesto vartai. 1653 m. Jonušas paskelbė kėdainiečiams plačias savivaldybės teises (punkta miastu kieydanskiemu postanowione).

Jau iš senų laikų Radvilai rūpinosi švietimu. Kristupas II Radvilas įsteigė Kėdainių reformatų mokyklą 1625 m. Jo sūnus ją atgaivino, o 1649 pakėlė ją gimnazija. 1650 m. Jonušas Radvilas įsteigė spaustuvę, skirtą reformatų knygoms leisti. Dar 1647 m. Jonušas buvo pakviestas Joakimą Jurgį Retą (Rhet) iš Dancigo į Kėdainius. 1653 m. Reto spaustuvė dirbo pilnu tempu ir tais pat metais išleido tris nemažas knygas lietuvių kalba. Spaustuvė buvo prie kalvinių mokyklos, turbūt jos rūsyje. Ji sunyko karo metu (1655 m.). Ta pati spaustuvė išspausdino Kėdainių miesto policijos administracinius įstatus. Nelietuvių kalba išėjo viena knyga. Jonušas buvo įsteigęs ir popieriaus fabriką, gaminusį aukštos kokybės popierių, prilygusį olandiškajam.

Jonušas Radvilas nei kiek nemažiau laiko skyrė Radvilų centrai, Biržams. Jis norėjo rekonstruoti Biržų pilį pagal olandiškus gynybinius įrengimus ir patį miestą įtvirtinti. Jo fortifikacijų planai rodo, kad Jonušas buvo susipažinęs

su naujoviškais įrengimais olandų-ispانیų karo metu.¹⁰ Jonušas atsikvietė Lietuvos bastionų konstrukcijos žinovą, karo inžinierių, filosofijos ir medicinos mokslų daktarą Adomą Freitagą. Freitagas veikė Kėdainiuose ir Biržuose.¹¹ Manoma, kad tas Freitagas fortifikacijos meno Jonušą mokė dar Olandijoje.¹² Freitagas (1608-1650) su Kristupu II Radvilu bendravo nuo 1630 m., o 1640 m. jis jau vykdė Jonušo pavedimus Biržuose.¹³

1641 m. balandžio 4 d. Biržų vaitui, kapitoniui Dyviui J. Radvilas įsako priminti biržiečiams, miesto tarybos nariams ir žydams, kad jie ruošęsi miesto pylimo darbams. Tuo pačiu reikalu J. Radvilas kreipėsi į Biržų burmistrus, tarėjus, miestiečius, atseit¹⁴:

Pagal mano pirmtakų Biržų miestui duotas privilegijas Biržų gyventojai ir žydai, kiekvienas, kas turi namą, sklypą, turite pylimą aplink miestą pilti, todėl noriu, kad prirėkūs be jokių atidėlojimų ir vilkinimų prie pylimo darbų stotumėt, nes jau pavedžiau ponui Freitagui, padaryti tų pylimų matavimus, pagal kurį tuos pylimus pilsite.

1642 m. Biržų miestiečiai aplink miestą pradėjo pilti pylimą. Jie prašė Jonušo Radvilo, kad žydai neatsipirkinėtų pinigais, o patys dirbtų prie tų darbų, kad prie jų prisidėtų ir vokiečiai, kurių Biržuose yra keliolika namų.¹⁵

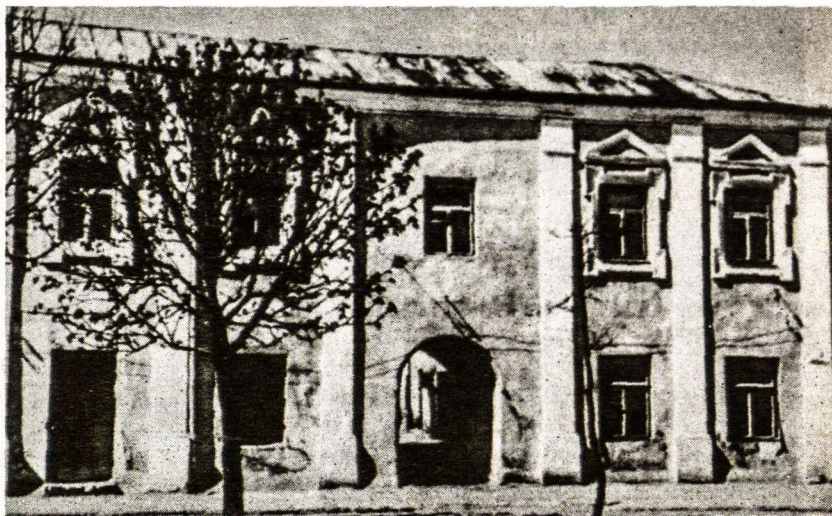
1642 m. rugsėjo 20 d. raštu J. Radvilas įsakė miestiečiams paruošti daugiau plytų rotušės ir vartų statybai. 1645 m. Biržai sudegė; tų metų rugsėjo 3 d. laišku Biržų seniūnui Kristupui Daugėlai Striškai Radvilas įsakė tais metais neimti iš padegėlių mokesčių, o duoti jiems miško medžiagos, plytų iš savo plytinių ir dar čerpių, kadangi jis iš miesto buvo pasiskolinęs 60,000

plytų.¹⁶

Jonušas Radvilas turėjo dar vieną karinės statybos žinovą — lietuvį Juožą Narūnavičių-Naronskį. 1645 m. J. Narūnavičius-Naronskis važinėjo po Jonušo Radvilo dvarus Lietuvoje, darydamas jų žemėlapius. Tais pat metais jis nubraižė Svėdasų apylinkių planą, o 1653 m. pasirašė Tauragės dvaro inventorių kaip "Jo Šviesenybės kunigaikščio revizorius ir geometras".¹⁷

1649 m. J. Radvilas ruošė plytas ir kitas medžiagas Biržų naujųjų rūmų statybai pilyje.¹⁸ Biržų pilies naujų rūmų statyba Radvilas pradėjo rūpintis 1649 m. Tų metų kovo 31 d. Kėdainių seniūnui Laurynui Kochanskiui iš Liubeco pasiųstame laiške jis rašo: "Plytų, apie kurias sakėte, kad jų apie 150,000 turite pas miestiečius surašę, neužtektų pradėtam darbui, nes, manau, jį vos galima bus užbaigti su 700,000". Išvykdamas iš Vilniaus ilgesniam laikui į karą prieš kazokus, J. Radvilas 1650 m. lapkričio 26 d. paliko L. Kochanskiui instrukciją dėl Kėdainių, Biržų statybų ir kitų reikalų tvarkymo. Liepia atsivežti iš Kauno koklių meistrą ir pavesti jam padaryti baltų koklių su mėlynu dugnu keliolikai krosnių. Iš Karaliaučiaus siūlo atsivežti čerpių kalvinų bažnyčios stogui ir geležies ankeriams.¹⁹ Neturinčiame datos laiške, rašytame išvykstant iš Vilniaus, Radvilas įsako L. Kochanskiui priruošti plytų, kalkių, akmenų, balkių, kad pavasarį rūmų statymo darbą būtų galima pradėti.²⁰

Visi tie J. Radvilo nurodymai kalba apie tuo metu ėjusius pasirengimus statybai. Tačiau tokio didelio objekto, kaip pilies rūmai, statyba, jei ji ir buvo 1651 m. pradėta, vyko iš lėto. 1653

Kėdainių senoji rotušė, statyta XVII a., Jonušo Radvilo laikais

Vladislovas IV (1632-1648)

m. lapkričio 22 d. Radvilo laiške L. Kochanskiui iš Horodlės vėl kalbama apie statybinių medžiagų ruošimą, atrodo, rūmų statybai ir jaudinamasi, kad dar neuždengtas Biržų rotušės stogas.²¹ Junušo Radvilo fortifikatoriai priešais pilį buvo supylę keturis redutus: vieną prieš pilies vartus, antrą — nuo palivarko, trečią — priešais kalvinų bažnyčią ir ketvirtą — nuo užtvankos.²² Pilies įtvirtinimų statybą nutraukė 1654 m. karas.

4. POLITINĖ VEIKLA

Jonušas Radvilas pradėjo savo politinę ir karinę karjerą labai anksti. Jau 1632 m. jisai buvo karaliaus pasiuntinys į Olandiją ir į Angliją. Dar gana jaunas būdamas jis ėmė ginti Lietuvos interesus bendruose su lenkais seimuose. Pagal Liublino unijos nuostatus, kai karalius — didysis kunigaikštis viešėdavo Lietuvoje, jo palydovas ir aukščiausias urėdas privalėdavo būti Lietuvos maršalka. Nesutarimai dėl maršalkų teisių tarp lietuvių ir lenkų ypač aštriai pasireiškė 1636 m. rugsėjo 9 d. Kai tų metų rugsėjo mėn. Vladislovas Vaza viešėjo Vilniuje ir kai Karūnos (Lenkų) maršalka Opalinskis, užsimiršdamas esąs Lietuvoje, uzurpavo Lietuvos maršalkos pareigas, ir vieno pobūvio metu nenorėjo duoti balso Vilniaus vaivada Kristupui Radvilui. Tada Kristupas Radvilas karaliaus akivaiz-

doje reikalavo atitaisyti skriaudą ir grasino skųstis seime ir parodyti, ar dera lenkams pačioje Lietuvoje skriausti lietuvius. Jis pareiškė, kad tegu geriau seimai nutrūksta, negu kad skriaudžiamos Lietuvos senatorių teisės būtų pažeistos, o Lietuva neprivalanti klausyti despotiškos valdžios. Vilniaus vaivados sūnus Jonušas dar griežčiau pareiškė, kad lietuviai daugiau nebe-pakęsią lenkų skriaudų, ir kad ateisias laikas, kada lenkai vietoje durų pro langus būsią išmėtyti.²³

1637 m. spalio 15 d. laiške Vilniaus vaivada Kristupui Radvilui, Vladislovas Vaza žadėjo Jonušui po tėvo mirties atiduoti ne tik visas jo valdytas seniūnijas, bet taip pat ir didžiojo etmono bei Vilniaus vaivados urėdus.²⁴ Užtat, tėvui mirus, 1640 m. Jonušas buvo paskirtas Trakų pilininku, bet tos pareigavietės nepriėmė. 1646 m. jisai buvo paskirtas lauko etmonu ir Žemaičių seniūnu, o 1653 m. Vilniaus vaivada.

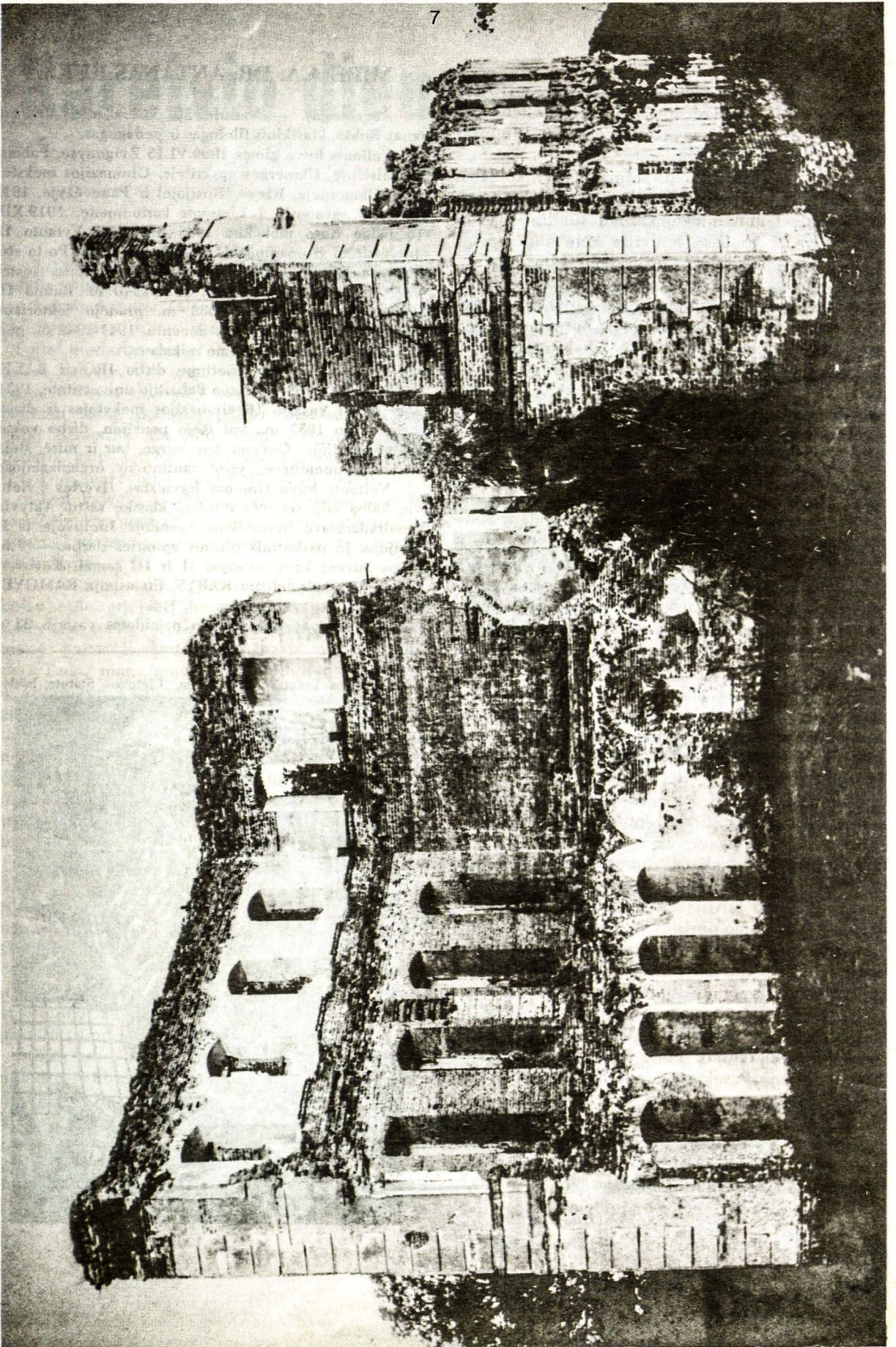
Jonušas Radvilas buvo labai ambicingas politikas ir tarpais jausdavosi lyg būtų faktinasis Lietuvos valdovas.²⁵ Jau 1646 m. seime jis pareiškė, kad bajoriškoji laisvė remiasi dviem kolonomis: “neminem captivabimus nisi jure victum” ir “Nihil de me sine me”.²⁶

Kartą Vilniaus vaivada ir didysis Lietuvos etmonas Jonušas Radvilas norėjo seime pravesti konstituciją (įstatymą) savo naudai, bet vienas Lietuvos atstovų niekaip nenorėjo jo leisti. Atsibodo Jonušui Radvilui to atstovo prašyti, ir jis per savo tarną jam pagrasino: “Liepsiu šimtą lazdų duoti, nors ir pats turėčiau žūti” (“Sto kijów każę dac, chocbym miał zginąć”); užkulisinių argumentų paveiktas, atkaklusis atstovas seime tuoj pareiškė: “Jo Galybės Kunigaikščio argumentų paveiktas sutinku” (“Victus rationibus Księcia Jegomosci pozwalam”) ir nusileido.²⁷

Jonušas Radvilas nevengė savarankiškai politikuoti tiek vidaus reikaluose, tiek santykiuose su užsieniais. Dar prieš Vladislavo Vazos mirtį jis slapta tarėsi su vengrų Jurgiu Rakoczy dėl jo kandidatūros į Lenkijos ir Lietuvos sostą. Vėliau jis dėjosi su Habsburgais ir Brandenburgo elektoriumi. Jis ir pats turėjo ambicijų tapti didžiuoju kunigaikščiu.

Jonušas ir jo pusbrolis Boguslovas Radvilas ir pačioje Lenkijoje turėjo žemių ir įtakos. Jonušas turėjo Kazimiero, Kamenieco ir Briansko seniūnijas, o pusbrolis Boguslovas — Baro, Knišino, Surazo, Bielsko, Liubomlės ir Tikocino se-

Biržų pilies griuvėsiai 1930 m. →

niūnijas.²⁸

1652 m. seimo ardytoju yra laikomas Upytės pavieta atstovas Vladislovas Viktoras Čičinskas-Sicinskis. Bet už jo veto stovėjo pats Jonušas Radvilas ir kiti.²⁹

1652 m. sausio 26 d. seimas susirinko labai sunkiu žėčpospolitai momentu. Jau keturi metai kaip siautė Chmielnickio kazokų sukilimas. Lenkų didikai ir Jonušas Radvilas kėlė audrą prieš karalių Joną Kazimierą, prikišdami karaliui visokių būtų ir nebūtų nusikaltimų. Opozicijoje seime pasirodė Radziejovskio ir Opalinskio partijų lenkai ir Radvilo šalininkai lietuviai. Seimo posėdžiai iš pradžių pasirodė labai triukšmingi. Blogos žinios iš Maskvos ir iš Ukrainos kazokų privertė visus suprasti momento rimtumą. Bet opozicija nenorėjo nusileisti karaliui ir nenorėjo skirti reikalingus mokesčius. Paskutinę seimui skirtą dieną (kovo 8 d.) karalius Jonas Kazimieras paprašė vienos dienos prolongatos (pratęsimo). Sekančią dieną karalius vėl prašė prolongatos. Tuomet atstovas Sicinskis 23 valandą sušuko prolongatos neleidžias duoti — veto! — ir iš seimo pasišalino.

Kadangi tai buvo šeštadienis, tai senatas nutarė sekmadienį Sicinskį surasti ir prikaltinti, kad pirmadienį, atėjęs į seimą, savo veto atšauktų. Nors Sicinskis iš tikro buvo surastas ir žadėjo ateiti į seimą, bet tą naktį išvažiavo iš Varšuvos. Tada seimas ir išsiskirstė. Aišku, tas Upytės atstovas buvo opozicijos įrankis. Jonušas Radvilas galėjo ir asmeniškais sumetimais pageidauti seimo iširimo. Mat, seime buvo keliamą byla prieš jį dėl Dzialinskio tarnų sumušimo.

1652 m. kovo 6 d. Lietuvos lauko etmonas Radvilas, seimo metu, važiavo viena siaura Varšuvos gatve į karaliaus rūmus, lydimas gausingos kavalkados. Pakelyje teko pravažiuoti pro namą, kuriame buvo sustojęs didikas Dzialinskis. Kadangi ties namo durimis stovėjo pakinkyta Dzialinskio karieta, kuri trukdė tvarkingai prajoti gausingiems etmono palydovams, tai tuoj prasidėjo peštynės. Pats Jonušas Radvilas, iškišęs galvą iš karietos, liepė mušti. Muštynėse laimėjo Jonušo Radvilo gvardija, vadovaujama Ukmergės karužos Komarausko, kuris kartu buvo ir atstovas į seimą. Pasekmė buvo ta, kad buvo užmušti du Dzialinskio haidukai, o jo vežikas sužeistas. Dėl to įvykio vėliau kilo barniai seime, kur lenkai ir Radvilų priešai Sapiehos reikalavo teisti lauko etmoną, bet viskas pasibaigė niekais, nes netrukus seimas nutrūko.³⁰

(Bus daugiau)

MIRĖ A.A. DR. ANTANAS RUKŠA

Augsburgas. — Vasario 20 d. čia mirė dr. Antanas Rukša, klasikinis filologas ir pedagogas.

Velionis buvo gimęs 1900.VI.15 Žvigonyse, Pabaisko valsčiuje, Ukmergės apskrityje. Gimnazijos mokslus išėjo Ukmergėje, Rževe (Rusijoje) ir Panevėžyje. 1919 m. stjo savanoriu į Lietuvos kariuomenę, 1919.XII. 16 baigė Karo mokyklą. 1933 m. baigė Vytauto D. universiteto Humanitarinių mokslų fakultetą. Po to studijavo užsienyje ir 1936 m. Vienos universitete, Austrijoje, įsigijo daktaro laipsnį. 1936-1940 m. Kauno III gimnazijos direktorius. 1939 m. pradėjo lektoriauti universitete, buvo pakeltas docentu. 1941-1942 m. gen. tarėjo pavaduotojas švietimo reikalams.

Pokario metais Vokietijoje dirbo IRO ir BALFO organizacijose, profesoriavo Pabaltijo universitete, 1954-7 m. buvo Vasario 16 gimnazijos mokytojas ir direktorius. Nuo 1957 m., kol išėjo pensijon, dirbo vokiečių gimnazijoje. Gyveno Augsburgėje, kur ir mirė. Reiškėsi visuomeninėse, ypač tautininkų organizacijose.

Velionis buvo žinomas lotynistas, išvertęs į lietuvių kalbą eilę senovės romėnų klasikų raštų. Aktyviai bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje Lietuvoje ir iš-eivijoje. Jo paskutinis plačios apimties darbas — Lietuvos laisvės kovų istorijos II ir III tomai, Kovos su lenkais. Veikalą leidžia KARYS, finansuoja RAMOVĖS C. V-ba.

Dr. Antanas Rukša buvo palaidotas vasario 23 d.

Žėčpospolitos senatas (iš 1619 m. Lietuvos Statuto laidos)

Kareivio dienos

(Kareivio prisiminimai)

JONAS REVAS

Gyvenau tame pačiame Kurpikų kaime, Kurpiškių valsčiaus, Vilkaviškio apskrities, su Kurpiškų kaimo kalviu Zalecku. Jis turėjo du sūnus jau vyresnius, o su pačiu vyriausiu draugavau.

Todėl nedarbo metui atėjus, dažnai atsilankydavau kalvėje, kur mano draugas Juozas padėdavo savo tėvui dupleles minti ir su dideliu kūju pamušti storą, įkaitintą geležį. Mačiau kaip ratlankį užmauna ant rato, kaip arkliams pasagas padaro, kaip kalvėje gaminami varžtai ir varžeklės. Tuos mažesnius darbus atlikdavo Juozas.

Ten kalvėje aš dažnai maišydavausi, bet tėvas Zaleckas man nieko nesakydavo. Vėliau sužinojau, kad tėvas mane mylėjo kaip gerą jo sūnau draugą.

Artinantis naujokų ėmimui į kariuomenę, kalbėjau apie artėjantį ir mano pašaukimą. Kalvis Zaleckas, sužinojęs, kad būsiu paimtas į kariuomenę, panorėjo, kad kartu eitų ir jo sūnus Juozas. Tada, mat, nenutrūktų mudviejų draugystė, o atitarnavę kariuomenėje ir vėl būsime draugais. Juozas Zaleckas buvo metais už mane jaunesnis. Tačiau, tėvas tada sudarė sūnui metrikus, nes per I Pas. karą, kai sudegė Alvito bažnyčia, sudegė ir Juozo gimimo metrikai. Naujuose metrikuose tėvas pasendino Juozą vienais metais ir taip mudviem teko stoti kartu į naujokų ėmimą Vilkaviškyje.

Daktarai mane patikrino, išmatavo 180 cm ūgį ir 66 kg svorį, o mano draugas irgi buvo to paties ūgio ir svorio. Užbaigus tikrinimą vienas komisijos karininkas, prie kurio priėjau, pasakė skiriamas esu į artilerijos dalinius.

Nenusiminiau, nes maniau — kartu pateks ir mano draugas Juozas. Tačiau, pabaigus naujokų ėmimą, kai mudu susitikome, jis man pasakė paskirtas į pėstininkus.

Tas buvo 1929 metais. Priartėjus balandžio mėnesio viduriui, vieną dieną nuėjau pas savo draugą, o jis man ir sako, kad jam parėjo šaukimas, reikia nueiti į valsčių atsiimti šaukimą į kariuomenę ir pasiūlė eiti kartu, o buvo kelio galiukas, apie 4 km. Sutikau, o kai jam įteikė šaukimą, ten pat padavė ir man. Pasižiūrėjęs į šaukimą, radau esąs paskirtas į pėstininkus

ir labai nusiminiau, nes norėjau būti kavaleristu.

Atėjo gegužės 3čia diena ir turėjau išvykti iš namų. Verkė motina, verkė seserys ir mažesni broliai. Kybartus turėjome pasiekti savo jėgomis. Susikinkėme į vežimą po vieną arklį, susidėjome sundukus, kaip buvo priimta juos kariuomenėj vadinti ir patys žygiavome pėsti.

Po šaltos žiemos, žemei giliai įšalus, dar matėsi pakrantėse užsilikusio, nesutirpusio sniego. Tada vieškelis buvo neišbrendamas Suvalkijos juodžemis.

Iš Kybartų mus autobusu vežė į Vilkaviškį. Ten mus šaukė pavardėmis ir statė į grupes ir vėl šaukė ir vis pagal abėcėlę. Mano pavardė Revas, o draugo Zaleckas, tai vis būdavom prie raidyno pabaigos.

Aš buvau paskirtas į 9-tą p. D.L.K. Vytenio pulką Marijampolėje, o mano draugas į 2-rą p. D.L.K. Algirdo pulką Šančiuose ir taip mudu išskyrė iš draugystės. (Jei būtume turėję tiek drąsos eiti prašytis, gal ir nebūtų mudviejų išskyrė? Mano draugas Juozas Zaleckas pasiliko Lietuvoje ir gauta žinia, kad jis jau miręs).

Traukiniu mus nuvežė į Marijampolę, kur pasitiko ginkluoti kareiviai, jau aprenkti pavasarine pėstininkų uniforma. Man tas vaizdas nepatiko, nes viena, nenorėjau būti pėstininku, antra, jų uniforma, ypač kasdieninė, buvo nelabai patraukli.

Vienas vyras, kuris būdavo po manęs šaukiamas, buvo akrobatas. Kai tik jį iššaukdavo, tai atsiliepęs "aš!", jis stodavo ant rankų ir taip nueidavo į nurodytą vietą. Tas akrobatas norėjo tą pat padaryti ir Marijampolės geležinkelio stotyje, bet darydamas veiksmą, ėmė ir sukniubo. Tada kareivis iš palydovų stuktelėjo jam su šautuvo buože. Buvo nemalonu matyti, kai akrobatas paėjęs keleta žingsnių į šalį, persivertė ant rankų ir sutrenkė tam kareiviui per kinkas. Kareivis nugriuvo. Tuojau pašaukė palydovų viršilą Jacikevičių. Tas, šlakuotas, trys plaukai ant nosies kuprelės, atrodė labai griežtas. Tačiau, akrobatas atrėžė viršilai: "Neturi teisės prie manęs kišti pirštų. Kai pateksiu į tavo kuopą, tada galėsi man duoti šluotį, bulves skusti, bet dabar,

atsitrauk". Viršila nuėjo, bet šalia akrobato liko tas pat palydovas, kuris tik šaipėsi, kai tas višaip išdarinėjo pokštus, tai pakišdavo koją prieky einantiems naujokams, tai ką kita.

Kareivinių rajone mus sustatė išrikiavę, ir kuopų vadai — kapitonai, ėjo pasirinkti sau jaunų kareivių. Priėjęs 3-čios kulkosvaidžių kuopos vadas, kapitonas Gefneris, paklausė manęs kokią specialybę turiu. Atsakiau, esu muzikantas ir kapitonas mane pasiėmė į savo kuopą.

Vaizdas iš pirmų dienų buvo nykus, tvarka buvo neįprasta. Narai buvo sukalti galvomis dviem eilėm, alėjoj po dvylika lovų. Mums paskyrė artimiausius viršininkus — skyrininkus. Jie miegojo kartu, tuose pačiuose kazematuose, tik geležinėse lovelėse, ne naruose. Ant rytojaus mus nuvedė į pirtį, rūbus dezinfekavo. Prieš pirtį dar buvom apžiūrėti sanitarų ir daktarų, ar nėra užkrečiamų ligų. Pirtyje jau gavome kariškus rūbus.

Prasidėjo mūsų mankštymas. Rodė kaip reikia rūbus susilankstyti ir pasidėti ant sūduko, kaip laikyti batus. Ryte skubiai rengtis ir eiti prastis į Šešupę. Kas pavėlindavo išeiti į rajoną, tuos statydavo į atskirą grupę. Nepavėlinę būdavo rikiuojami ir vedami, o pavėlinę statomi į gretas, liepdavo rankas pritraukti iki diržo ir: "Bėgte, marš!"

Sugrįžus nuo Šešupės, dar nespėdavom nė laiptais užlipti į antrą aukštą pasidėti rankšluostį ir muilą, kai skambutis šaukdavo rikiuotis lauke, tokiam ar tokiam patikrinimui. Tikrindavo ar baltinius pasikeitęs, ar plaukai nukirpti, ar nagai nukarpyti, ar visos sagos mundiruotėj. Kitą dieną vykdomas šarvuotės aprangos patikrinimas, ar blizga, ar nesutrūkusi, ar batai nuvalyti. Dar kitą dieną šautuvų patikrinimas, ar vamzdis blizga. Kas buvo gavęs šautuvą išrūdijusiom graižtvom, nors knygoje ir būtų įrašytas vamzdžio trūkumas, tam būdavo vargas. Nes ką gi žino tas skyrininkas ar viršila? Jiems vis atrodo, kad šautuvas yra apleistas. Už tai nevienas gaudavo ir po šautuvu atstovėti, ir ne vieną valandėlę.

Kaip minėjau, mūsų kuopos vadas buvo kapitonas Gefneris, buvo vyresnis leitenantas Mikucionis, leitenantas Sakalauskas ir kuopos viršila Kovera, na, ir liktinis vyr. puskarininkis Matulaitis.

Apmokymui eidavome į Šešupės slėnį. Oras atšilo. Visiems buvo išduoti baltiniai naujutėliai, bet storo "neselio", tai kai sušyli, jie pasidaro lyg brezentiniai. Gaudavom 10 minučių pertrauką, pasitaisyti ir parūkyti. O po jos ir vėl stok linijon, lygiuok, paeiliui skaičiuokis, dešinėn, gretas dvejinink, lygiavimas gretose ir žengte marš

ir t.t. Tokius užsiėmimus darydavome dažnai, tai vis visoki persirikiavimai, apsisukimai vietoje ir žygiuojant.

Sulaukus pietų meto, visus parvesdavo į kareivines. Skirdavo tarnybą, parnešti pietus iš virtuvės. Skirstydavo "šeimomis" po 10 žmonių į "šeimą". Pietus nešdavo du kareiviai, nes gaudavome ir košės baką. Kuopos budėtojas prižiūrėdavo porcijų parnešimą.

Pavalgius pietus, kas laisvas, ilsėdavosi, skaitydavo ar rašydavo, o tarnyba nešdavo bakus plauti.

Pasibaigus poilsio laikui, eidavo pamokos kareivinėse, todėl ir eilėraštis sakė: "Prieš pietus čia molį minkai, tampoma kuprinė, o po piet pailsi kinkos, dirba smegeninė..." Buvo dėstomi visoki statutai, drausmės, vidaus tarnyba, lauko tarnybos, be to, tikybos ir švietimo po valandą į savaitę. Švietimo vadovas buvo ltn. Sakalauskas, aukšto mokslo vyras, geros širdies. Jis paprastai nebausdavo kareivių, o jei kuriam ir uždėdavo dieną be išėjimo, tai baigiantis pamokai negalėdavo išeiti nepriėjęs ir nepaklausęs ko, kad galėtų nuimti bausmę ir, žiūrėk, jau sprunka pro duris, kad kuopos budėtojas nespėtų sukomanduoti "Stok, ramiai!" Jis tik ranka pamodavo, kad nereikia, "laisvai". Tačiau, ltn. Sakalauskas užduodavo ir gana sunkių uždavinių, kuriuos užrašydavo lentoje.

Švietimo pamokoms suskirstydavo į tris grupes: pirma — tie kurie nemoka nei skaityti, nei rašyti (tokių atsirado net 8); antra — kurie moka skaityti, bet nemoka rašyti; trečioj grupėj buvo baigę ar lankę pradžios mokyklą. Pastarojoj ir aš buvau priskirtas.

Neilgai teko mokyti, vos tik vieną mėnesį, nes atėjo įsakymas, visiems kulkosvaidininkams važiuoti į Varėnos poligoną, nepaliko nė naujokų. Visus pamokė kaip reikia milinę susukti, kaip ją diržiukais priišti, kaip visą savo turtą susidėti: baltinius, paklodes, pagalvę, antklodę, ištuštintą čiuzinį ir kitus reikmenis.

Po tokio "apmudiravimo" iššaukė visus į rajoną patikrinimui. Taip sunkiai apkrautam ir neįpratusiam, buvo neįmanoma tiesiai stovėti, verčia į užpakalį ir tiek.

Kitą dieną išdavė visiems po kepalą duonos, kurį susidėjome į duonmaišį ir išvedė į geležinkelio stotį. Ten susodino į prekinis vagonus ir išvežė Alytaus link. Ryte jau buvome Alytuje, kur turėjome išlipti, nes traukinys toliau nevežė. Mat, nuo I Pas. karo buvo sugriautas Kaniukų tiltas. Toliau turėjome žygiuoti pėsti.

Kulkosvaidžius vežė gurguolės, po du vežime,

o mes žygiavome laisvai, galėjome atleisti diržus, atsisegti apikakles, šautuvus nešėm kaip įmąnydami. Žygis nusibodo, nors kas 50 minučių darėme 10 minučių poilsį. Mums tai buvo pirmasis krikštas žygiuoti pilnoje kautynių aprangoje. Tą dieną Varėnos nepasiekėm, nakvojom pakeliui ūkininkų daržinėse. Varėnos poligonas nuo Alytaus yra 40 kilometrų atstu.

Benakvojant, išgyvenome nuotykį prie Daugų ežero. Kai kariuomenės dalinys apsinakvoja, tai nakties metu pastatoma sargyba, sargai, o kur reikalinga, tai ir slapukai. Sargai — tai ne sargybieniai, sargas kuopai sukilus, pats nusiima nuo posto. Taip buvo ir šį kartą. Kuopai sukilus ir ruošiantis kavai, sargas nusiėmė. Vyr. puskarininkis, pamatęs sargą einant kavos, gal pamiršęs, kad ne sargybinis, priėjęs ir kirto jam į žandą. Net nežinau nė kaip, nė iš kur, atsirado ltn. Sakalauskas. Aš dar niekad nemačiau jį tokį piktą. Maniau, kad jis puskarininkį nušaus. Tai vieną jį, iš karininkų, mačiau taip užtariantį kareivius.

Išgėrę kavos išžygiavome. Sustojimas buvo numatytas Druckūnų kaime, 6 km nuo Varėnos miestelio. Tame antros dienos žygyje mane susirado 2 p.p. kulkosvaidininkas, mano draugas Juozas Zaleckas. Tada visų pulkų kulkosvaidininkai žygiavo į Varėnos poligoną.

Druckūnų kaimas yra ilgas, tęsėsi kokius du kilometrus. Per vidurį ėjo gatvė, o iš šonų trobesiai. Tame kaime apsistojo ir vienam mėnesiui apsigyveno ne viena kulkosvaidžių kuopa. Miegojome kluonuose. Kiekvienoj kuopoj buvo po armoniką, o iš šimtinės vyrų atsirasdavo ir

visai neblogų muzikantų. Sekmadienių popietėm būdavo surengiami pasišokimai. Susirinkdavo vis daugiau ir daugiau mergaičių. Tada ten dar buvo paprotys dėvėti ilgais, ligi kulnų, falduotais sijonais, be to, visos būdavo basos. Vyrų būdavo daugiau, prie vienos mergaitės taikstydavosi apie 20 kareivių, norinčių pašokti. Vargas būdavo, kai kareivių pasaguoti batai užgaudavo basas kojas.

Į Varėnos poligoną žygiuodavom dažnai. Ten vykdavo šaudymai iš kulkosvaidžių. Aiškiai matydavosi kulipkų kritimas. Šaudydavo ir iš artilerijos pabūklų. Tačiau, mes, naujokai, šaudant nedalyvaudavom, tik žiūrėdavom sugulę ant balto, kaip perlas, smėlio.

Taip ten begyvenant, gavome kokią tai užkrečiamą ligą, vadino ją "kiauliuke". Vieniems tik pausiai ir žandai patindavo, pasidarydavo silpni, kiti daugiau ir labiau susirgdavo. Pastebėję susirgusius veždavo juos į Alytų, į ulonų kareivines, mat dauguma ulonų buvo išjoję į ganyklas. Ligai paplitus, į ulonų kareivines privažiavo nemažai sergančių. Neužteko nė chalatų ir ligoniai dėvėjo karišką uniformą. Stipresnieji turėjo aptarnauti silpnesnius.

Aš nebuvau smarkiai ligos apimtas ir nesijaučiau ligoniu. Bet viršila Kovera pamatė mane prie lauko virtuvės imant kavą ir pasakė: "Revai, sergi". Nors aš ir gyniausi, bet neužilgo buvau gurguole išvežtas į Bobriškius, apie 4 km, o iš ten sanitarine, Raudonojo Kryžiaus mašina, į Alytaus kareivines. Ten man tepė ausis ir galvą vyniojo bintais. Tačiau, ten duona buvo žalia, nedakepta, ir bevalgant žandą labai perš-

tėjo. Na, bet už penkių dienų paleido atgal į kuopą. Parvežė sanitarinis "busas", pasikrovęs viduryje pilnų benzino bačkų, važiavo ir keletas karininkų. Išleido mus Bobriškiuose, ten buvo štabas. Iš Bobriškių parėjau pėsčias į Druckūnus. Mane sugrįžusį pastebėjo ltn. Sakalauskas ir užklausė, kas yra, kad išvažiavau paskutinis, o grįžtu pirmutinis. Atsakiau, dėl tos duonos. Vėliau sugrįžę pasakojo, kad maistas kiek pagėrėjo.

Neužilgo baigėsi manevrai poligone ir šaudymai. Paskutinį kartą nužygiavom į poligoną ir ten mus išrikiavo. Atvykusiam kariuomenės viršininkui (neprisimenu gerai, rodos, buvo gen. Vitkauskas) padavė komandą "ramiai!" ir užmiršo paduoti "laisvai". Taip bestovint ant karšto smėlio, kaipie vyrai pradėjo svyruoti ir vienas išvirto. Kai tik pamatė kiti, tai iš mūsų kuopos išvirto dar trys. Užmečiau akį ant visų, visi buvo nerūkantys.

Pasibaigus poligone paradui, kitą dieną anksti išzygiavom Alytaus link. Lengvai sekėsi su dainomis žygiuoti. Pakelėse mus stebėjo sustoję mamytės ir sesutės, mamytės net apsverkdavo. Vakare pasiekėm Alytų. Iš ten grįžome į Marijampolės kareivines prislėgti baimės, nes girdėjome iš skyrininkų, kad gyvenant kluonuose nebuvo jokios drausmės, tačiau parvykus, na, tai naujokai stips. Taip kalakuto balsu kubuldavo mano skyrininkas Gurauskas, kilimo nuo Ukmergės.

Sugrįžome į kareivines. Reikėjo eiti į ūkio sandėlius prisikimšti šiaudų į čiuzinius. Apsitvarkius, atėjo ir pietų metas, pietūs jau iš pulko virtuvės. Vėl skyrimas tarnybai, darbams, švarinamės, dėliojame.

Po pietų rajone pasirodė 42 kareiviai su kuprinėmis ir su durtuvais ant šautuvų. Pamatęs, aš pradėjau teirautis, kas čia per rikiuotė. Sakė, kuprinėse po septynias plytas įdėta ir iš tų 42 kareivių net 40 stovėjo valandą su šautuvu pilnoj kautynių aprangoj, ir du paprastai, po valandą su šautuvu. Senas kareivis paaiškinęs, sako: "Tai dar tu nežinai, kad čia Mokomoji kuopa šarvuotes lygiuoja?" Tada į Mokomąją kuopą buvo paimta iš 8 šaulių kuopų po 10 vyrų, taigi, iš 80 vyrų net 42 stovėjo valandas po šautuvu. Ten gauti valandą labai lengva, už mažiausią sujudėjimą, netinkamą veiksmą rikiuotėje, suklydai pasisukti, ar kitaip . . . Nežinai statuto, neatsakė teisingai, tau ir krečia kuopos vadas visa savo galia — pilnoj kautynių aprangoj! Po tris valandas! Tą pats mačiau, ir mūsų kapitonas Gefneris irgi taip baudavo.

Pasibaigus laisvalaikiui, atėjo ltn. Sakalaus-

kas ir pradėjo šaukti iš sąrašo pavardėmis. Iššaukė ir mane. Dabar, sako, eikite į kuopos sandėlį, pas kuopos viršilą, jisai išduos jums naujus rūbus: "esate skiriami į Mokomąją kuopą". Mūsų buvo taip pat 10 vyrų. Išgirdus tą, man pagaugiais nuėjo šiurpas. Nors būčiau nematęs tų šarvuotųjų lygiavimo! Daugiau kaip pusė kuopos. Pradėjau maldauti ltn. Sakalauską, sakau, bijau ir nenoriu. "Kodėl?" Sakau, drausmė ten per didelė. Jis sako, tu esi drausmingas, nėr ko tau bijot, ten gauna valandas tik už nusižengimą drausmei. Visvien atsikalbinėjau ir nenorėjau eiti į Mokomąją.

Tada, leitenantas liepė atnešti kulkosvaidį, ant lango stiklo prilipdė popierėlį ir liepė man nusitaikyti. Sako, mums irgi reikia gerų taikytojų. Taikiausi, kad tik būtų kuo geriau. Nusi-taikiau. Paliko. Leitenantas paklausė, kas savanoriais į Mokomąją kuopą. Atsirado ir tokių. Taip aš ir išvengiau Mokomosios kuopos.

Mūsų kadras pradėjo vykdyti ką buvo užsibrėžę, pjauti naujokus. Vakare po dešimt suskaičiavus, liepia atsigulti ir nejudėti. Tikrina kaip rūbai sudėti, kaip susuktas diržas, kaip batai . . . Jei viską randa tvarkoj, liepia aukštelninkam gulint pakelti kojas, tikrina kojų nagus. Jei ilgoki, tai neaštriu durtuvu ima pjauti, raudami nagus iš šaknų. Buvome gavę naujus batus, jie labai nuraudonindavo kojų padus. Jei rado kurio padus raudonus, tam durtuvu per padus. Sekmadienių rytais, jei lova negerai paklota, ar nesilygiuoja su kitų paviršiumi, atėjęs skyrininkas išverčia. Klok iš naujo!

Pagalvoji dabar, kad skyrininkai per daug tos "drausmės" reikalaujavo. Kaip ta lietuviška patarlė sako: "Ar eisi namo — gausi mušt, ar neisi namo — gausi mušti". Buvo daug tokių atvejų, kad bausmės negalėjai išvengti, buvo neįmanoma. Pav. kazematuose, apie narus, ant kiekvieno kampo susėda skyrininkai ant savo lovų. Kai jaunas kareivis nori praeiti, tai vis turi pasiprašyti ar galima praeiti. Tačiau, pirmiausia jis turi pasisakyti savo laipsnį ir pavardę. O skyrininkas vis išras, kad neteisingas veiksmas, nepriėjai reikalingą atstumą, tai per toli, tai per arti, ar negerai pristatėi koją, negerai pridėjai ranką prie kepurės ir vis sako: "Palikt, prieiti iš naujo". Nori kareivis laisvu laiku išeiti į karių krautuvę, tai kol praeina skyrininką, dar, žiūrėk, sustabdys prie durų kuopos budėtojas ir tam reikia tas pačias maldas atkalbėti, tai ir to laisvo laiko išeiti nebelikdavo. Kartais nenorėdavai nei kur eiti dėl to.

(Bus daugiau)

TREČIAS PASAULINIS KARAS

B. BALČIŪNAS

(Pradžia "Kario" Nr. 1)

Europos vakarų fronte, žemyno jėgos privalo telkintais ir staigiais smūgiais palaužti NATO pasipriešinimą ir pirmu šuoliu pasiekti liniją — pietinė Olandija Maas upės dešinysis krantas; Belgijos rytinė siena, pro Liuksemburgą, pietų link pagal Prancūzijos sieną, į rytus pagal Šveicarijos sieną į Italiją, toliau į pietus pagal Prancūzijos sieną iki Viduržemio jūros. Tikslą siekti dideliu intensyvumu, nesustojant ir neatsižvelgiant į nuostolius. Ypatingai svarbu trumpiausiu laiku pasiekti ribą Roterdamas — Baselis šiauriniame ir centriniame sektoriuose, neįžengiant į Prancūzijos teritoriją, kurios nepažeidžiamumas, ypatinai, vos prasidėjus karo veiksmams, turi būti plačiai paskelbtas, kad prancūzai neprisidėtų prie NATO. Kaip nepriklausantys NATO valstybių organizacijai, karui prasidėjus, Prancūzai atitrauks savo okupacines jėgas iš Vakarų Vokietijos.

Pirmą tikslą pasiekus, tuojau bus pradėtos derybos su amerikiečiais, konstatuojant įvykusį faktą, siūlant taikingą koegzistenciją, derybų formoje išspręsti kilusias problemas. Kitus kraštus ignoruoti.

Užimtų kraštų tvarkymas — pagal nusistovėjusią tvarką. Išskirtiną dėmesį kreipti į Vakarų Vokietiją, pirmoje eilėje, išvežti įmonių įrengimus, tyrimų laboratorijas su visu personalu, ypatinai išsaugojant elektroninius įrengimus ir kompiuterius su juos aptarnavusiu personalu. Išsaugoti visus mokslininkus, profesorius ir inžinierius; tuos išvežti su turimom bibliotekom ir užrašais. Likusias įmones ir laboratorijas susprogdinti, arba sudeginti. Buvusias NATO valstybes pertvarkyti pagal sovietų liniją, nors Kinija-Japonija tam ir prieštarautų, bet tuo metu kariniai abi jos bus dar silpnos.

Veiksmai turi būti pradėti ne vėliau 1986 metų vasaros, tačiau, vidaus padėtis Jugoslavijoje gali pareikalauti ankstyvesnių veiksmų, be to, amerikiečių karinė parama NATO valstybėms gali būti iki to laiko žymiai sustiprinta. Invazijos jėgų sutelkimo priedangai, Europoje, išilgai vakarinės sienos, iš anksto vykdyti plataus masto karinius manevrus. Puolimą pradėti visu frontu vienu metu. Puolimo pradžioje sąjungininkai

nepanaudos branduolinės energijos taktinių ginklų, todėl Varšuvos pakto daliniai, ginklais ir gyvą jėga, bus dielėje persvaroje, kas laiduos prasilaužimo pasisekimą, todėl ir sovietams būtų klaidinga pirmiems panaudoti branduolinius ginklus. Būtina parengtyje turėti cheminius ginklus, ypatinai šiauriniame sektoriuje. Kuo anksčiau puolimas bus pradėtas, tuo bus naudingiau sovietams. Pirmo tikslo — sustojimo riba turi būti pasiekta D plus 9 dienos.

Puolimo pradžioje šiauriniame sektoriuje, stiprioje aviacijos priedangoje, oro desantu užimti Hamburgo aerodromą ir tuojau ten perkelti taktinės aviacijos bazę. Taip pat, oro jėgomis izoliuoti Bremeno aerodromą ir trukdyti priešo rezervų perėjimus per Veserį ir Reiną centriniame sektoriuje, nes priešas čia neturėdamas gilumos, negalės tinkamai panaudoti savo rezervų priešpuoliams. Puolimas centriniame sektoriuje turi būti ypatinai intensyvus — nenutrūkstantis; neatsižvelgiant į nuostolius veržtis gynybos gilumon, tikslu suskaldyti priešo frontą ir atkirsti tiekiamą sparninėms jo jėgoms.

Šiaurinio sektoriaus vadas, savo nuožiūra, gali panaudoti ir cheminius užtaisus, ypatinai puolant prieštankinius atsparos punktus, lauko aerodromus, kur yra taktiniai lėktuvai ir tiekimo sandėliai, vadovietės ir priešpuoliams susitelkimo vietas. Kituose sektoriuose cheminius ginklus naudoti tik fronto vado įsakymu.

Šiaurinio sektoriaus kairiame sparne, prie Meklenburgo įlankos, antroji tankų armija, su dviem lenkų divizijom ir vokiečių daliniais; puolimo kryptis Hamburgas, Bremenas; tikslas — Roterdamas. Pasiekus Hamburgą, dviem rusų ir vienai lenkų rezervinėmis divizijomis, per Šlezvig-Holšteiną, pro Kielį ir Flensburgą užimti Daniją, laiduoti laivyno išėjimą iš Baltijos jūros. Trečioji armija, į pietus nuo antros; puolimo kryptis — Hanoveris; tikslas — per Muensterį, Koelnas, Bonna. Dvidešimtoji armija su dviem vokiečių divizijom ir 34 artilerijos divizija Oranienburgo rajone — sektoriaus rezervas, pasisekimo išnaudojimui.

Centriniame sektoriuje — aštuntoji armija Vei-maro rajone; puolimo kryptis — Fulda, Frank-

furtas; tikslas — Belgijos, Luksemburgo rytinė siena. Pirmoji tankų armija Drezdeno rajone; puolimo kryptis — Nuernbergas, Štutgardas; tikslas — dešinysis Reino krantas prie Štrasburgo.

Pietinio sketoriaus dešiniajame sparne, rusų divizijoms su čekų ir vengrų daliniais iš Čekoslovakijos pulti Muencheno kryptimi dešinėje ir per Linzą į Austriją — kairėje; iš ten — į šiaurinę Italiją, kur pasipriešinimo nesitikima.

Stipresnis prieš pasipriešinimas numatomas Harzo, Spessarto ir Švarzvaldo aukštumų rajonuose, su Turingijos miškais, taip pat Bavarijos aukštumomis. Bet koks pasipriešinimas prie Reino upės ir Rūro krašte, privalo būti beatodairiniai palaužtas, ypačingai pagrindinių smūgių kryptyse. Sektorių vadai pasipriešinimo vietose privalo turėti pakankamai jėgų, panaudojant visus galimus rezervus. Laimėjimas turi būti užtikrintas ir už tai yra atsakingi vadai. NATO rezervai gali pasireikšti į vakarus nuo Reino upės, tarp Bonnos ir Mastrich. Juos neatidėliojant privalės sunaikinti dvidešimtos armijos divizijos, su Varšuvos

Pakto valstybių naujomis divizijomis, remiant rezervinei taktinei aviacijai. Laiku ir vietoje prieš rezervų sustabdymas ir neprileidimas prie siekiamo tikslo, turės lemiamos reikšmės puolimo pasisėkimui.

Pasiekus pirmą tikslą Roterdamas — Baselis puolimą sustabdyti ir pereiti į gynybą, iki bus padaryta su Amerika sutartis.

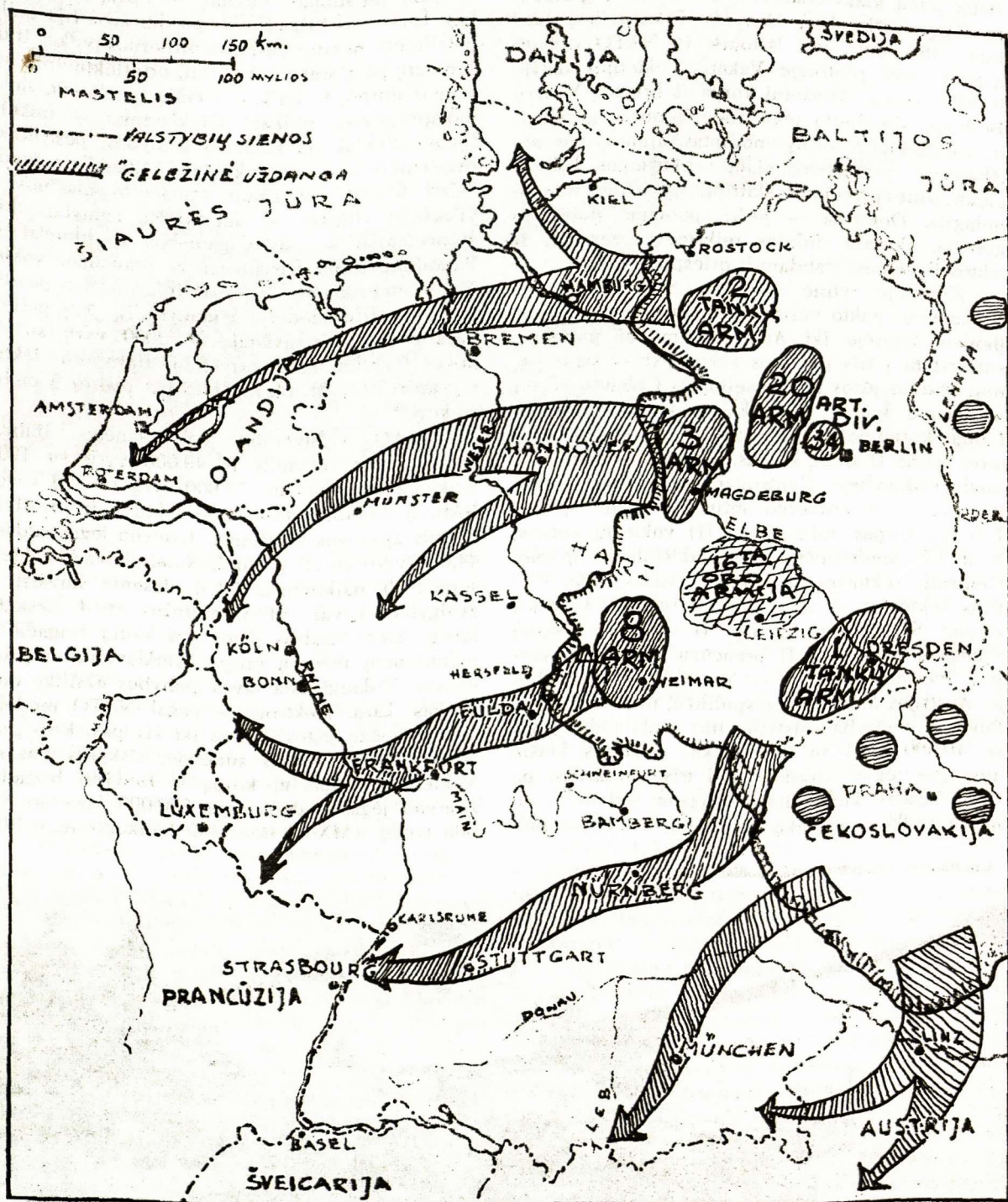
Su nežymiais pakeitimais, Varšuvos pakto ginkluotos jėgos, 1985 m. rugpiūčio 4 d. išvakarėse ir buvo išdėstytos, kaip numatyta aname slapto plane. Tuo metu, Sovietų Sąjungoje iš viso buvo virš 4,5 milijono vyrų, ginkluotų jėgų tarnyboje. Iš jų, žemės jėgų buvo 170 divizijų, kurių didesnė pusė visą laiką buvo parengties padėtyje, pilnai apginkluotos ir aprūpintos lauko sąlygomis (maisto, degalų ir šaudmenų — keturių dienų kautynėms). Europoje prieš NATO, iš satelitinių valstybių — lenkų, čekų, vengrų ir rytinių vokiečių — dvylika tankų ir antra tiek motorizuotų pėstininkų divizijų, skirtų pirmam kautynių skaidiniui. Dalis tankų divizijų turėjo rusų 40 tonų T-72 sunkiuosius tankus su 125 mm pabūklais. Vengrų, bulgarų ir rumunų — viena tankų ir penkios motorizuotų pėstininkų divizijos, skirtos pietiniam fronto sektoriui. Visos ne rusų sudėties divizijos, apginkluotos ir apmokytos šimtaprocentiniai pagal rusų standartus ir laikomos kaip integralinė rusų ginkluotų jėgų dalis.

Jau nuo Tuchačevskio laikų, žemės jėgų puolimo doktrina buvo: aviacijos priedangoje, fronti-

niais telkiniais tankų ir motorizuotų — šarvuotų pėstininkų masės prasilaūžimas prieš gynybos gilumon, naikinant rezervus, vadovietes ir tiekimo punktus, pagal iš anksto nustatytą planą, todėl ir šiuo metu Vakarų Europos fronte rusai sutelkė virš 4500 taktinių lėktuvų (šešioliktą oro armiją). Taktiniai naikintuvai yra skirti tiesioginei žemės jėgų paramai, jie ginkluoti raketomis ir 25 mm automatiniais pabūklais, tinkamais kauti žemės taikinius, lengvo bei vidutinio dydžio tankus ir pėstininkų šarvuočius. Taktiniai bombonešiai skiriami prieš aerodromų, rezervų telkinių, tiekimo punktų, susisiekimo mazgų ir kitų stambesnių objektų, kautynių zonoje arba arti jos, puolimui. Prie motorizuotų pėstininkų ir tankų dalinių, paramai skiriama motorizuota artilerija. Dideliais kiekiais naudojama priešlėktuvinė artilerija, kuri yra ypačingai svarbi apsaugai nuo prieš aviacijos puolimų, grupuojantis puolimui išėities padėtyje. (Taikos meto manevruose rusai daug praktikavo visiems daliniams puoliman pereiti tiesiog iš artėjimo ar net žygio.) Varšuvos pakto sudėtyje yra 70 rusų divizijų, iš jų trečdalis — tankų divizijos, kurios daugiausiai ginkluotos sunkiais T-70 ir naujais T-80 tankais ir tankais — amfibijom (persikėlimas per upę, taikos meto rusų žemės jėgų apmokyme, užėmė pirmą vietą); 15 šarvuotų pėstininkų divizijų, 32 pėstininkų ir dvi oro desantininkų divizijos; keli korpai Leningrado apygardoje, Rumunijoje ir Vengrijoje.

Puolimas vykdomas pagal iš anksto nustatytą planą, beatodairinis, agresyvus, sutelktomis tankų ir šarvuotų pėstininkų, motorizuotos artilerijos ir taktinės aviacijos jėgomis, greitais smūgiais, be sustojimo veržiantis prieš gynybos gilumon, ardant gynybos sistemą, naikinant gyvąją jėgą ir ugnies priemones. Daug dėmesio skiriama prieš-tankinei ir priešlėktuvinei apsaugai. Prieštankinė apsauga yra pripuolamo pobūdžio, ginklai išskirstyti iki mažų dalių ir kovai prieš tankus naudojami tiesiu taikymu, tampriai bendradarbiaujant su kitais puolančiais daliniais. Kautynių metu tiekimas privalo nenutrūkti, ypačingai šaudmenys, kurie, įsiveržus prieš gynybos gilumon, turi lemiančios svarbos. Ypačingos svarbos yra prieš ryšių sekimas ir trukdymas radio priemonėmis, stengiantis netikromis žiniomis priešą klaidinti ir išgirsti jo pranešimus. Visur ir visada stengtis naudoti turimas elektronines priemones, ypačingai veikiant naktį.

NATO jėgos 1985 metų išvakarėse, buvo beveik tokios pačios kaip ir per paskutinius 20 metų, išskyrus mažus pasikeitimus jūrų ir taktinėse jėgose. NATO organizacijoje vyriausias jėgų

vadas skiriamas Šiaurės Atlanto Tarybos ir į jo štabą įeina kiekvienas NATO valstybės ginkluotų jėgų viršininkas, išskyrus Prancūzijos, kuri nuo 1966 metų yra išstojusi iš NATO organizacijos, nors pietinėje Vakarų Vokietijos dalyje ir laiko vieną okupacinį korpusą ir brigadą Vakarų Berlyne. Ginkluotų jėgų sudėtis mišri, ginklavimas ir tiekimas nesuvienodintas, apmokymas neišbaigtas, ryšiams vartojamos skirtingos kalbos, elektroninės priemonės skirtingos, skirtinga ir technologija. Doktrina — judri, puolamo pobūdžio gynyba, skiriant didelės reikšmės rezervams ir taktinei aviacijai stabdant ir priešpuoliuose.

Europoje rytinė siena su Sovietų Sąjunga ir Varšuvos paktą valstybėmis, nuo Meklenburgo įlankos šiaurėje iki Austrijos imtinai pietuose, suskirstyta į tris gynybos sektorius: — šiaurinis, nuo Baltijos jūros iki Kasselio, su I olandų korpu kairiajame sparne, II vokiečių korpu centre ir I anglų korpu dešiniame sparne; rezerve — Muens-terio rajone II anglų korpas. Šiaurinis sektorius — anglų vadovybėje. Centriniam sektoriuje — nuo Kasselio iki Nuernbergo imtinai, kairiajame sparne I belgų korpas, toliau seka III vokiečių korpas, V ir VII amerikiečių korpai dešiniame sparne. Centrinis sektorius amerikiečių vadovybėje. Pietinis sektorius — nuo Nuernbergo iki Austrijos sienos. Šį sektorių užėmęs II vokiečių korpas; Stuttgarto rajone — II prancūzų okupacinis korpas. Pietinis sektorius — amerikiečių vadovybėje. Austrijos federalinė respublika, nuo 1955 metų laikoma neutralia valstybe, turi ginkluotose jėgose 40,000 vyrų su 350 tankų. Austrijos krašto apsaugos jėgos suskirstytos į tris apygardas, po tris brigadas kiekvienoje (brigadą sudaro pėstininkų pulkas su tankų batalionu, artilerijos pul-

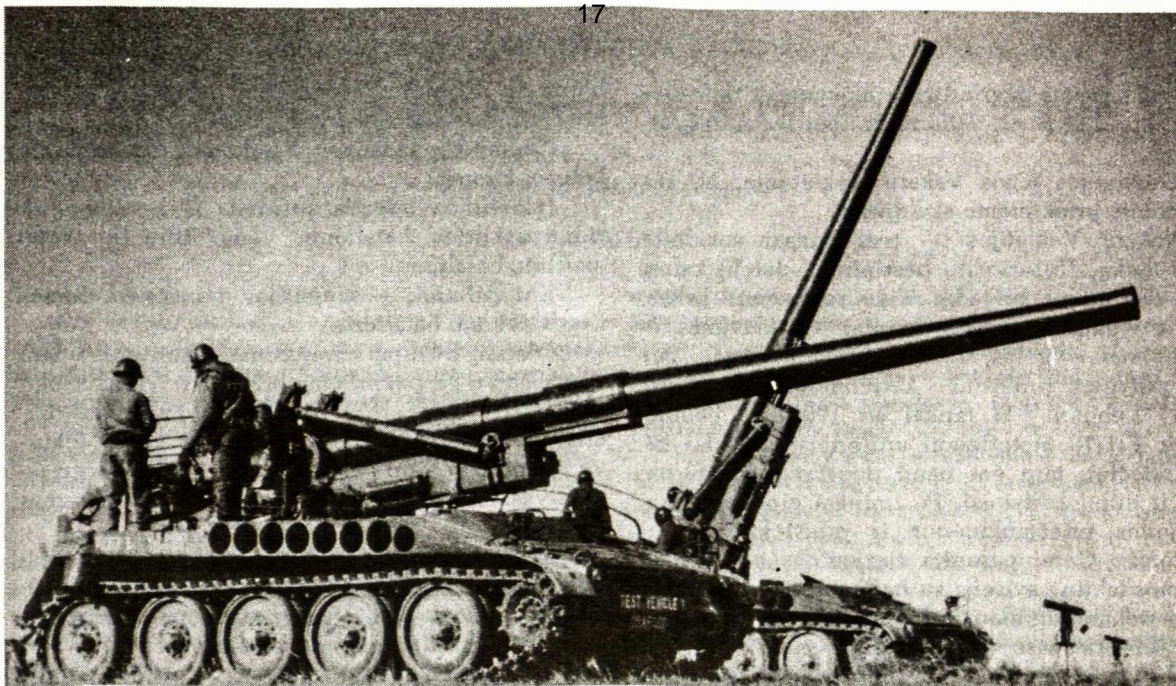
kas, priešlėktuvinės apsaugos pulkas, inžinerijos ir ryšių batalionai, tiekimo — aprūpinimo pulkas. Šarvuotos brigados — po du, arba tris tankų batalionus, mišrios paskirties artilerijos pulkas ir du šarvuotų pėstininkų batalionai, priešlėktuvinės apsaugos grupė, technikos ir ryšių batalionai, tiekimo-aprūpinimo pulkas). Ginklavimas — mišrus, lengvi ginklai yra vokiečių gamybos, pėstininkų prieštankiniai — amerikiečių "Milano" ir švedų "Carl Gustav". Sunkaus transporto mašinos ir vikšriniai vilkikai — amerikiečių gamybos, kiti autovežimiai — savos gamybos ir likučiai II Pasaulinio karo. Šarvuočiai — prancūzų, vokiečių ir amerikiečių, taip pat ir artilerijos pabūklai — įvairių modelių rinkinys. Tą patį galima pasakyti ir apie aviaciją — 3000 vyrų su 40 kovos lėktuvų, keletas ryšio ir transporto lėktuvų, apie 30 helikopterų, taip pat įvairių gamybų rinkinys.

NATO valstybėms priklausančios Italijos žemės jėgos susideda iš 49,000 vyrų su 1200 tankų; aviaciją sudaro 77,000 vyrų su 350 kovos lėktuvų, keliolika transporto lėktuvų ir priešlėktuvinis apsaugos batalionai. Laivyno jėgas sudaro 44,000 vyrų su 29 povandeniniais laivais, 3 kreiseriais, 6 naikintojais ir 4 desanto laivais; 5 žvalgybos laivai, 61 minininkas ir 4 desanto laivai. Kaip atskiros jėgos yra kalnų brigada ir motorizuotų rezervų grupė. Ginklavimas ir priemonės — daugiausia savos gamybos užsilikę nuo II Pas. karo. Doktrina — pagal NATO modelį.

Prancūzų jėgos, kurios iki III pas. karo pradžios nebuvo NATO sudėtyje, išskyrus Vakarų Vokietijos okupacinį korpusą ir Berlyno brigadą, žemyno jėgas sudarė apie 350,000 kovotojų su 600 tankų AMX-30 tipo, 450 helikopterų ir 300

Amerikiečių žvalgybiniai šarvuočiai

Amerikiečių 175 mm motorizuotos gaubicos

kautynių lėktuvų. Laivynas — 70,000 vyrų su dviem lėktuvnešiais, vienu kelikopteriu laivu, 20 povandeninių, 3 kreiseriais, 18 naikintojų, 30 frigatų, 90 minininkų, 25 desantiniais laivais. Oro jėgos — 110,000 vyrų su 500 kovos lėktuvų, jų tarpe ir taktiniai lėktuvai; prie jų prisideda transporto helikopteriai ir sunkūs lėktuvai. Ginkluotų jėgų rezervą sudaro apie 650,000 vyrų. Ginklavimas ir priemonės — daugiausiai savos gamybos, didele dalimi užsilikę nuo II Pas. karo. Išskirtina — naujos gamybos geri naikintuvai “Mirage” ir vidutinio tipo tankai AMX-30.

Viduržemio jūros jėgos, amerikiečių vadovybėje, apima italų, turkų ir graikų jėgas su amerikiečių šeštuoju laivynu.

Belgų — žemyno jėgos 66,000 vyrų su 600 tankų ir keletu branduolinės energijos taktinių raketų; laivynas — 30 minininkų su 4000 vyrų tarnyba; 200 kovos lėktuvų su priešlėktuvinės apsaugos baterijomis ir 20,000 vyrų, sudaro oro jėgas. Rezervus sudaro dvi armijos brigados ir laivynas, viso apie 7000 vyrų. Ginklavimas ir priemonės — daugumoje prancūzų, dalis savos gamybos ir anglų bei amerikiečių.

Olandų armiją sudaro apie 80,000 kovotojų su 900 tankų; laivyne — 9 povandeniniai, 2 kreiseriai (vienas ginkluotas “Terrier” SAM raketomis), 12 naikintojų, 42 minininkai ir kt. Prie jų priskaitomos helikopteriu grupės, pritaikytos sekimui ir kovai prieš povandeninius laivus, taip

pat specialios paskirties lėktuvai žvalgybai ir kovai prieš povandeninius laivus; viso laivyne apie 20,000 vyrų. Aviaciją sudaro 150 kovos lėktuvų, 20 žvalgybos, 15 transporto ir keletas helikopteriu; personalas — 22,000 vyrų. Prie aviacijos priklauso 20 batalionų priešlėktuvinės apsaugos raketų (“Nike-Hercules” ir “Hawk”). Krašto ginkluotų jėgų rezervus sudaro apie 45,000 vyrų. Ginklavimas ir priemonės — mišrios; anglų, prancūzų, belgų ir amerikiečių gamybos.

Danų ginkluotas jėgas sudaro 30,000 kovotojų su 250 tankų žemyno daliniai; 6000 vyrų su 120 kovos ir keletu transporto lėktuvų bei helikopteriu — aviacija; 6 povandeniniai, 2 naikintojai, 7 minininkai ir 8 pagalbiniai helikopteriai, su 6600 vyrų, sudaro jūrų laivyną. Rezervas — 65,000 vyrų. Ginklavimas ir priemonės — mišrus.

Paminėtinos ir tolimos šiaurės fronto jėgos — norvegai, kurių armiją sudaro apie 20,000 vyrų su keletu vokiečių, anglų ir amerikiečių gamybos tankų, kalnų ir pakrančių apsaugos artilerija. Laivyno tarnybą sudaro 9000 vyrų su 15 povandeninių, 20 pakrančių apsaugos laivų ginkluotų raketomis, 26 torpediniai ir keletas kitų paskirčių specialių laivų. Mišrios paskirties aviaciją sudaro apie 9000 vyrų su 120 kovos, 20 žvalgybos lėktuvų ir 8 pakrančių apsaugos pagalbinių lėktuvų. Ginklavimas ir priemonės — mišrios. Rezervai — apie 180,000 vyrų.

(Visų kariuomenių rezervai yra suprantama

kovotojai, praėję pagrindinį apmokymą atitinkamoje ginklo rūšyje ir dabartiniu metu esantys atsarguje).

Ginkluotos jėgos Vakarų Vokietijoje, NATO rytų fronto priekiniame skaidinyje.

Vakarų Vokietijos — trys korpai susideda iš 16 tankų, 15 šarvuotų pėstininkų, dviejų kalnų ir 3 desantinių brigadų. Trys rezervinės brigados ir vidaus apsaugos daliniai. Ginklavimas ir parengimas — geras; kovotojų apmokymas — geras, prilygsta profesinei kariuomenei. Išskirtini nauji "Leopard" II tankai su 120 mm pabūklais ir FH-70 motorizuoti artilerijos pabūklai (iš amerikiečių), taip pat nauji daugiavamzdžiai raketų ir minų laidytojai. Pėstininkai ginkluoti moderniomis prieštankinėmis ir priešlėktuvinėmis raketomis. Gerai paruošta tiesioginės pėstininkų paramos taktinė aviacija su helikopteriais. Elektroninės sekimo, ginklų valdymo ir ryšių priemonės. Jei prie viso pridurti, kad visos jėgos pasiruošę apginti savo žemę, tai vokiečių rinktinę galima laikyti rimta jėga.

Tankų pulką sudaro štabas su kuopos dydžio pagalbinėmis tarnybomis: ryšių būrys, pagalbos ir remonto būrys, inžinerijos būrys, 120 mm minosvaidžių būrys ir transporto būrys; du, arba trys tankų batalionai, kiekvienas — štabas su tarnybų kuopa; batalione — trys tankų kuopos po 17 tankų kiekvienoje ir šarvuota pėstininkų kuopa.

Artilerijos brigada: štabas su pagalbinais daliniais, dvi gaubicų baterijos 105 ir 155 mm po 18 pabūklų kiekvienoje, "Sargent" raketų baterija su 4 daugiavamzdžiais raketų laidytojais.

Priešlėktuvinės apsaugos pulkas — du bata-

lionai su 40 mm dvivamzdžiais "Bofors" pabūklais, įrengtais ant tankų važiuoklės.

Cheminės apsaugos batalionas, susideda iš keturių kuopų.

Inžinerijos brigada susideda iš keturių įvairios paskirties batalionų, vieno tiltų ir vieno amfibijų bataliono.

Kiti daliniai: — sanitarijos, transporto, žemės ir oro tiekimo batalionai.

Olandų I korpa šiauriniame sektoriuje sudaro viena šarvuota pėstininkų brigada ir viena tankų (apie 300 "Leopard") brigada su žvalgybos batalionu. Taktinės aviacijos apie 120 kovos lėktuvų. Olandijoje esančios jėgos apie 80,000 vyrų — rezervas. Kariuomenė susocialinta. Kovingumas menkas.

Belgų I korpas, centrinio sektoriaus kairia-me sparne, susideda iš dviejų šarvuotų divizijų ir motorizuoto artilerijos pulko, parašiutininkų pulko ir pėstininkų brigados. Kospo sudėtyje yra 300 "Leopard" I tankų ir apie 180 taktinės aviacijos lėktuvų. Naujas ginklavimas, ypatingai prieš tankus ir lėktuvus. Kovingumui turi įtakos nesutarimai valstybėje tarp flamandų ir valonų gyventojų.

Kanadiečių divizija — 3500 kovotojų šiaurinio sektoriaus rezerve, susidedanti iš vieno tankų pulko su 60 "Leopard" tankų, 155 mm gaubicų pulko, priešlėktuvinių ir prieštankinių pabūklų, raketų laidytojų baterija; pagalbinais daliniai ir tiesioginės paramos taktinių helikopterių eskadrilė. Kanadiečiai turi didelį respektą, kaip drausmingi ir geri kovotojai, gerai techniškai pasiruošę, su geru ginklavimu ir aprūpinimu.

(*Bus daugiau*)

Šio KARIO Nr. viršelyje pagerbiamas mūsų darbo Rėmėjas

KAZYS ALGENIS

Lietuvos kariuomenės savanoris, vėliau konsularinio korpo tarnyboje, dabar visuomenininkas ir kultūrininkas, remiantis lietuviybės išlaikymą išeivijoje.

KARIO leidimui sustiprinti, Kazys Algenis įteikė 1000 dolerių auką, už kurią tariame nuoširdų ačiū.

KARIO Štabas

SUOMIJOS KARO AVIACIJA 1939-44 M. KARE

(40 metų sukakties proga)

E. JASIŪNAS

Truputis istorijos

Dėl karinių nesėkmių ir nuovargio I-me Pas. kare, 1917 metais caristinėje Rusijoje prasidėjo perversmas. Suomiai, iki tol Rusijos imperijoje turėję autonomijos statusą, šią progą išnaudojo, ir 1917.XII.6 paskelbė valstybinę nepriklausomybę. Nepriklausomybės metų pradžioje Suomija turėjo apie 3.5 mil. gyventojų ir virš 380 tūkst. kv. km teritorijos plotą (taigi, penkeriopa didesnę už Lietuvos, su Vilniaus kraštu).

Suomijos aviacijai pradžią davė Švedijoje gyvenusio grafo Eric von Rosen padovanoti du lėktuvai, gauti 1918 m. vasario-kovo mėn. Lėktuvai buvo atžymėti mėlynos spalvos svastika baltame fone — tai buvo paties grafo asmeninis geros laimės ženklas. Nuo to laiko visi Suomijos lėktuvai buvo atžymėti šiuo ženklu.

Tolimesnė Suomijos istorija yra labai daug kuo panaši į Lietuvos karo av. istoriją. Iš skubiai įsigytų ar kovose su rusais paimtų pasenusio tipo 49 lėktuvų buvo sudarytos dvi aviacinės grupės, o skraidymo instruktoriais buvo samdomi pradžioje vokiečių, vėliau prancūzų lakūnai. Iki karo su rusais pabaigos 1918 m. gegužės mėn., suomių aviacija tegalėjo labai mažai pasireikšti. 1920.X.14 buvo pasirašyta taikos su rusais sutartis.

1920 m. buvo įkurtos savos aviacijos dirbtuvės. 1919-23 m. laikotarpyje suomiai iš Prancūzijos ir Anglijos pirkė 130 lėktuvų, jų tarpe 15 anglišių apmokymo tipo naikintojų Martinsyde F4 (du tokio tipo lėktuvai 1921 m. Lietuvoje besilankančios amerikiečių lietuvių grupės buvo padovanoti Lietuvos karo aviacijai, ir pavadinti "Amerikietis" ir "Amerikietė").

1926-30 m. laikotarpyje, suomiai užsienyje pirkė apie 50, ir savose dirbtuvėse pagal licenzijas pasistatė dar apie 50 lėktuvų. Buvo pradėti gaminti ir savos konstrukcijos lėktuvai. Dėl daugybės ežerų (Suomijoje yra virš 70 tūkst. ežerų), didelė lėktuvų dalis buvo hidroplanai, kurių plūdės žiemos metu būdavo pakeičiamos slidėmis.

Po 1930 metų, Suomijos aviacija buvo smarkiai sumoderninta: pirka dvimotorių bombonešių iš Vokietijos ir Anglijos, ir naikintojų iš Olandijos.

"Žiemos" karas

1939 m. lapkričio mėn. Sov. Rusija, pasinaudodama prasidėjusio II-jo Pas. karo suirute, neva Leningrado miesto apsaugai, pareikalavo savo kariuomenei bazių ir aerodromų Suomijos teritorijoje. Suomiams rusų igulas įsileisti atsisakius, šie suvaidino neva pasienio incidentą, ir, nebudami 1932 m. su suomiais sudaryto nepuolimo pakto, lapkričio 30 d. Suomiją užpuolė. Rusams laikas buvo labai patogus: prieš tris

mėnesius slapta pasirašytas bolševikų-nacių (Molotovo-Ribbentropo) paktas, o Suomijos ežerai ir pelkės, pavasarį, vasarą ir rudenį sudarą natūralią kliūtį rusų tankams, jau užšalę. Rusai nesitikėjo, kad mažoji Suomija rimtai ryžtųsi ginti savo 1500 km ilgumo su didžiuoju kaimynu sieną.

Suomijos karo aviacija užpuolimo metu turėjo 145 lėktuvus (Lietuva 1940.VI.15 turėjo virš 200). Sov. Rusijos kariuomenę rėmė apie 900 lėktuvų, daugiausiai pasenusio tipo. Sutikę netikėtai didelį suomių pasipriešinimą, rusai savo oro pajėgas sustiprino iki 1500 lėktuvų.

Vakarų Europos valstybės, matydamos herojišką suomių kovą su užpuolėju, nuošaliai nepasiliko ir skubėjo į pagalbą. 1940.I.11 atvyko grupė švedų savanorių su Švedijos karo aviacijos Gloster-Gladiator ir Hawker tipo naikintuvais (ir Lietuvos karo aviacija turėjo įsigijusi 14 Gl.-Glad. tipo lėktuvų). Prancūzija, kaip dovaną, atsiuntė 30 Morane-Saulnier 406 tipo naikintojų (Lietuvos karo av. buvo Prancūzijoje užsakiusi 13 M.S. 406 lėktuvų, kurie, dėl prasidėjusio II-jo Pas. karo, nebuvo pristatyti). Anglija dovanojo 10 Gloster-Gladiator II ir 24 Gloster-Gauntlet II. Kitus 20 Gladiatorių ir 12 Bristol Blenheim IV bombonešių anglai suomiams pardavė. Oro kovose paaiškėjo, kad Gladiatoriai nebuvo pakankamai šarvuoti ir neturėjo savaime užsitraukiančių (self sealing) kulksams pramušus, skylių benzino tankuose, todėl buvo lengvai pašaunami. Iki vasario mėn. pabaigos suomiai jau buvo netekę 13-kos Gladiatorių.

1940 m. vasario mėn. pradėta gauti Italijoje užsakytų Fiat G-50 naikintuvų siunta. Anglijoje papildomai užsakyta 12 Br. Blenheim I bombonešių, o JAV-se nupirktą 44 Brewster 239 tipo naikintuvai. Pradėjo atvykti ir daugiau savanorių-lakūnų: danų, amerikiečių, anglų, kanadiečių, italų, ispanų ir lenkų (lietuvių, latvių ir estų, deja, nebuvo). Iš jų buvo sudarytas atskiras aviacinis vienetas, kuris nespėjo žymiau pasireikšti.

Šio "Žiemos" karo paskutinės fazės metu rusai prieš suomius buvo sutraukę apie 2000 lėktuvų, o suomiai turėjo tik 196 (111 naikintojų, 29 bombonešius ir 56 žvalgybos). 1940.III.13 suomiai buvo priversti priimti karo paliaubų sąlygas ir rusams perleisti apie penktadalį savo teritorijos. Iš atiduotų sričių išsikėlė apie 400 tūkst. suomių. Ir rusams karo paliaubos buvo naudingos, nes atėjus pavasariui Suomijos ežerai ir pelkės vėl sudarė gamtines kliūtis, o be to, už trijų mėnesių jie jau buvo suplanavę okupuoti tris Pabaltijos valstybes — Lietuvą, Latviją ir Estiją. Besitęsiančios suomių su rusais kovos galėjo ir pabaltiečius paskatinti pasipriešinti jų užmačioms.

Per "Žiemos" karo veiksmus suomių aviacija buvo nepaprastai sėkminga: jų lakūnai turėjo apie 200 tikrų, ir apie 80 nepatvirtintų oro pergalių. Kiti 314 rusų lėktuvų buvo numušti priešlėktuvinės artilerijos, ir 105 sunaikinti žemėje. Vien kpt. J.K. Servanto numušė 13 rusų lėktuvų. Kiti 11 lakūnų numušė po 5 lėktuvus ar daugiau. Patys suomia neteko 67 lėktuvų, kurių 42 buvo numušti oro kovose. Iš šių 12 oro "asų", 3 žuvo. Lakūnų sąrašuose nepastebėjau Aikalos, lietuvių taip pamėgto suomių lakūno, pasižymėjusio aukštojo pilotažo varžybose Pabaltijo Olimpiados metu, 1939 metais Kaune.

Šio "Žiemos" karo metu suomia užsieniuose pirkto 145 lėktuvus, daugiausiai naikintojus ir bombonešius, o iš užsienių dovanų forma gavo 79 lėktuvus. Iš rusų suomia gerame stovyje paėmė 14 naikintojų ir 11 bombonešių.

Karo paliaubų laikotarpis

Suomiams buvo aišku, kad II-sis Pas. karas buvo dar tik prasidėjęs, ir karo paliaubos su rusais ilgai nesitęs. Jie skubėjo kaip galima greičiau savo karinę aviaciją sumoderninti ir sustiprinti.

Anglijoje jie nupirko 12 Hawker-Hurricane naikintojų. Prancūzai padovanojo 6 Caudron tipo naikintojus. Vokiečiams užimant Norvegiją, į Suomiją atskrido 7 norvegų naikintojai. Pagaliau, per Švediją buvo gauti ir likusieji JAV-se užsakytieji Brewster 239 naikintojai. Iš atremontuotų rusiškų bombonešių buvo sudaryta atskira eskadrilė. Iki 1941 m. nuosavoje dirbtuvėse suomia pagal licenzijas pasistatė 50 Fokker D.XXI naikintojų, 15 Br. Blenheim I bombonešių ir 40 savos konstrukcijos Pyry II mokomųjų lėktuvų.

Vokiečiai, numatydami karą prieš rusus, ir suomiuose matydami gerą kovų bendrininką, jiems pasiūlė parduoti dalį savo karo grobio. Suomia pasiūlymą su džiaugsmu priėmė. Taip iš vokiečių buvo nupirkta 25 Morane Saulnier 406, 22 Curtiss Hawk 75A-3, 7 norvegiški Hawk 75A-6, ir 4 Dornier Do 22K-1 lėktuvai.

"Tąsos" karas

Vokiečiams pradėjus karą prieš rusus 1941.VI.22, suomių karo aviacija jau buvo išaugusi iki 470 lėktuvų, kurių didesnioji pusė buvo tinkami karo veiksmams. Suomių teigimu, birželio 25 d. rusai pirmieji pradėjo bombarduoti jų pasienio vietas. Kaip pirmasis karas suomių istorijoje yra vadinamas "Žiemos" karu, taip šis vadinamas "Tąsos" (pratęsimo) karu.

Rusai, nuo vokiečių panikiškai traukdamiesi ar milijonais pasiduodami į nelaisvę, prieš suomius nebegalėjo sutelkti tiek aviacijos, kiek "Žiemos" karo metu, todėl suomia galėjo laisviau jaustis. Suomių naikintojams nebereikėjo saugoti savųjų miestų, ir jie galėjo būti panaudojami savų bombonešių palydėjimui ar priešo naikinimui jo paties žemėje.

Suomiams greitai pavyko atsiimti "Žiemos" karo metu prarastą teritoriją, bet, nepaisydami didelio spaudimo iš vokiečių pusės, jie nesutiko dalyvauti Lenin-

grado miesto apsupime. Savo jėgas jie sukonzentravo prieš Murmansko geležinkelį, kuriuo iš Archangelsko uosto be pertraukos riedėjo JAV ir Anglijos siunčiama rusams pagalba ginklais ir kitomis karo medžiagomis. Deja, ši strateginė operacija suomiams pilnai nepavyko.

1942 m. vokiečiai suomiams pardavė gana didelį kiekį rusiškų lėktuvų, karo lauke paliktų rusams besitraukiant. Be to, jie gavo 15 Dornier Do 17Z-2 bombonešių, kaip reichsmaršalo Goeringo dovaną. Tačiau nuo tų metų ir prieš suomius fronte pradėjo pasireikšti modernūs anglų-amerikiečių rusams atsiųsti naikintojai, kaip tai: Hawker-Hurricane II, Bell P-39 Aircobra, Curtiss P-40, ir kiti. Nors suomių lakūnų apmokymo, patirties ir ūpo (moralės) lygis buvo labai aukštas, bet persvara ore pradėjo krypti rusų naudai. Suomia pradėjo iš vokiečių reikalauti moderniškųjų lėktuvų.

1943-33 m. laikotarpyje vokiečiai suomiams pristatė 15 prancūziškų Hawk 75A-3, 32 Morane Saulnier 406 ar 410 tipo, ir savos gamybos 23 Junkers Ju 88A-4, 48 Messerschmitt 109G-2 bei 114 pagerintų Messerschmitt 109G-6. Patys suomia iš savo dirbtuvių išleido 30 Br. Blenheim I bombonešių.

1944 m. vasarą suomių aviacija turėjo apie 530 lėktuvų, iš kurių virš 200 buvo naikintojai ir virš 100 — bombonešiai. Tą lemtingą vasarą rusai ne tik smarkiai spaudė besitraukiančius vokiečius, bet ir sustiprino veiklą šiaurės fronte prieš suomius. Suomia didvyriškai gynėsi. Keleriopai gausesnio priešo stumiami, jie atsitraukė į pirmąsias 1940 metų pozicijas ir pagaliau 1944.IX.4 priėmė rusų padiktotas paliaubų sąlygas.

Suomių karo aviacijos laimėjimai buvo tikrai imponantiški. "Tąsos" karo metu suomių aviacija numušė 1567 rusų lėktuvus, o jų priešlėktuviniai pabūklai — dar 1107. Jų aviacijos herojus E.I. Juutilainen abejoje karo su rusais fazėse numušė 92 priešo lėktuvus, H.H. Wind-78, E.A. Luukkanen-51, U.S. Lehtovaara-43. Kiti 13 lakūnų turėjo numušę po 20 iki 40 rusų lėktuvų. Patys suomia "Tąsos" kare neteko 536 lėktuvų, iš jų 209 buvo numušti oro kautynių metu. Tuo pat metu jų aviacijos dirbtuvės sutaisė apie 600 lėktuvų ir pastatė apie 200 naujų.

Pokario metai

Viena iš rusų padiktuočių paliaubų sąlygų buvo — išstumti vokiečius iš šiaurinės Suomijos. Nors ore vokiečiai mažai prieš suomius priešinosi, bet jų priešlėktuvinė artilerija numušė 17 suomių lėktuvų.

1947.II.10 Paryžiuje buvo pasirašyta suomių-rusų taikos sutartis, pagal kurią suomiams tebuvo leista turėti tik 60 kovos lėktuvų, o jų apginklavimas bombomis ir raketomis uždraustas. Suomių karo aviacijos ženklas — mėlyna svastika baltame fone — buvo pakeistas į balta - šv. mėlyna - balta koncentrinis skritulius.

1953 m. suomių aviacija įsigijo pirmuosius sprausminius lėktuvus. Pradžioje jie juos pirkto iš anglų,

ŽVILGSNIS Į AMERIKOS KARUS

AMERIKOS REVOLIUCINIS KARAS

(1775 - 1784)

Dalyvavo — 290,000; žuvo ar mirė tarnyboje — 4,000.
Paskutinis veteranas, Daniel F. Blakeman, mirė 1869
IV.5, sulaukęs 109 metų amžiaus.

1812 (1812-15) METŲ KARAS

Dalyvavo — 287,000; žuvo ar mirė — 2,000.
Paskutinis veteranas, Hiram Cronk, mirė 1905.V.13,
sulaukęs 105 metų amžiaus.

MEKSIKOS KARAS (1846 - 1848)

Dalyvavo — 79,000; žuvo ar mirė — 13,000.
Paskutinis veteranas, Owen Thomas Edger, mirė 1929.
IX.3, sulaukęs 98 metų amžiaus.

KARAI SU INDĖNAIS

(apytikriai 1817 - 1898)

Dalyvavo — 106,000; žuvo ar mirė — 1,000.
Paskutinis veteranas, Fredrak Fraske, mirė 1973. VI.18,
sulaukęs 101 metų amžiaus.

PILIETINIS KARAS (1861 - 1865)

Dalyvavo Unijos pusėje — 2,213,000; žuvo ar mirė
tarnyboje — 364,000.
Dalyvavo Confederatų pusėje — 1,000,000; žuvo ar
mirė — 133,821 (iš jų 28,000 būdami nelaisvėje).
Paskutinis Unijos veteranas, Albert Wolson, mirė
1956.VIII.2, sulaukęs 109 metų.

vėliau iš švedų ir amerikiečių, o nuo 1961 metų —
vien tik iš rusų. Šiuo metu suomiai turi tris eskad-
riles rusų gamybos MiG-21F naikintojų.

Po karo su rusais, Suomija buvo apkrauta nepa-
prasto dydžio karo reparacijų našta. Per 7 metus suo-
miai S. S-agi pagamino pramonės dirbinių virš 600
mil. dolerių vertės. Darbščioji suomių tauta karo re-
paracijas pilnai išmokėjo, ekonomiškai atsigavo, ir šian-
dien džiaugiasi ginklu ir krauju apginta laisve, ekono-
miniu gerbūviu, bei kitų tautų jai ypatingai reiškiamą
užpelnytą pagarbą.

Padarius šią mažos suomių tautos aviacijos kare
su rusais apžvalgą, dėmesin krinta palyginti dideli
suomių turėtų lėktuvų skaičiai ir jų aviacijos dirbtu-
vių pajėgumas statytis modernius lėktuvus, dideliais
kiekiais. Taip pat charakteringa, kad laimėjimų oro
kovose santykis yra maždaug 5:1 suomių naudai. Skai-
tytojas, be abejonės, jau bus pagalvojęs, o koks gi
būtų buvęs Pabaltijo tautų likimas, jei ir jos 1940
metais būtų bendromis jėgomis pasipriešinę tam pa-
čiam priešui iš rytų?

Šią apžvalgą rašant, pasinaudota kai kuriais doku-
menimis, rastais knygoje "Finnish Air Force 1918-
1968", išleistos Arco Publishing Co., N.Y., 1969 metais.

Paskutinis Confederatų veteranas, Walter W. Williams,
mirė 1959.XII.19, sulaukęs 117 metų amžiaus.

ISPANŲ - AMERIKIEČIŲ KARAS

(1898 - 1902)

Dalyvavo — 392,000; žuvo ar mirė tarnyboje — 11,000.
Gyvų veteranų yra — 296.

PIRMASIS PASAULINIS KARAS

(1917 - 1918)

Dalyvavo — 4,744,000; žuvo ar mirė tarnyboje — 116,000.
Gyvų veteranų yra — 667,000.

ANTRASIS PASAULINIS KARAS

(1940 - 1947)

Dalyvavo — 16,535,000 (iš jų 1,476,000 dalyvavo ir
Korėjos kare); žuvo ar mirė tarnyboje — 406,000.
Gyvų veteranų — 12,902,000 (iš jų 1,204,000 daly-
vavusių ir Korėjos kare).

KORĖJOS KARAS (oficialiai — KONFLIKTAS)

(1950 - 1955)

Dalyvavo — 6,807,000 (jų tarpe ir 1,476,000 dalyvavę
II Pas. kare); žuvo ar mirė tarnyboje — 55,000.
Gyvų veteranų — 5, 897,000 (jų tarpe ir 1,204,000
dalyvavusių Korėjos kare, ir 539,000 dalyvavusių
dar ir Vietnamo kare).

VIETNAMO KARAS (oficialiai — ERA)

(1964 - 1975)

Dalyvavo — 9,834,000 (jų tarpe 887,000 dalyvavusių
ir Korėjos kare);
Žuvo — 47,000, mirė — 62,000.
Gyvų veteranų — 8,734,000 (jų tarpe 539,000 daly-
vavusių Korėjos ir Vietnamo karuose).

VISO — AMERIKOS KARUOSE

Dalyvavo — 38,924,000; žuvo ar mirė tarnyboje —
1,081,000.
Gyvų veteranų — 26,457,000.

(Duomenys iš "Military Review, 1979 m. sausio nr.)

Buvusiam kavalerijos 3-čio dragūnų GELE-
ŽINIO VILKO pulko adjutantui ir vėliau
II-ro eskadrono vadui

A.A. kapitoni ANTANUI ŠVILPAI-BUDRIUI
mirus, jo žmonai Jadvygai, artimiesiems ir
giminėms, reiškiamo nuoširdžią užuojautą.

Buvę pulko karininkai:

*Stasys Kazlauskas
Edvardas Nakutis
Jurgis Stankūnas*

ARĖJAS VITKAUSKAS

Vaikų kalnas

(Padavimas)

I

Mano mieli vaikai!
Jau praėjo laikai.
Kai kryžiuočiai žemaičius

vis puolė,

Kai išgrobė namus,
Grįžo jie pas savus,
Su gėrybių pilniausia

gurguole . . .

Nešė kryžių kardu,
Platino savo tikyba,
Ir gamtos pajėgų —
Prie senų ažuolų —
Žudė gerbėjų sargybą!

Tie praėjo laikai,
Bet matyti, vaikai,
Kaip milžinkapiai nūdien dar

tūno —

Juose kaulai senų
Užmuštų gynėjų
Savo tikybos — Perkūno.

II

Ne audra, ne lietus,
Bet kryžiuotis žiaurus,
Geležimi apkaustytas, slinko —
Žemaitijos kraštus,
Kaip gaisras platus,
Išnaikinti jis pasirinko . . .

Nuo kalno, aukštai,
Pastebėjo vaikai,
Atjojantį didelį būrį;
"Tai pavojus artil! . . ."
Bėgo jie tekini,
Ir laužą pirmieji užkūrė . . .

Nustebo labai
Kryžiuočių vadai,
Pamatę, kaip keliasi dūmai, —
Kas galėjo gi juos
Pastebėti miškuos,
Kas galėjo pranešti taip ūmai?!

Pamatę staiga —
Dega laužas, ana!
Lietuviai užkūrė tolesnį:
Tai ženklas — kovon,
Griebę ginklus rankon,
Kelią parinko tiesesnį!

Dar lietuviai kariai,
Pasiruošę skubiai,
Priešo gerai nesutiko —
Pamatę vaikus,
Prie laužo visus,
Kryžiuočiai, kaip žvėrys

apniko . . .

Sumynė arkliai,
Ir iešmais aštriais
Laužo degėjus išklojo,
Kol jų tėvai,
Apstoję tvirtai,
Kryžiuočius grobuonis

kovojo . . .

III

Yra kalnas lauke,
Miškelio gale —
Vaikų būk esąs kalnas šitas . . .
Toliau, paupy,
Ir laukų pakrašty —
Tėvų jų kalnelis jau kitas . . .

Tai — paminklas senų
Su kryžiuočiais kovų,
To laiko praėjusio seno,
Kai kryžių kardu,
Ugnimi ir kerštu,
Kryžiuotis grobuonis gabeno . . .

PRANAŠYSTĖS IR TIKROVĖ

Pirmausia, visokias pranašystes kurių daugybė susidaro dėl pasaulyje vis didėjančių neramumų, tektų, bent kol kas, palikti nuošaliai, o eiti tiesiai prie esamos ir besikaitaliojančios padėties. Šiuo metu, kai visame pasaulyje vyksta nesutarimai ir neramumai, sukeltantys aukštą tarpvalstybinių santykių įtampimą, tai vis daugiau ir daugiau pradedama kalbėti apie III-jį pasaulinį karą su jo baisiomis pasekmėmis. Tačiau pasaulyje įvykiai klostosi taip netikėtai, kad labai sunku būtų numatyti iš viso, kokia ateitis laukia žmonijos.

Taigi, kalbant apie galimybes prasidėti III-čiam pasauliniam karui, tektų bent iš dalies pažvelgti į galimybes kilti tokiam karui, t.y., pasižiūrėti į esamą padėtį ir pajėgumą didžiųjų valstybių, kurios galėtų tokį karą pradėti. Tenka pastebėti, kad ir dabar atsiranda rimtų išvedžiojimų, kad toks karas jau vyksta. Jis prasidėjo tuojau užsibaigus II-jam Pasauliniam karui. Tokio teigimo pagrindu patiekiamas tokio karo laimėjimai, žinoma, SSSR naudai, k.a., Vietnamas, Korėja, Angola, Afganistanas ir t.t. Čia pat neginčytinai įrodoma, kad kariuojama prieš Vakarų valstybes pačių vakariečių ištekliams ir jų pajėgoms. Įskaitoma ir "penktoji kolona", vietinių komunistų griaunamasis darbas, teikiant medžiaginę paramą ir dargi ginklus.

Tokiu būdu, kol kas SSSR užimdama kitus kraštus nejučia didesnių sunkumų, išskiriant partizaninį pasipriešinimą ir tai ne visur. Tenka pasakyti ir apie kariuomenės pajėgumą. Kariuomenė nustoja pasitikėjimo, kai ji karo lauke patiria pralaimėjimus ir tuomet atsiranda pakrikimas — netvarka. Dabar gi bolševikų kariuomenė tokių pralaimėjimų nėra patyrusi ir dėl to jos vadovybė gali būti tikra, kad jos vadovaujami kariai tikrai nedezertuos į Afganistaną.

Visai priešingai yra susiklostę reikalai Amerikos ir kitose laisvojo pasaulio valstybėse. Čia nors yra pasiektas aukštas ekonominis lygis ir plačiai išvystyta technika, tačiau žinovų nuomone, Vakarai negali prilygti savo pajėgumu, nei strategijos,

nei politikos srityje, o ypač vadovybės atžvilgiu.

Pirmiausia, čia yra pasigendama tvirtos politikos ir jos vadovų noro pasipriešinti bolševikinėms, kaip jie save vadina, socialistinėms, užmačioms pavergti laisvus kraštus. Daugiau galvojančių asmenų nuomone, Amerikos universitetai gali būti prilyginami nerūpestingai prižiūrimiems "šiltadaržiams", kur yra labai nebloga dirva visokioms piktžolėms. Čia, kaip sakoma, jokio auklėjimo, kur turėtų būti paruošiami patriotiniai nusiteikę valstybei vadovauti asmenys. O jei ir vyksta koks tai paruošimas, tai tik pasaulyje kelti neramumus ir žudyti nekaltus žmones. Pavyzdžiui, tai Pol Pot, kuris Kambodijoje išžudė šimtus tūkstančių nekaltų žmonių, buvo Amerikos universiteto auklėtinis. Dar vienas būdingas pažymys tokių universitetų auklėjimo. Kai Irane kilo neramumai ir Irano studentai Amerikoje viešai pradėjo reikšti prieš Amerikos santvarką nepasitenkinimus panaudodami dargi smurto veiksmus, tai valdžios buvo įsakyta tokius studentus, patikrinus jų asmenybę, patvarkyti. Tačiau, atsirado teisėjas, kuris įsitikinęs savo autoriteto neklaidingumu, tokį potvarkį panaikino: atseit, tokie veiksmai varžo žmonių laisvę ir tai prieštarauja Konstitucijai. Dar tenka pastebėti, kad ir ūkininkai, dėl suvaržymų-embargo, pasirusę yra kreiptis į teismą. Netenka abejoti, kad tokių galvočių atsiras. Tik dabar pradedama pastebėti, kiek atnešė kraštui žalos suvaržymas žvalgybos tarnybos, kas atsiliepė į krašto saugumą, besivystančius Irane, Afganistane ir kitur neramumais. O kiek tas liečia šio meto kariuomenės pajėgumą, tai jau atskira tema, kad ir NATO sąstate Vokietijoje, kur susirinkę berniukai ir mergaitės turi labai "good time", tik jau nekalbėk jiems apie karą!

Iš kitos pusės, laisvasis pasaulis lyg ir pradėjo įvertinti susidarantią vis sunkesnę pasaulinę padėtį, o ir mūsų lietuviška spauda net šūktelejo: "Tegyvuoja Jimmy Carter už tokius griežtus pasisakymus prieš agresorius." Gal būtų ir neblogai, tačiau kai viena pusė tik kalba, o kita vis žygiuoja, tai ir nauda tų

pasisakymų yra abejotina. Tat, kalbant apie III-į pasaulinį karą, šią dieną kol kas jo nesimato, tačiau, kas gali atsitikti rytoj, tai jau "pranašų" reikalas. Šiuo metu galima tik tiek pasakyti, kad karo pranašautojai nupasakoja, kaip tas atominis karas turės vystytis, kaip ir kur turės bombos kristi, kiek bus užmuštų, kiek sužeistų ir kuo tas viskas turės pasibaigti. Tačiau, šią dieną jokie pranašai numatyti viską nėra pajėgūs, tai priklausys nuo labai daug susidėjusių aplinkybių. O gal bus surasta išeitis, kad iš viso tokio karo bus išvengta.

Baigiant, dar tektų pridėti, kad paties karo, kaip tokiu, gal bus, gal nebus, bet kaip iš spaudos teko patirti, tokių "pranašų" autoriai jau spėjo padaryti milijoninį biznį. Paprastai, vykstant karui žmonės praturtėja, remdami karą reikmenimis ir panašiai, o čia įvyko išimtis, tik pradėjus apie karą kalbėti, turtai jau atsirado pranašams. Saliatis

DAR VIENA PAVERGŲ TAUTŲ SAVAITĖ

Tokia antrašte L.E. Dobrinskis parašė straipsnelį į "National Review" žurnalą 1979 m. gruodžio mėn. Dobrinskis, Georgetowno universiteto ekonomijos profesorius, padėjo rašant Pavergtų Tautų rezoliuciją.

— — —

Baigiantis Eisenhewerio prezidentavimui, 1959 m. liepos 17 d., Kongresas priėmė ir Eisenhoweris pasirašė rezoliuciją PL 86-90, kuria buvo puolama "taikios koegzistencijos idėja" su "komunistiniu imperializmu", kuris yra atsakingas už "žymios pasaulio gyventojų dalies pavergimą".

Ta rezoliucija įgaliojo JAV prezidentą paskelbti proklamaciją, kuria trečioji liepos mėn. savaitė yra skelbiama Pavergtų Tautų savaitė tol "kol visų pasaulyje pavergtų tautų bus pasiekta laisvė ir nepriklausomybė". Tas laikas dar neatėjo, todėl 1979 m. liepos mėn. JAV paminėjo Pavergtų Tautų savaitės rezoliucijos dvidešimt metų sukaktį. Ta sukaktis praėjo stebėtina nepastebėta.

Kongresas, reikia pasakyti, savo dalį atliko. Prieš ir po tos savaitės, "Congressional Record" paskelbė gausius pareiškimus ir pranešimus

apie tos savaitės minėjimą, net užsieniuose. (Didžiausia minia, net 100,000 dalyvavo Taivane). Didžiausių valstijų gubernatoriai ir didžiausių miestų merai irgi atliko savo dalį, paskelbdami tą savaitę. Vyko paradaai New Yorke ir Čikagoje, paimaldos Teksaso bažnyčiose. Tačiau, iš viso, visi šie minėjimai neiššaukė žymesnio dėmesio ir nesukėlė entuziazmo krašte. Kodėl?

Atsakymas į klausimą, kartu ir kaltė glūdi prezidento tų metų proklamacijos turinyje ir jos paskelbimo momente. Carterio Baltieji Rūmai, birželio 22 d. paskelbė nuobodžiai banalią proklamaciją, užtikrintai nieką uežgaunančią, o ypač pavergtųjų tautų pavergėjus. "Prisimindami mūsų demokratišką paveldėjimą ir mūsų išpareigojimą žmogaus teisėms" skambėjo pati stipriausia pastraipa toje proklamacijoje, "naudojamės proga patvirtinti mūsų pagarbą visiems pasaulio vyrams ir moterims, kurie reikalauja laisvės reikalui. Turėdami omenyje mūsų pačių turtingą ir įvairų paveldėjimą, reiškiamo užuojautą ir pagarbą visiems pasaulyje, kurie vis dar stengiasi įgyvendinti tuos idealus mūsų šalyje". Pavergtų tautų gyventojai, be abejo, buvo sustiprinti šio skambaus šaukimo į laisvę. Tačiau, reikia pasakyti, kad prez. Carteris nėra pirmasis prezidentas, kuriam Pavergtų Tautų savaitės paskelbimas yra daugiau "nuisance", kaip pareiga. Ir R. Niksonas, savo abiejose knygose, "Six Crises" ir "Memoirs", iškelia ryškų supratimo trūkumą šiuo reikalu. Jam tas paskelbimas tai "kvietimas pasimelsti", arba tai tik "dar viena Pavergtų Tautų rezoliucija". Jam, atrodo, niekad nekilo mintis pagalvoti, kodėl PL 86-90 rezoliuciją taip ypatingai piktai puola Kremlius.

Turėjęs būti gudresnis, prezidentas Fordas greičiausiai, pralaimėjo rinkimus, nes 1976 m. spalio mėn. debatų metu, to irgi, atrodo, reikalo nesuprato ir nesusigaudė. Nedaug kam yra žinoma, pav., kad George Kennan, William Fulbright ir Dean Rusk metų metais naudojo savo įtaką, kad PL 86-90 būtų apeita. Iš jų du pastarieji stengėsi pravesti Kongrese rezoliucijos panaikinimą,

TEISINGUMAS IR ADVOKATAI

Šiuo metu Amerikoje yra 450,000 advokatų (teisininkų — lawyers). Tačiau 1984 m. jų bus dvigubai daugiau, net 800,000. Sakoma, kad Teisininkų mokyklos juos gamina taip greitai, kaip automobilius: vienas teisininkas kas 21 minutė! Beveik du trečdaliai viso pasaulio advokatų uždarbiauja Amerikoje, būtent:

jų čia yra *keturis kartus* daugiau, tam pat žmonių skaičiui, kaip Anglijoje; *penkis kartus* daugiau, kaip Vokietijoje; *dešimt kartų* daugiau, kaip Prancūzijoje; *dvidešimt kartų* daugiau kaip Japonijoje ir tai tam pat gyventojų skaičiui (per — capita).

Ką gi ta daugybė advokatų čia, šiame krašte, veikia? Jie ne tik tvarko jūsų reikalus, bet kišasi ir į jūsų gyvenimą; jie kontroliuoja JAV Kongresą ir daugumos valstijų įstatymdavystę; jie rašo, aiškina ir patiekia jums įstatymus, nurodančius kaip jūs turite gyventi, dirbti ir — mirti.

Jų darbas yra labai pelningas. Kuo daugiau jie sukomplikuoja jūsų gyvenimą, tuo jie daugiau uždirba. Paprasčiausia teisinė byla trunka kartaš metais ir kuo ji ilgiau trunka, tuo daugiau kaštuoja.

Kas už tai sumoka? Jūs!

Imkite pav., taip vadinamus, "probate" įstatymus. Čia reikalas eina apie pomirtinį palikimą ir paveldėjimą. Ir tai yra didelis biznesis, ne tik laidotuvių direktoriui, dar didesnis advokatui — "lawyeriui". Sakoma, komplikuojuose bylose, advokatas kol baigia ją, uždirba aštuonis kartus daugiau už laidotuvių direktorių. Paveldėjimų bylos yra advokatų ir teisėjų nutęsimos, vidutiniai, nuo 2 iki 5 metų. O kai jos, pagaliau, baigiamos, tai iš palikto paveldėjimo advokatai ir teismai "nusemia" 30 procentų ir dar daugiau.

Amerikoje, vidutiniai, "probate" — paveldėjimo ir palikimų bylos kaštuoja šeimai 100 kartų brangiau kaip Didžiojoje Britanijoje ir trunka 17 kartų ilgiau!

Manote, kad būtų lengva tokią būklę pakeisti? Teisininkai ir advokatai visame krašte, visur yra tiek įtakingi ir savo rankose laiko visus siūlytus galus, kad bet koki pakeitimai yra beveik neįmanomi. Vien tik JAV Kongresui, kasmet, teisininkai patiekia daugiau kaip 20,000 naujų įstatymų projektų, o valstijų seimeliuose jų patiekiami dar 45,000 per metus. Kas gali sustabdyti tą vis naujų ir naujų įstatymų tvaną? Reikia žinoti, kad Amerikos Senate sėdi daugiau kaip 60 teisininkų, o At-

stovų Rūmuose jų daugiau kaip 220.

Prieš tokią įstatymų gamintojų ir jų aiškintojų jėgą eilinis pilietis tampa visiškai bejėgis.

Reikia pasakyti, kad tokia būklė yra aiški ir dargi nepakenčiama ir kaikiurims teisininkams. Pav. JAV Vyr. Teismo teisėjas Warren Burgeris kartą įspėjo: "Mūsų kraštas virsta bendruomene, kurią užgriuvo spiečiai advokatų, alkanų kaip lokustai".

Nuo tokios susidariusios padėties kenčia ir teisingumo vykdymo sistema. Gudrus advokatas, mokėdamas išsisukti ir išsirangyti per tą įvairių, dažnai prieštaraujančių įstatymų raizginį visada laimės. Vienas jų yra net išsireiškęs: "Duok man pakankamai pinigų ir aš teisingumą nupirksiu, aš galiu laimėti bet kokią bylą, jei tik bus pakankamai pinigų. "Jury" yra dvylika žmonių, kurie tik nusprendžia kuri pusė turi geresnį advokatą".

Yra susikūrusi organizacija, pasivadinus "Help Abolish Legal Tyranny", arba trumpai "HALT", kuri siekia sulaikyti vis dar augančią advokatų galią ir duoti progos eiliniam piliečiui pasisakyti ir lengviau atsikvėpti. (Apie ją rašė "San Francisco Chronicle", savo laiku, patiekdama ir organizacijos adresą: HALT, 10 E St., S.E., Washington, D.C. 20003).

A.

nes ji esanti "mūsų užsienių politikai rakštis". Keista, kad ir Maskva, dėl kitų priežasčių, laiko ją irgi rakštimi JAV ir sovietų santykiuose. Tačiau, labai įdomu tas, kad PL 86-90 remia toki sovietų disidentai kaip Solženicynas, Sacharovas, Morozas ir kt.

Pavertgų Tautų savaitė yra aprašoma kartais, kaip "tik prisiminimas apie paverttas tautas", "šaltojo karo liekana", "mūsų bendruomenės kitataučių ir pabėgėlių ritualistinė veikla", "Maskvos erzimas", arba "išlaisvinimo šūkis, vedantis į karą". Tačiau, toj rezoliucijoj svarbiausia yra tas, kad ji stengiasi išvengti karo, parodydama amerikiečiams kokį pasaulinio masto apetitą turi Sovietų Sąjunga, paskutinė didžioji imperija pasaulyje.

Žemiau paduotas pavertgų valstybių sąrašas, kurį sudarė Pavertgų Tautų komitetas (* — pažymėtos valstybės, kurios įtrauktos SSSR valstybės sudėtin):

- * Armenija — nuo 1920 metų;
- * Azerbaidžanas — nuo 1920 metų;
- * Gudija — nuo 1920 metų;
- * Kazakija — nuo 1920 metų;
- * Georgija — nuo 1920 metų;
- * Idel-Uralas — nuo 1920 metų;
- * Š. Kaukazas — nuo 1920 metų;
- * Ukraina — nuo 1920 metų;
- * Tol. Rytų Resp. — nuo 1922 metų;
- * Turkestanas — nuo 1922 metų;
- * Mongolija — nuo 1924 metų;
- * Estija — nuo 1940 metų;
- * Latvija — nuo 1940 metų;
- * Lietuva — nuo 1940 metų;
- * Albanija — nuo 1946 metų;
- * Bulgarija — nuo 1946 metų;

- Lenkija — nuo 1947 metų;
- Rumunija — nuo 1947 metų;
- Čekoslovakija — nuo 1948 metų;
- Šiaurės Korėja — nuo 1948 metų;
- Vengrija — nuo 1939 metų;
- Rytų Vokietija — nuo 1949 metų;
- Kinija — nuo 1949 metų;
- Tibetas — nuo 1951 metų;
- Š. Vietnamas — nuo 1954 metų;
- Kuba — nuo 1960 metų;
- Kambodija — nuo 1975 metų;
- P. Vietnamas — nuo 1975 metų;
- Laosas — nuo 1975 metų.

— — —

Dabar dar galime pridėti prie sąrašo:

Afganistanas — nuo 1979 metų.
Sekančios: Nikaragua?, Angola?, Etiopija?, Iranas?, Taivanas?, Pietinė Korėja?, Pakistanas?, Pietinis Jemenas? ir t.t. ir t.t.

A.

Redaguoja —
S. Kaunellenė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRIMITAS

Apie mažlietuvius ir jų nuopelnus puoselėjant lietuvybę

JŪRGIS GLIAUDA

Šią paskaitą rašytojas Jurgis Gliuda skaitė Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos minėjime, 1980 m. sausio 13 d., Los Angeles mieste. Minėjimą rengė Lietuvių Šaulių Sąjungos Tremtyje "Juozo Daumanto" kuopa ir Mažosios Lietuvos Bičiulių Draugijos skyrius.

Praplėsdami šios informacinės paskaitos pavadinimą "Apie mažlietuvius ir jų nuopelnus puoselėjant lietuvybę", klausiamo: ką davė Mažoji Lietuva ir mažlietuviai didžiajam lietuvių tautiniam, kultūriniam ir Lietuvos suverenumo siekio judėjimui kelių metų bėgyje?

Jeigu toks temos nusakymas ilgokas, sakome lakoniškai, paskaitos tema: mažlietuviai ir mes.

Kas tie "mes"? Tai visi lietuviai patriotai, kurie niekad nesutiko ir niekad nesutiks su pasyvia savo tautos role Europos istorijoje. Kurie kilte sukyla prieš lietuvių tautos eksterminaciją geopolitiniam Europos žemėlapyje. Tai savaiminga ir atspari brigada, lietuvininkų brigada, kurios etninio ir etinio elgesio normas trumpai ir aiškiai nubrėžė rašytojas, moralistas ir filosofas, mažlietuvis Vilius Storasta Vydūnas: esu sau žmogus! esi sau lietuvis! Ta "sau žmonių" brigada yra trijų ir pusės milijono lietuvių, kuri aistringai geistų gyventi laisva ir geografinių sienų neperkirsta savo nuo amžių nuosavoje teritorijoje, bet amžių bėgyje visaip teriojama svetimųjų grobuonių ir budelių.

Lietuvių tautai neišpasakytą žalą padarė sena geografinė siena tarp Didžiosios ir Mažosios Lietuvos masyvų, ilgam atplėšusi Rytpūsčius ir Klaipėdos kraštą nuo pagrindinės lietuvių tautos masės. Tai buvo skausminga istorinė keistenybė,

moralinė žiaurybė, pagrindinė lietuvių tautos genocido priemonė vakarinėje Lietuvos teritorijoje.

Ši lemtinga siena buvo nubrėžta 1422 metais Melno taikos sutartimi. Sienos atsiradimo istorija siekia kelis ankstesnius dešimtmečius, nuolatos besiginčijant dėl anuomet pelkėtų plotų, kurie, tačiau, tada buvo didžios strateginės reikšmės.

1225 metais Silezijos kunigaikštis Konradas atsikvietė nuo Kryžiaus karų dar neišsipagirusių riterių dalinį, vadinamą vokiškai Deutscher Ritterorden, o lotyniškai Cruciferes, prūsų gentims tramdyti ir pagal susitarimą su riteriais atidavė jiems visas žemes, kurias jie atims iš prūsų, kurie buvo vadinami "pagonimis". Tai buvo prūsų genocido pradžia. Bekariaudamas, Ordinas vis buvo stiprinamas riteriais valkatomis, kurie tose kovose ėmė ieškoti garbės, titulų ir turto. Per porą šimtų metų, iš mozūrų talkininko Ordinas pavirto militarine, valstybinės reikšmės galybe ir su juo rašėsi sutartis valstybės.

Taip 1422 metais prie mažyčio Melno ežero, kariškoje palapinėje pasirašytoji taikos sutartis įėjo, kaip juoda šmėkla, į lietuvių tautos istoriją. Kryžiuočiai ir Vytautas su savo pusbroliu Jogaila iš kitos pusės, šią sutartį pasirašę nė nenujausdami, kad Melno sutarties nubrėžta, gal būt tik paliauboms, siena išliks nepakeista iki 1946 metų. Tai buvo stabiliausiaji valstybinė siena. Ji buvo nepaliesta per penkis šimtmečius ir sukapojusi lietuvių tautos vientisumą, formavo tarsi skirtingas lietuvių gentis. Gal nuo tada atsirado ir "mažlietuvių" pavadinimas?

Vytautas ir Jogaila buvo, gal būt, patenkinti, kad pagaliau rasta paliaubų formulė, kad Že-

Klaipėdos krašto atvadavimo 57 m. sukakties minėjime, Los Angeles, paskaitą skaito rašytojas Jurgis Gliada. Minėjimą rengė "J. Daumanto" šaulių kuopa ir Mažosios Lietuvos Bičiulių d-ja. Nuotr. L. Kanto

vystyti jūrinės valstybės mąstysenos ir akcijos formoje. Ir penkis šimtmečius vėliau, 1923 metais Klaipėdos krašto prijungimas prie Lietuvos, paviršutiniškai atrodo savo teritorijos prijungimas prie egzistuojančios valstybės, turi kitą, gilesnę, viršgeografinę reikšmę Lietuvai ir lietuvių tautai. Tai jūrinės valstybės idėjų embrionas, naujo žmogaus tipo, naujo lietuvių formacijos lopšys, gavalingasis jau jūrinio lietuvių žvilgsnis į jūrą, kooperacija su jūros laivais, įgudimas į jūreiviui įgimtą navigacijos ir iniciatyvos narsą.

Jūros vėjų dievaitis Bangpūtys atskubėjo talkinti lietuvių laivynui ir naujai lietuvių jūrininko mąstysenai.

Per šešis šimtus metų vokiečiai vulgarino lietuviškuosius vietovardžius, tačiau palikdami pavadinimo branduolį, kuris buvo lietuviškas. Iš Gumbinės pagamino Gumbinnen, iš Pilkopės — Pillkopen. O taip, palyginamai, neseniai, tik 1910 metais mažlietuvis, patriotas Vilius Kalvaitis buvo išleidęs rinkinėlį "Lietuviškų vardų klėtelė" ir tikrai savo apylinkėje jis priskaitė pusantro tūkstančio grynai lietuviškų upių, kaimų, kiemų pavadinimų!

Etninis vokiškasis genocidas norėjo išrauti vydušiškojo "sau žmogaus" sąvoką, kuri ruseno šiaudinės pastogės skurde, nutautinti donelaitiškus būrus. O amžių bėgyje lietuviai ten kovėsi su pedantišku vokišku nutautinimu, o vokiškos išviršinės civilizacijos įtaka, su ekonomika, surišta su nutautinimu.

Mažoji Lietuva buvo nuostabiai kietas riešutas, kuriam perkąsti neužteko geležinių militarizuotos Vokietijos imperijos dantų.

Mažoji Lietuva, kurią apibendrintai vadina ir Rytprūšiais, savo lietuviškos kultūrinės evoliucijos bėgyje panašėjo į saulės paviršių, kuriame vis prasiveržia sprogsmai, protuberansai. Tai rodo, kad masė nėra sustingus, kad medžiaga yra gyva, ji kunkuliuoja, ieško naujų formų, turi energijos perteklių.

Taip Mažoji Lietuva amžių bėgyje vis kunkuliuoja lietuviško savitumo protuberansais. Jų buvo daug ir laiko ribotoje paskaitoje neįmanoma imtis pedantiškos jų registracijos. Lietuviškumo apraiškų daug, jos mirgėte mirga studijų daviniuose, "Lietuviškoje Enciklopedijoje", Broniaus Kviklio "Mūsų Lietuva" tomuose, specialiose studijose. Reikia tik prisiminti, kad 1544 metais, kada Vilniaus jėzuitų kolegija tik kėlėsi gyventi, duodama pradžią Vilniaus universiteto idėjai, Karaliaučiaus universiteto steigėjų tarpe matome ne iš svetur atkviestus, bet lietuvių

maičiai ir Palangos pakraštys nepateko į Ordino valdymą. Mūsų karaliai, Vytautas ir Jogaila, strategiškai buvo orientuoti į sausumos karalijos primatą, išleisdami iš akių tragišką faktą, kad Melno sutartis atkirto nuo pagrindinės Lietuvos tiesioginį išėjimą į jūrą, į Nemuno žiotis, į Klaipėdos sąsmauką, kas būtina turėti valstybei, kurios egzistencinė plėtra ir stiprybė orientuotos į jūrą, į jūrinės valstybės prigimtį.

Tad Melno taikos sutartis, pasirašyta kariškos stovyklos palapinėje, šimtmečiams paveikė lietuvių tautos valstybinio išsivystymo genijų, visą tautos gajumą pasukusi į sausumos problemų sprendimą, į vėjų vaikymąsi Ukrainos stepėse iki pat Krymo pusiasalio. Taip valstybinė lietuvių tautos idėja nepažino jūrinių valstybių vystymosi akstinių, taip lietuvių tauta buvo tąsoma sausumos pločių beribėje, 1422 metais žiauriai atstumta nuo netolimų jūros krantų ir uostų. Taip ji nepasuko žengti mažų jūrinių tautų, pav., olandų, belgų, norvegų, plėtros keliais.

Melno sutartis užkirto galimybes gyventi ir

mokslininkus, tai Abraomas Kulvietis ir Stanislaus Rapolionis. Tai tik 120 metų po Melno taikos ir trisdešimt metų prieš Vilniaus universiteto epochą!

Šių profesorių lietuvių dalyvavimas Karaliaučiaus universiteto steigime iki šiol dar labai mažai akcentuotas. O juk tada ne Vilniaus, bet Karaliaučiaus universitete ruseno lietuvių kalbai dėmesingų knygų leidyba.

Ar tai nerodo, kad anais amžiais lituanistinių mokslų užuomazga buvo Mažosios Lietuvos lietuviuose? Ar ne tas faktas vėliau pagimdė lietuvių literatūros milžiną Kristijoną Donelaitį, kuris kūrė dar neturėdamas aplink save erudicinės auditorijos? Juk, jeigu savo laiku, Donelaičio kūryba būtų paskelbta, kad ir vertimuose, jis užimtų deramą jam vietą pasaulinės literatūros klasikų gretose.

Karaliaučiaus tik universiteto įtakoje būriais lietuvių kalba ir lietuvių kultūros savitumais susižavėjo šviesuoliai. Jų tarpe tuoj pastebime lietuvių vardus. Tai Liudvikas Rėza, Kelkis, Aleksandras ir Fridrikas Kuršaičiai, Pucas ir kiti. Per jų tarpininkavimą didieji Vokietijos šviesuoliai — Goethe, Lessingas, susižavi lietuvių dainomis, kalba, atranda lietuvių tautosakoje antikines metaforas ir klasišką paprastumą.

Šalia savo kultūrinės misijos lietuviai narsiai kovėsi su vokiškos įtakos kasdienybe, kuo Prūsijos karaliai apsupo lietuvišką kaimą. Tada buvo karalių kultas. Miestų aikštėje kilo kolosalūs karalių ir karalienių paminklai su gausiais mili-

tarizmo akcentais. Tai bylojo mažam žmogui apie Prūsijos galybę. O štai, lietuviškas laikraštis "Nusidavimai" jau gali švęsti savo gaivalingą jubiliejų, toli aplenkdamas mums tradicinę "Aušrą". Štai, 1878 metais Mažosios Lietuvos veikėjai lietuviai išrūpino audienciją pas Vokietijos imperatorių Vilhelmą Pirmąjį ir įrodė jam savo tautinį savitumą: lietuvių choras dainavo lietuviškas dainas, buvo deklamotas didžiojo lietuvių tautos bičiulio Jurgio Sauerverno eilėraštis. 1879, 1882, 1892, 1902 ir 1904 metais mažlietuvių siuntė aukštajai krašto administracijai savo peticijas dėl lietuvių kalbos dėstymo mokyklose, dėl savo tautiškumo išlaikymo garantijų.

O tais metais Didžiojoje Lietuvoje buvo tamsi žandarų viešpatija, tautinis atgimimas buvo sunkiose konvulsijose, nebuvo laisvės veikti. Slėgė barbariškiausias lietuviškų rašmenų draudimas.

Didžiosios Lietuvos sunkmečio siautulyje, mažlietuvių rodo savo nuostabius organizacinius laimėjimus. 1895 ir 1898 metais jie praveda į Reichstagą ir į Prūsijos Landratą savo atstovus. Tai Jonas Smalakas ir Vilius Gaigalaitis. Apie tą laiką Mažosios Lietuvos lietuvių buvo įdomus susiklausymo kolektyvas. Atrodo, dominavo ne socialinės ar politinės problemos, bet tautinės, etnografinės, etninės. Tauta nori gyventi, nežūti nutautinama. Kaip anos herojiškos epochos varpas, nelyginant paskendusio varpo pasaka, atskamba Įsrutėje gimusio poeto Pridrikio Bajoraičio eilėraščio posmas:

*Bet, mes neprąžsim —
Buvom, esam, būsim!*

Sveikinimo žodį taria gen. konsulas Vytautas Čekanauskas. Scenos dekoracija dail. Alf. Petrausko. Nuotr. L. Kanto

Klasiški mūsų kultūros istorijos vardai — Mažvydas, Bretkūnas — ir jų amžininkai — rodo, kad būdingas anai epochai religijos elementas ir religijos įsisavinimas savo kalba, neatmezgamai susijo su savo tautiškumo išpažinimu. Įdomu, kad panaši padėtis atgijo dabar okupuotoje Lietuvoje, sovietinės, ateistinės indoktrinacijos slogutyje.

Įdomi taika kovoje viešpatauja ano meto Mažosios Lietuvos lietuvių nuotaikose: nerodyta revoliucingų nusiteikimų administracijai ir valstybei, kas buvo taip akivaizdu Didžiojoje Lietuvoje. Mažlietuviai žiūrėjo į savo etninius poreikius santūriai, strategiškai. Juk religiška mažlietuviai ir vokiečiai nebuvo skirtingi, o Didžiojoje Lietuvoje lietuviiai ir rusai buvo skirtingų tikėjimų. Šis momentas, suvedęs mažlietuvius ir vokiečius į vieną bažnyčią greičiau juos taikė, neskyrė. Vienok buvo kovų dėl pamaldų ir pamokslų lietuvių kalba.

Dėl populiacijos nuošimčio ir dėl mažlietuvių būdo, mažlietuviai tegalėjo prašyti, ne reikalauti. Ilgas gyvenimas, kartų kartomis, labai disciplinuotos valstybės rėmuose formuoja ir žmonių veikimo būdą.

Tokia gausybė vardų, kurie sandariai susiję su lietuvių kalbos ir kultūros gynyba Donelaičio, Emanuelio Kanto ir Karaliaučiaus universiteto krašte! Sauerveinas, Martynas Jankus, poetas ir visuomenininkas Lėkštas, Vanagaitis, Milkė, Bajoraitis, Jokūbas Smelstorius, Jonušaitis, Endrulaitis, Martynas Gudaitis, Garnys, Brakas . . .

Vardų legionas. Vieni jų net prasikišo į Nepriklausomos Lietuvos periodą ir, sendami, gal būt buvo patyrę, kaip jaunystės idealai ir idealistinės lietuviybės svajonės įgavo konkrečias, gyvenimiškas formas.

Kiti nesulaukė Nepriklausomos Lietuvos periodo. Jie palaidoti Mažosios Lietuvos kapinyuose ir savo žemės pridengti, sulaukė Antrojo Pasaulinio karo siaubo ir dar siaubingesne, sovietine okupacija paremta, lietuvių vietovardžių naikinimo . . .

Jie, garbūs mažlietuviai, dingo fiziškai, bet jų nuoveikiai, idealai, siekiai, vėl įsijungdami į idėjos nedarumo ciklą, tebegyvena. Tą faktą juk patiriame ir šioje paskaitoje — čia skamba jų vardai, senai mirę mažlietuvių veikėjai ir kultūrininkai, be abejo, šalia mūsų, jie yra šioje auditorijoje, nes mes norime kalbėti apie juos su meile ir adoracija.

Kristupas Lėkštas — mažlietuvių poetas, apie kurį istorikas J. Pauperas pasakė, kad Lėkštas daręs gilios įtakos savo skaitytojams, ragino:

Laikas mums, broliai, mesti jau miegą . . .

Kaip tai primena Maironio raginimą:

Eina pavasaris Karpatų kalnais . . .

Prieš šimtmetį miręs Fridrikas Kelkis, 1832 metais pradėjo leisti pirmąjį laikraštį lietuvių kalba "Nusidavimai apie Evangelijos prasiplatinimą tarp žydų ir pagonių". Faktas, kuris rodo, kad būta gausios auditorijos leidiniui lietuvių kalba.

Nelietuvis, bet tapęs didžiuoju lietuviu, Jurgis Sauerveinas davė lietuviams jų tautinės giesmės tekstą "Lietuviais esame mes gimę . . ."

Martynas Jankus sukūrė, kaip sakoma, mažlietuvišką šventovę — Rambyną, kurio veikimas vėliau susiderino su ano meto Didžiosios Lietuvos darbuotojų strategija. Šilutiškis Mykolas Ašmys, prieš savo ankstyvą mirtį Šveicarijoje, atvertė į aktyvią lietuvių šveicarą Juozą Eretą ir tas kitatautis tapo lietuvių kultūrinės ir politinės veiklos milžinu.

Laikraščių leidėjas Jokūbas Stiklorius, spaudos darbuotojai M. Raišukytė, Jurgis Margis, Vilius Urėdaitis, Martynas Ašmutaitis . . . Ir Bruožis, kuris 1920 metais išleido knygą "Mažosios Lietuvos rašytojai", ir susumavo didelį kultūrininkų skaičių. Spalvinga Wilhelmo Steputato, Gumbinės dvarininko figūra, kuris 1910 metais įsteigė Gumbinėje Lietuvių draugiją, buvo išrinktas Prūsų Landrato nariu, ginčijosi su vietos lenkais dėl lietuvių teisių, o vėliau, tragiškai atkrito nuo lietuvių. Tai siužetas dideliui romanui. Daug nuveikė redaktorius Martynas Symša. Erdmono Simonaičio veikla jau pasiekė Nepriklausomos Lietuvos periodą.

Lietuvių literatūros ir filosofijos milžinas Vilius Storasta Vydūnas, iškilęs ties etnine visuomene savo nemirtingais kūriniais, mirė pabėgėliu, pasitraukęs nuo prievarys. Milžinas Donelaitis savo restauruotoje kriptoje net dabar liudija šio kraičio lietuviškumą.

1918 metais lapkričio 30 dieną Tilžėje buvo paskelbta mažlietuvių deklaracija — apsisprendimas susijungti su Didžiąja Lietuva į vieną bendrą valstybę. Taip buvo pasakyta keturis su puse metų prieš Klaipėdos prijungimą. O juk tada Lietuvos padėtis buvo taip trapi, taip netikra! Ta pati Tilžė davė Lietuvai visą Zaunių dinastiją. Tose apylinkėse veikė daugiau kaip 75 stambios lietuviškos organizacijos, apie kurias būrėsi dešimtys tūkstančių, vadinamųjų, "lietuvininkų". Jų pavardžių skambėjimas glosto mūsų klausą: Reišys, Gaigalaitis, Melkis, Pūkis, Juozapaitis, Anysas, Taleikis, Brakas, Trukanas, Stragys, Kavolis, Gelžinis, Naubutas, Šneideraitis, Purvinas, Kunkis, Redmeris, Baltrys, Drongienė, Baltrienė,

Stumbrienė . . . Tai iš įvairių šaltinių paimtos veikėjų pavardės. Tai Donelaičio veikalu gyvi, energingi, išlikę savo žemei palikuonys.

Mažlietuvių organizacijų senumas pavyzdingas. Tilžės jaunimo draugija įsteigta 1885 metais ir veikė nepriklausomos Lietuvos laikais. Mokytojų draugija įsteigta devynioliktame šimtmečiu. Visuomenės sąjunga įsteigta pirmaisiais šio šimtmečio metais. Buvo ir kitų organizacijų, jų tarpe giedotojų būriai, kurios veikė nuo 1890 metų. Tad ne toms organizacijoms ką Lietuva davė, bet tos organizacijos davė Lietuvai savo organizuotumą ir ištvermės pavyzdį. Tai buvo atkaklaus jų išsilikymo mokėjimas, demokratinis tvarkymosi būdas, išpūdingas jų ištvermingųjų veikėjų paradas. Visi daviniai rodo, kad visuomeninis mažlietuvių veikimas lietuvninkus treniravo, mokė takto, apdairumo, pildė dvasią idealistine meile lietuviųbei.

Lietuvybė buvo skaiti idėja. Tai buvo idealas, kurį jie mokėjo derinti su geležinės drausmės vokišku režimu.

Vydūno ir kitų vadovaujamos Giedotojų Draugijos buvo didžioji tautos mokykla, gaivinusi visuomenę, duodanti pavyzdį Didžiosios Lietuvos lietuviams. Daina buvo tautinio auklėjimo priemonė. Tautinis brendimas noko pas mažlietuvius jų choro repertuaro skambesyje. Tai augino juos idealistais, kartu ir realistais. Jų idealizmas neretai buvo realistinė talka Didžiajai Lietuvai. Atsiminkime Jagomasto leidyklą, basanavičinės "Aušros" palaikymą ir knygnešių išeities punktus.

Kaip lietuviybės tvirtovės mūrai, stovi čia: redaktoriai, leidėjai, visuomenės darbuotijai, chorų dirigentai, literatai, mokytojai, dvasiškija. Juk 1905 metais mažai betrukėjo, kad Ostpreusische Provinz taptų lietuviška seniūnija. Kintančiais, bet pastoviais nuošimčiais lietuvių kalbos vartojimas siekė Labguvą, Pilkalnį, buvo stiprus Ragainėje, Gastose. Atrodo, kad Melno paliaubų siena neįstengė atkirsti mažlietuvių nuo lietuviybės. Logika ir geopolitinė tiesa, atrodo, reikalautė reikalauti, kad vakarinė Lietuvos siena atsigultų už Gumbinės, prie Įsruties ir Labguvos, visą Kuršių įlanką priskirdama Lietuvai.

Taip galvoti ragina 1897 metų vokiečio F.O. Tetznerio etnografinis žemėlapis ir 1719 metų davinių apie lietuvių santrauka. Geldapės ir Darkiemio plotai privalėtų priklausyti Lietuvai.

Išėjimoje ir ok. Lietuvoje ir dabar netrūksta pagrįstų istoriniais ir etnografiniais daviniais nuomonių, kad visa mažoji Lietuva, įskaitant Sembų žemes, kur Karaliaučius — senoji prūsiškoji Tvangstė — pagal Potsdamo traktatą privalėtų priklausyti

Lietuvai. Juk prūsai, kurie genocidiškai išnaikinti, buvo modernių lietuvių, bent jų atšakojusios genties, palikuonys.

Dirstelkime į buvusius vietovardžius: ar jie neskamba prūso-lietuviškais sąskambiais — Karklė, Vorusnė, Notanga, Skalva, Galinda, Barta, Alna, Nadruva, Jotva, Vėluva, ir kiti? Tuose pavadinimuose jaučiamas prolietuvių eros skonis ir prosenovės aromatas. Nelyginant, įeini į muziejų ir, kokia nuostaba: randi ten ne manekenus, bet gyvus žmones. Mažlietuvių žemė buvo tokia per dėt lietuviška, kad 1734 metais pats karalius Pranciškus Vilhelmas savo įsakymus skelbė čia lietuvių kalba ir pasirašydavo tikrai donelaitiškai: Pričkus Vilius, karalius . . .

Epochos ir mados dėjo savo antspaudą and žmonių išvaizdų. Anų periodų lietuviai Didžiojoje Lietuvoje nešiojo vešlias barzdas ir ūsus, kaip šepečius, o mažlietuvių žiūri į mus iš senų paveikslų, iš senų fotonuotraukų, smailagaliais, kaiseriško stiliaus ūsais pasidabinę. Pas vienus lotyniškos raidės, pas kitus aštriabriaunę gotika — bet tai broliai, Melno sienos laikinai, tik keletui šimtmečių, perskirtieji broliai. Ir per šimtmečius jie tiesė vienas kitam ranką ir kalbėjosi tarpusavyje lietuviškai . . .

Buvo keli marai Mažosios Lietuvos teritorijoje. Bet 1946 metais į tą žemę įsiveržęs maras buvo pats pragaištingiausias. Epideminiai marai naikino žmones, ir mažlietuvių tokius marus atlaikydavo. Bet 1946 maras naikino ne tik žmones, bet teritoriją, miestelių, kaimų, kalvelių ir upių pavadinimus. Tai buvo totalinis istorijos sunaikinimas. Tai buvo Sovietų imperijos aneksijos siaubas. Sovietinė imperija, po Potsdamo derybų klounados, prisijungė visą Karaliaučiaus žemę ir pavadino teritoriją Kaliningrado sritimi. Dabar išleisti šios nuniokotos žemės žemėlapiai. Įprastame geografiniame terene matote neįprastus, beprasmius, ant greityjų pramanytus rusiškus vietovardžius. Akys raibsta ir apmaudas kunkuliuoja. Tilžė dabar Sovietsk. Aplink jį, ir per visą teritoriją kraiposi pavadinimai Krasnozamsk, Uljanovo, Vestnovo, Dobrovolsk, Černiachovsk . . .

Per 600 metų vokiečiai vulgarino lietuviškuosius vietovardžius, vis tačiau palikdami lietuvišką pavadinimo branduolį. Iš Gumbinės jie pagamino Gumbinnen, iš Pilkopės — Pillkopen. Dabar gi Gumbinė Černiachovsk, Pilkopė — Rybačino!

Sovietų valdžia Mažojoje Lietuvoje nori iškapoti visus lietuviškus vietovardžius, nelyginant caro žandaras iškapojo Lietuvos himno žodžius

iš Vinco Kudirkos parinklo.

Ir gerbdami čia mažlietuvius už jų nuopelnus lietuvybę taip ištikimai atlaikius per ilgus vokiečių, negalime nepaminėti tragedijos, kurią atnešė sovietinė okupacija. Tai barbarijos siautėjimas. Apie tai sako dr. Vladas Juodeika antrame tome savo monumentalaus veikalų, "Didžioji iliuzija", 206 puslapyje:

Prievartavimų ir žudynių orgijas bolševikai vykdė įsiveržę į Rytų Prūsiją. Stalinas buvo įsakęs savo kareiviams niekinti visas vokiečių moteris ir mergaites. Net 80 metų moterys neišvengė to likimo. A. Solženicynas savo poemoje "Prūsijos naktys" aprašo savo akimis matytą epizodą: "Raudonarmiečiai degino namus ir Prūsijos kaimai pavirto gaisrų jūra. Kariai gulėjo ant sniego — kad tik būtų patenkintas laimėtojų kerštas. Rusai plėšė viską: rašomąsias mašinėles su lotyniškėmis raidėmis, laikrodžius, dešras, moterų baltinius. Prie Bismarko statulos Neidenberge raudonarmiečiai sutiko pirmąjį vokiečių: "Aš esu komunistas, draugai, laukiau jūsų 13 metų!" Bet šį vokiečių, kuris rusams siūlė savo paslaugas, jie įtarė šnipu ir atidavė enkavedistams. Jo dukterį išprievartavo, kai jo žmona kraujuodama gulėjo bute, kurį kareiviai buvo išplėšę ir išardę.

Alenšteine įvyksta pirmas masinis moterų prievartavimas. Į stotį ateina traukiniai su tūkstančiais pabėgėlių, kurie norėjo patekti į Vakarus, bet pateko į

sovietų rankas. Kazokai išvarė žmones iš vagonų be daiktų. Daug pabėgėlių nusižudė. Rusų generolas knisosi po pabėgėlių lagaminus ir reikalavo cigarečių ir kvepalų. Čia pat nušaunamas kūdikis žinduoklis, nes vėliau, užaugęs, jis galės į savo rankas paimti ginklą. Ūkininkas ir jo žmona nušaunami, nes negalėjo parūpinti rusams kiaušinių . . ."

Taip garsusis Nobelio premijos laureatas, Aleksandras Solženicynas, pavaizdavo sovietinę invaziją į Rytprūsius, į mūsų Mažosios Lietuvos teritoriją. Gerai suprantame, kad šiame siaubulinyje siautulyje kentėjo ir žuvo daug mažlietuvų, kurių niekas negalėjo ir niekas neketino atskirti nuo vokiečių. Po to naikinimo, po to maro, iškilo Kaliningrado srities padaras, kuris, administraciniai pavaldus Leningradui. Taip ant Mažosios Lietuvos kapo atsirado rusiškųjų vietovardžių sovietinės imperijos provincija. Bet mes žinome, kad savo istorijoje Mažoji Lietuva perkentėjo kelis marus, o žuvusi nebuvo. Ir kreipdami akis į paslaptinę ateitį, prisimename, kai įkvėpimo kupinas, mažlietuvius poetas Pridrikis Bajoraitis tvirtino mažlietuviškam jaunimui:

*Mes, mes neprazūsim,
Buvom, esam, būsim!*

Kas valdo viltį, tą gyvenimo meną, tas turi ir narsą gyventi! □

Klaipėdos Krašto Atvadavimo 57 m. minėjime šv. Kazimiero salėje Los Angeles, programos atlikėjai: iš k. į d. gen. konsulas Vyt. Čekanauskas, programos vadovė Marytė Sandanavičiūtė-Newsom, smuikininkas Rimas Mickus, komp. Ona Metrikienė, kp. p-kas Kazys Karuža, sol. Liucija Mažeikienė, rašyt. Jurgis Gliuda, Judita Paškauskienė. Nuotr. L. Kanto

Kazimiero salėje Los Angeles, programos atlikėjai: iš k. į d. gen. konsulas Vyt. Čekanauskas, programos vadovė Marytė Sandanavičiūtė-Newsom, smuikininkas Rimas Mickus, komp. Ona Metrikienė, kp. p-kas Kazys Karuža, sol. Liucija Mažeikienė, rašyt. Jurgis Gliuda, Judita Paškauskienė. Nuotr. L. Kanto

ŠAULIJA STATUTO ŠVIESOJE

Dalinių visuotiniai susirinkimai, kuriuose renkami valdomieji organai yra šaukiami kas dveji metai, tarp sausio 1 ir kovo 5 dienos.

Rinkimai vykdomi slaptu, arba pusiau slaptu balsavimu, kiekvienu atveju kaip susirinkimas nutaria.

LŠST daliniai yra šie: grandis bent 3 šauliams susiorganizavus, būrys nemažiau 10 šaulių ir kuopa — nemažiau 20 šaulių.

Būrys tvarkosi lygiai kaip kuopa. Pirmiausia išsirenka atskirai pirmininką, o valdybą iš 3 iki 9 narių, bet reikalui esant, kooptuoja ir daugiau narių. Vicepirmininkas ir išdalininkas gali būti valdybos pareigose tik tas, kuris buvo išrinktas valdybos nariu visuotiniame susirinkime.

Be valdybos, renkamas Garbės Teismas iš 3 asmenų ir 2 kandidatų. Būriai garbės teismo nerenka, reikalui esant, gali naudotis artimiausios kuopos garbės teismu.

Piniginės apyskaitoms ir organizacijos turtui tikrinti yra renkama kontrolės komisija. Komisiją sudaro 3 asmenys. Todėl, aukščiau minėtas laikotarpis visiems daliniams privalo būti žinomas ir vykdytinas.

Visuotinas LŠST suvažiavimas šaukiamas kas 3 metai. Po kiek atstovų reikalinga išrinkti į suvažiavimą, skaičių nustato Centro Valdyba. LŠST suvažiavimo procedūra beveik tokia pati, kaip ir būrio bei kuopų. Visų dalinių pirmininkai renkami atskirai. Jie neturi jokios teisės nurodyti ar daryti įtakos valdybai išrinkti.

Grandis išrenka tik pirmininką, kuris glaudžiai bendradarbiauja su artimiausia būrio ar kuopos valdyba.

Dalinio valdyba gali kooptuoti narius su asprendžiamu balsu, arba kviešti asmenis vadovauti įvairioms sekcijoms.

Dalinio pirmininkas vykdo dalinio susirinkimą, arba valdybos nutarimus ir tvarko administracinius reikalus.

Kadangi Statutas nustato laikotarpį tarp sausio 1 d. ir kovo 5 d. šaukti visuotinius susirinkimus, tad privaloma tų nuostatų ir laikytis.

Tuo norima, kad visi daliniai tame laikotarpyje atliktų rinkimus.

Labai svarbu, kad kiekvienas šaulys žinotų ne tik Statutą, bet pilnai suprastų šaulio pareigas ir šauliškos veiklos pagrindus.

Kaip visa tai įgyvendinti?

Reikalinga, kad daliniuose būtų aiškinama ir skaitomos paskaitos apie šaulišką ideologiją ir jos uždavinius tremtyje; kad šauliai žinotų ne tik mūsų Lietuvos praeitį, bet ir apie dabartinę mūsų tautos tragediją, genocidą ir t.t.

Iš patirties žinau, o taip pat ir iš spaudos, kad šauliai gana dažnai rengia įvairius pobūvius, kurie dažniausiai pasižymi tik pramogomis. Tačiau niekur neradau aprašymų, kad būtų skaitomos paskaitos apie šaulių pareigas bei jų paskirtį.

Kuomet apie aukščiau minėtas paskaitas primeni, dažniausiai gauni atsakymą, kad šauliai paskaitų klausyti nemėgsta...

Tokia atsakymai yra naivūs ir paskaitas ignoruoti yra neleistina (Statuto 38 nuostatas įskaniai tai nurodo).

Jei galima visą laiką pramogauti ir leisti valandų valandas linksmybėms, o nerandama laiko išklaudyti paskaitos, laikau tai neleistinu apsilaidimu ir Statuto nuostatų nesilaikymu.

Būkime susipratę ir visą tai įgyvendinkime, kad taptume tikrai gerais ir sąmoningais šauliais.

Algirdas Budreckas

REIKALINGAS FONDAS

Šaulio, lyg sargybinio pavojaus metu, budrumas didėja. Ypač šių dienų apraiškose turime peržvelgti mūsų veiklos gairių svarbumo atžvilgiu pirmumo eilę, nes dabar mūsų visuomenės tarpe vyksta vandens drumstimas, pašalinių jėgų keliamas nesantaika ir skaldymo darbas didėja. Toji žala didėja ypač pradėjus ten lankytis privilegijuotiems.

Šauliai, gana vienalyti ir stipriausia organizacija tremtyje, turi puoselėti mintį, naudojant steigėjo idėjos pagrindą, plačia iniciatyva stiprinti to darbo sąlygas visuomeninėje ir politinėje dirvoje, kurioje pradėtų reikštis neišmanėlių siaurų grupinių, kartais negarbingų, siekių paveiktas asmuo, kuris ima trukdyti tiems, ku-

rie tautos aspiracijos įpareigoti tuos uždavinius vykdyti. Mūsų tarpe yra tvirta samprata dėl dabartinio šaulio plėtimosi. Turime sucementuoti kovingumo dvasią ir veržlumą ir naujos idėjos bus pagrindas mūsų veiklos stiprybės.

Jeigu pripažįstame "noblesse oblige", tai šauliai turėtumėm plėsti savo akiratį, kreipiant dėmesį ir į kitus kraštus, kur lietuviukai šaukiasi pagalbos, nes skęsta nutautėjimo bangose, bet jų širdys pilnos meilės tėvų žemei. Pagal tenai buvusių pranešimus, jie Argentinoje ir kituose Pietinės Amerikos kraštuose reiskiasi kaip daug nuoširdesni patriotai, stengiasi plėsti lietuvišką veiklą, bet skundžiasi neturį paruoštų vadovų tai veiklai organizuoti ir plėsti. Skundžiasi, kad pavieniai atvykėliai iš Šiaurės, LB siunčiami, nesugeba apimti visų — be pažiūrų skirtumo — bendram darbui lietuvių bei stiprinti, bet ieško "savųjų" ir tuo plečia pragaištingą skaldymą į grupes ir plečia erzelius.

Šauliai turėtumėm tuo susirūpinti, neatidėliojant įsteigti Šaulių Fondą, kurį naudosome tik Pietinės Amerikos lietuviams skirti stipendijas, 3-4 kasmet, į Vasario 16 gimnaziją. Tas Šaulių Stipendijų Fondas stiprėtų labai greit, taip kaip mūsų entuziazmas organizaciniam darbui paplito šiame krašte. Esu tikras, kad entuziastų, pasižadančių aukoti tam fondui po 10 dol. kasmet, atsiras imponuojantis skaičius, taip kad greit susidarys 10,000 dol.

Turėtume pasiūsti į Pietinę Ameriką atstovų mūsų idėjoms skleisti, kurie apkeliavę lietuviškas kolonijas, pasėtų lietuviškos meilės ir vienybės grūdą. Ten atgaivinus Sajungos kūrėjo Vl. Pūtvio idėjų šviesą, atsirastų ir įsisteigtų nauji mūsų brolių šaulių būriai. Tokie atlikti reikšmingi darbai įeity į mūsų veiklos darbų prioritetą, nes tai stipriai rišasi ir derinasi su šaulių tikslais — plėsti ir sukurti lietuvišką vieningą kovos nugarkaulį pasaulinėje arenoje.

LŠST istorijoje įstėjimas tokio fondo, būtų šviesus Aušros užtekėjimas, nes jis teiktų globą ir pagalbą lietuviukui ieškančiam pagalbos. Pabuvę porą metų Vasario 16-osios gimnazijoje, lietuviškos kultū-

ros įtakoj, galės dalyvauti skautų stovyklose Europoj ir jaunimo suvažiavimuose. Tai bus nauja pajėga lietuviškam gyvenimui Pietinėje Amerikoje vadovauti. Esu tikras, kad šiam tikslui įdėtas kapitalas, duos mūsų tautai ir Šaulių Sąjungai didelį, reikšmingą dividendą.

Organizacija, nesugebanti nustatyti savo veiklos gairėms prioriteto, nyksta, išsisemia, yra pasmerkta išnykti.

Toks LŠST Fondas labai derinasi su jau esamu Romo Kalantos paminklo fondu. Jis būtų simbolinis ryšys — jungtys visame pasaulyje išsiblaškiusį lietuviškąjį jaunimą, siekias įkvėpti Vl. Pūtivo dvasios visam lietuviškam jaunimėliui. Tai būtų kelias išugdyti tvirtas šaulių tradicijas jaunose kartose.

Mes žinome, kad okupantas be galo bijosi mūsų partizanų, kovotojų, didvyrių dulkių, ištrina jų prisiminimą, išniekina jų kapus, bet jis džiaugiasi čia atradęs, ypač Čikagoj, vaikščiojančius gyvųjų lavonus.

Tokį prioritetą nustačius, mūsų daukantėms lengvai išsispręstų klausimas — ar laikyti laivą, kurio išlaikymas taip brangiai kainuoja, ar jo atsisakyti. Vargu ar tas laivas gražina šiojį tokį dividendą, nes nei navigacijos, nei praktinių laivo priežiūros žinių neduoda naujam šauliui; tad atrodo, nustačius prioritetą, ta problema lengvai išsispręstų.

Klemensas Čeputis

LŠST Centro Valdybos posėdis

Š.m. sausio 12 d., 2 val. po pietų, "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės namuose įvyko LŠST Centro Valdybos posėdis. Posėdyje dalyvavo 10 valdybos narių.

Pirm. K. Milkovaičiui atidarius posėdį tuoj buvo pradėta svarstyti patiektoji darbotvarkė. Šiame posėdyje valdyba apsvarstė daugelį klausimų. Kai kuriuos čia ir bandysiu paminėti.

Kaip visi žinote, posėdžių metu iškyla ir tokie klausimai, kurių tuojau negalima išnešti į viešumą. Jie daugiausia liečia ar pavienius asmenis, ar gru-

pes. Valdybos padarytas sprendimas turi likti paslapyje, o jei valdyba numato reikalą, tai paskelbia vėliau savo aplinkraščiuose. Ir šiame posėdyje kai kurie dalykai palikti valdybai išsiaiškinti ir rasti tinkamą sprendimą.

Pirmininkas K. Milkovaitis pranešė, kad nuo 1980 metų pradžios "Kario" žurnalas padidėja net keturiais puslapiiais. Du papildomi puslapiai skiriami "Tremties Trimitui". "Kario" redaktorius jau ir anksčiau yra nusiskundęs, kad medžiagos ir nuotraukų į "Tremties Trimitą" kartais prisirenka tiek daug, kad neįmanoma jų visų patalpinti net į du numerius. Kartais didelę medžiagos dalį tenka nustumti į vėlesnius numerius, o tuo jau nukenčia pati medžiaga, nes žinios būna labai pavėlintos. Su nuotraukomis dar blogiau, nes didesnis jų kiekis užima daug vietos ir tuo nukenčia prisijusti dalinių aprašymai. Dabar, "Tremties Trimitą" papildžius dviem puslapiiais šis reikalas bent dalinai susitvarkys. Bus galima patalpinti daugiau prisijustos medžiagos ir nuotraukų. Centro Valdyba, atkreipdama savo dėmesį į šį reikalą, skiria \$500 paramą "Kariui". "Tremties Trimito" redaktorei, sesei Stefanijai Kaunelienei, Centro Valdyba skiria kuklią \$150 auką, kad nors simboliškai jai atlyginus už didelį darbą ir, žinoma, kai kurias išlaidas surištą su susirašinėjimu. Tautos Fondui paskirta \$100 ir Pasaulio Lietuvių B-nei švietimo reikalams \$100.

Dėl Holocausto filmo išpuolio prieš lietuvių tautą, kai kurias mūsų patriotines organizacijas ir šaulius, nutarta paruošti ir išleisti anglų kalba stambesnį veikalą ir stipriai atsikirsti, jos leidžiam duodant dokumentuotos medžiagos apie žydų padarytas dideles skriaudas lietuvių tautai. Ši knyga jau yra ruošiamą, renkama medžiaga ir stengiamasi greičiausiu laiku išleisti. LŠST Centro Valdyba pilnai remia jos išleidimą ir platinimą.

Taip pat į anglų kalbą yra verčiamas Jurgio Gliaudos istorinis romanas "Agonija". Šiuo reikalu bus kreipiamasi į visus šaulių padalinius raginant iš anksto užsisakyti ir tapti knygos rėmėjais ir prenumeratoriiais. Iš anksto užsisakiusiems kainuos tik \$12. Šiaip knygos kaina bu \$15. Būtinai reikalinga, kad susidarytų mažiausiai 400 prenumeratorių, tada jau knyga būtų galima knyga pradėti leisti. O anglų kalba mums tikrai trūksta leidinių ir ši knyga anglų kalboje parodys pasauliui kaip tikrumoje "savanoriškai" Lietuva prisijungė prie Sovietų Sąjungos.

Šių metų kultūrinę šaulių stovyklą rengti nutarta palikti Klevelando šauliams. Pirmininkas jau gavęs jų pasiū-

lymą ir Centro Valdyba mielai sutiko. Šiais metais Čikagoje turime ir taip per daug visokių parengimų, tai būtų sunku Centro Valdybai surasti patogi data ir laikas dar vienam renginiui. Dėkojame "Zalgirio" šaulių kuopai už šio darbo apsiėmimą ir linkime jį sėkmingai praveisti.

Posėdyje dar buvo paliesti įvairūs ūkiniai reikalai, bet juos sutvarkys ūkio-tiekimo vadovas su kasininku.

Paliestas ir LŠST Centro Valdybos pastatyto paminklo klausimas. Visi sutiko, kad yra atliktas didžiulis darbas. Bet vistiek šauliai buvo priversti didelę sumą padengti iš savų kasų. Nesurinkta iš lietuviškosios visuomenės numatyta suma. Nutarta dar kartą kreiptis į visuomenę ir lietuviškąsias organizacijas ir paprašyti nors dalinai sumažinti šauliams susidariusias išlaidas. Tuo reikalu jau buvo spaudoje rašyta.

Ap. Skopas

PLK. LTN. JONUI ŠVEDUI

85-RI METAI

Vis dažniau ir dažniau išseivijoje Lietuvos kūrėjų-savanorių, ramovėnų ir šaulių gretose, susilaukiame gražaus amžiaus pasiekusių asmenų, kurių ilgas gyvenimo kelias yra nuklotas kūrybinga veikla, patriotiniais darbais, pasižymi tėvynės meile ir kitais prasmingais pasireiškimais.

Viena tokių asmenybių yra ir Cicero, Ill. gyvenęs Lietuvos karys, kūrėjas-savanoris, ramovėnas, visuomenininkas ir mokytojas plk. Jonas Švedas, 1979-jų metų pabaigoje sulaukęs ir savo bendraminčių, draugų bei giminių tarpe atšventęs 85-rių metų amžiaus sukaktį, kuri kuklia sukaktuvių puota, buvo atžymėta gruodžio 22 d.

Tos dienos vakare, Cicero, Ill., p. Bikulčiaus valgyklos jaukioje salėje, susirinko per penkiasdešimt plk. J. Švedo ginklo draugų, kūrėjų-savanorių, ramovėnų ir šaulių vadų į šią taip reikšmingą sukaktuvininko šventę, jį pagerbti ir šios sukakties proga pasveikinti.

Atykę į salę, plk. J. Švedas ir ponija, buvo sutikti su gėlėmis ir pagerbtuvių rengėjų į jiems skirtą vietą palydėti. Gėles susirinkusių vardu prisegė p.p. Markauskienė ir Latožienė. Visi dalyviai buvo kviečiami užimti vietas. Sukaktuvinė puota pradėta malda, kurią, palaiminęs sukaktuvininką ir jo šeimą, bei visus susirinkusius, šia proga ir

sveikinimo žodį taręs, sukalbėjo Tėv. J. Borevičius. Toliau sekė plk. K. Dabulevičiaus pravesta trumpa oficialioji dalis.

Kaip ramovėnas ir buvęs ilgametis LKVS "Ramovė" CV-bos pirmininkas, plk. K. Dabulevičius, susirinkusiems pristatydamas plk. J. Švedą, savo žodyje išsamiai ir vaizdžiai aptarė sukaktuvinininko jaunystės dienas, nueitą ilgą gyvenimo kelią, veiklą I Pasaulinio karo metu, Lietuvai keliantis nepriklausomam gyvenimui ir nepriklausomybės laikais Lietuvos kariuomenėje, laikyseną rusų ir vokiečių okupaciniais metais II Pasaulinio karo sūkurėje, tremtyje — Vokietijoje ir veiklą išėivijoje, atvykus ir įsikūrus JAV, Lietuvos Kūrėjų-Savanorių S-goje, LKVS "Ramovės", Šaulių S-gos, lietuvių šalpos, kultūrinių organizacijų ir švietimo institucijų darbuotojų gretose. Prelegentas nurodė, kad plk. J. Švedas, žengdamas ilgo ir permainingo gyvenimo keliu, visada buvo aktyvus, teisingas, draugiškas ir principus turintis žmogus. Pasižymėjo darbštumu, meile artimui, pasiaukojimu lietuviškiems reikalams ir dideliu taktu bei tolerancija kitiems, pagarba bendradarbiams ir ypatingu kuklumu, kas šiais laikais labai retai bepasitaiko. Tad nenuostabu, kad sukaktuvinininkas buvo visų mylimas, gerbiamas ir kariuomenėje bei visuomeninėje veikloje daugelio garbingų atžymėjimų susilaukė.

Plk. K. Dabulevičius, baigdamas žodį, sveikino sukaktuvinininką 85-rių metų amžiaus sukakties proga ir, įgaliotas, perdavė iš Klevelando LKVS "Ramovė" CV-bos pirmininko A. Jonaičio bei visų ramovėnų vardu nuoširdžiausius linkėjimus. Taip pat perskaitė gautą raštu sveikinimą iš gen. V. Mieželio, gyv. Arizonoje.

Lietuvos Kūrėjų-Savanorių S-gos vardu plk. J. Švedą sveikino mjr. J. Vilitis, Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje linkėjimus išreiškė S-gos pirmininkas K. Milkovaitis, LDK Birutės Dr-jos vardu — CV pirm. K. Leonaitienė ir šeimos bei giminių vardu — inž. A. Čeplėnas.

Sveikinimų ir linkėjimų pynei išsibaigus, šių pagerbtuvių rengėjai, plk. K. Dabulevičius, K. Milkovaitis ir E. Vengianskas, sukaktuvinin-

I. Markauskienė prisega gvazdiką plk. J. Švedui, jo 85-rių metų amžiaus sukaktį minint, 1979 m. gruodžio 22 d. Cicero, Ill. Nuotr. P. Malėtos

kui plk. J. Švedui įteikė, su visų to vakaro dalyvių parašais, specialiai pagamintą menišką adresą, kurio tekstą, prieš įteikiant, perskaitė K. Milkovaitis.

Visiems, už malonius sveikinimus ir visokeriopus linkėjimus, padėkos žodį tarė sukaktuvinininkas. Jam išreikšdami savo nuoširdžiausius jausmus, dalyvavę atsistoję sugiedojo Ilgiausių Metų. Tuo ir buvo baigta pagerbtuvių oficialioji dalis. Sekė jaukios šeimyninėje ir džiaugsmingoje nuotaikoje, iki vėlumos užtrukusios vaišės.

Taip kukliai, toli nuo gimtojo krašto, JAV-se, Cicero, Ill., plk. J. Švedas savo artimųjų, bendraminčių ir ginklo draugų tarpe 1979-jų metų pabaigoje, atšventė 85-rių metų amžiaus garbingą sukaktį, kuri praėjo nuoširdžiai pagarbioje dvasioje.

Baigiant, tebūna leista jungtis ir man, prie aukščiau jau išvardintų, išreiškiant plk. J. Švedui nuoširdžiausius asmeninius sveikinimus, šios taip prasmingos sukakties proga ir palinkėti, su Aukščiausiojo palaima, ilgiausių metų ir sulaukti tos dienos, kai tėvynė Lietuva vėl kelsis laisvam ir nepriklausomam gyvenimui.

Ed. Vengianskas

PAMINĖTOS SPAUDOS SUKAKTYS

Detroito Lietuvių Kultūros Klubo ir "St. Butkaus" š. kuopos surengtas sausio 27 d. Lietuvių Kultūros Centre, Southfield, spaudos sukaktių paminėjimas, buvo pravestas gražiai ir įspūdingai.

Minėjimas pradėtas 10:30 val. mišiomis, kurias už spaudos kankinius ir mirusius atnašavo svečias iš Kanados, "Tėviškės Žiburių" redaktorius dr. Pranas Gaida. Savo pamoksle jis nušvietė lie-

tuvių gyvenimą caro laikais ir dabartiniėje okupuotoje Lietuvoje. Organizacijos dalyvavo su vėliavomis.

Akademija

Akademija pradėta 12:30. Jūrų šaulių "Švyturio" kuopos šauliui Juozui Kinčiui vadovaujant, buvo įneštos į salę 6 vėliavos: Amerikos, Lietuvos, "St. Butkaus" š. kp., Jūrų š. "Švyturio" kuopos ir 2 jaunimo.

Atidaromąjį žodį tarė Detroito Lietuvių Kultūros Klubo pirmininkas Antanas Musieikis, kuriame rengėjų vardu pasveikino "Tėviškės Žiburių" redaktorių dr. Praną Gaidą, rašytoją-žurnalistą Vytautą Alaną, LB JAV Krašto valdybos pirm. Vytautą Kutkų, DLOC valdybos pirmininką dr. Algį Barauską, spaudos bendradarbius, radio pranešėjus, fotografus ir visus susirinkusius rėmėjus. Pasveikinęs programai vesti pakvietė "T. Trimito" redaktorę Stefaniją Kaunelienę.

Turiningą ir spaudos sukakčių minėjimui parengtą invokaciją sukalbėjo Dievo Apvaizdos parapijos klebonas kun. Viktoras Kriščiūnevičius.

LB JAV Krašto Valdybos pirmininkas inž. Vytautas Kutkus pasveikinęs spaudos sukakčių minėjimo rengėjus ir visus spaudos mylėtojus apibūdino, kokia brangi ir svarbi yra spauda. Jis sakė: — Gyvenime dažnai taip atsitinka, kad mes nevertiname to ką turime ir įvertiname tik tada, kada netenkame. Spaudos draudimo metais mūsų knygnešiai rizikavo savo gyvybes, nešdami per sieną spausdintą žodį, o motina mokė savo vaikus skaityti prie ratelio iš kantiškos. Kada caro laikais, anot poeto, "anei rašto, anei druko, mums turėt neduoda, tegul sako, bus Lietuva, ir tamsi, ir juoda". Tada lietuvių tauta suprato spausdinto žodžio galybę. Laikraštis "Gazietas", buvo graibstomas kaip cukrus ir ėjo iš rankų į rankas. Žodį baigė nepriklausomoje Lietuvoje paskleistu šūkiu: "Tik laukiniai žmonės laikraščių neskaityto".

DLOC valdybos pirmininkas dr. Algis Barauskas savo žodyje pasakė: "Spauda yra galingiausias ginklas ir priemonė tikslą pasiekti. Mums lietuviams spauda praeityje buvo didžioji talkininkė ir dabar yra svarbi kovoje dėl Lietuvos laisvės. Taip pat ji dalyvauja kovoje išveivijoje, kad išliktume lietuviais. Aš esu išveivijos jaunosios kartos asmuo. Be lietuviškos spaudos ir knygos, mes jaunieji nepažintume Tėvų krašto, nesiorientuotume Lietuvos praeityje ir ateityje. Mums lietuviška spauda yra tikra Dievo dovana".

Programos vedėja Stefanija Kaunelienė svečiams supažindino su šios dienos prelegentu, "Tėviškės Žiburių" redaktoriumi

dr. Pranu Gaidą ir pakvietė jį padaryti spaudos sukakčių apžvalgą.

Prelegentas, dr. kun. Pranas Gaida, pradėdamas spaudos sukakčių apžvalgą pareiškė, kad jam skirta 30 minučių ir jis per tiek laiko kažką daug pasakyti negalėsias. O tų sukakčių yra daug — ne viena: 40 metų suėjo nuo pirmojo Amerikoje išleisto lietuviško laikraščio, 75 metai nuo lietuviškosios spaudos atgavimo, 40 metų nuo okupacinės spaudos ir kt. Pirmasis lietuviškas laikraštis pradėtas laisti Amerikoje 1879 metais ir praėjusieji metai turėjo būti paskelbti spaudos metais. To nebuvo padaryta. Spauda tik informuoja, bet ne organizuoja. Rusai, norėdami nutautinti tautas įvedė joms rusišką raidyną. Tą patį jie padarė ir Lietuvoje. Rusiškomis raidėmis spausdinti knygas Lietuvoje aprobatą buvo davęs ir vysk. M. Valančius, galvodamas, kad norint išieiti į kovą prieš rusus, reiktų išieiti visai tautai ir dėl tų raidžių nereiktų kovoti; nors raidės ir rusiškos, tačiau knyga bus lietuviška. Dabar gi, Lietuvoje raidės lietuviškos, bet jų dvasia rusiška. Žmonės išleistų rusiškomis raidėmis knygų mažai pirko, bet jam gabelo iš Prūsijos ir lietuvišku raidynu. Gabenant jas per sieną, buvo sugauta ir nubausta apie 2000 knygnešių.

Vysk. M. Valančius pats rašė lietuviškas knygas ir kitus kunigus ragino jas rašyti. Rašė ne tik religines, bet ir pasaulietiškas knygas. Prelegentas paminėjo ir išleistą (susuktą) filmą "Rusai ateina". O tie rusai, jo pasakymu, ėjo, ėjo, atėjo ir nebeišėjo!

Šiandien Lietuvoje vyskupai nušalinti, bet ten vietoje vysk. M. Valančiaus yra tautos branduolys ir iš pagrindžio spaudos aiškiai matyti jų viltis. Spaudos apžvalgą baigė šiais žodžiais: "Kol bus gyva lietuvių spauda, tol bus gyva ir lietuvių tauta. Padaryta spaudos sukakčių apžvalga buvo įdomi ir per 30 minučių buvo daug pasakyta. Gaila, prelegentas spaudos apžvalgos ištaisai parašęs neturėjo ir mes, norėdami gauti apžvalgos nuorašų, negavome.

Programos vedėjai Stefanijai Kaunelienei padėkojus prelegentui už paskaitą, buvo padaryta pertrauka ir išneštos vėliavos.

Meninė dalis

"St. Butkaus" š. kuopos šaulė sol. Danutė Petronienė padainavo šias dainas: Augo putinas — Stasio Šimkaus, Kad aš našlaitėlė — liaudies mot. Aleks. Kačanausko, Aguonėlės — Kazio Binkio žodž., Juozo Gruodžio muz. ir Mano protėvių žemė — Bern. Brazdžionio žodž. Broniaus Budriūno muz. Akomponavo muz. Vidas Neverauskas.

Tautinių šokių grupė "Audyns", vadovaujama Rusnės Baltrušaitytės, pašoko 4 tautinius šokius. Šokius apibūdino Taurara Zarankaitė. Šokiams grojo Vidas Neverauskas.

Solistė Danutė Petronienė ir tautinių šokių grupė labai gražiai pasirodė.

Spaudos sukakčių minėjimas buvo baigtas visiems sugiedant Lietuvos himną. Į sceną buvo iškviesta šokėjų grupė ir pakviesti: prelegentas dr. kun. Pr. Gaida, Rusnės Baltrušaitytė, Danutė Petronienė, Vidas Neverauskas, Mykolas Abarius ir Bronius Burba ir jiems visiems buvo prisegti specialiai paruošti spaudos sukakčių ženkleliai.

Minėjimui buvo išleista, gražiai paruošta, spaudos sukakčių programa. Pirmame puslapyje tarp ažuolų šakų skambėjo įrašas: Tautinė Spauda — Lietuvos Laisvės Ginklas. Sceną puošė toks pat įrašas. Programos viršelis ir scenos įrašas — Mykolo Abariaus. Kitos programos puslapius puošė įdėti laikraščių pavadinimai, dr. Jono Basanavičiaus, Laisvės Statulos, Vargo mokyklos, knygnešio ir kiti paveikslai. Šios gražios programos spausdinimo mecenatas — "St. Butkaus" šaulių kuopos šaulys Bronius Burba.

Antanas Grinius

PROVOKACINĖ RECENZIJĄ

Atviro žodžio mėnraštis "Akiračiai", 1979 m. spalio mėn. įdėjo straipsnį:

"The Polish Review" apie K. Jurgėlos veikalą

IVYKIŲ IR DATŲ MIŠINYS

Rimame "The Polish Review" žurnale (1978, Nr. 3) Bradley universiteto prof. Alfredas Katz'as paskelbė recenziją apie Konstantino Jurgėlos knygą: "Lithuania: An Outpost of Freedom". Recenzijoje ypač pabraukiamas propagandinis šios knygos pobūdis ir galbūt teisingai nurodoma, kad jau pats faktas, kad knygą leidžia Šiaulių sąjunga, numša jos vertę. Į tai turėtų atkreipti dėmesį visi, kuriems rūpi, kaip pateikti teisingą mokslinę informaciją apie Lietuvą svetimiesiems. Spausdiname svarbesnes šios recenzijos ištraukas:

"Knygoje "Lithuania: An Outpost of Freedom" pasakojama apie Lietuvą, jos istoriją, kultūrą ir pastangas išlikti laisva ir nepriklausoma. Knygoje paliečiama visa eilė klausimų, sekant jos istorinius pėdsakus nuo viduramžių ligi mūsų laikų. Pagrindinė knygos mintis daugiausia sukasi apie galantišką Lietuvos kovą, neatsižvelgiant į baises kliūtis, dėl savitos kūrybos ir nepriklausomybės išlaidkymo.

387 knygos puslapiuose pateikiama daug informacijos: daug datų, vietovių, istorinių įvykių ir faktų. Tačiau šios knygos negalima laikyti autoritetingu Lietuvos istorijos šaltiniu, nes jos pagrindinė tema pasirinkta labai subjektyviai ir išvystyta su emocine priegaide. Ji kvepia nacionalizmu: jos tikslas — parodyti, kaip Lietuva buvo carinės ir komunistinės Rusijos pavergta. Ypač autorius kritiškai Sovietų Sąjungos atžvilgiu, apkalbindamas ją Baltijos tautų ir Lietuvos pavergimu. Įžangoje Jurgėla prisipažįsta, kad jo pagrindinis tikslas — atskleisti skaitytojui Lietuvos likimą ir įtikinti mus, kaip lietuviai jaučiasi nelaimingi, pakliuvę į Sovietų Sąjungos valdžią”.

“Nors ir svarbu parodyti pasauliui, kaip Sovietų Sąjunga elgiasi baltų kraštuose ir R. Europoje, tačiau tai buvo galima padaryti subtiliau ir rafinučiau. Autorius privalejo pateikti dokumentuotą Lietuvos istoriją, atsižvelgdamas į visus Lietuvos visuomenės aspektus. Paskum, kalbėdamas apie užsienio politiką, jis būtų galėjęs iškelti, kaip carinė Rusija ir Sovietų Sąjunga pavergė Lietuvą. Vietoj to jis išleidžia į partizaninę politiką, subjektyviai stengdamasis iššaukti simpatijas Lietuvos bėdai ir tuo pačiu metu sukelti visuomenės pasipiktinimą dėl Lietuvos maltretavimo iš Sovietų Sąjungos pusės. Toks priėjimas užmuša pasitikėjimą šiuo veikalu, kaip objektyviu istoriniu šaltiniu”.

“Be to faktas, kad ją finansavo Lietuvos šauliai tremtyje, kelia abejonių dėl šios knygos motivacijos. Jau vien tos organizacijos vardas liudija, kad tos patriotinės grupės siekiama nacionalistinių tikslų. Jos parašytoje įžangoje prisipažįstama, kad ji parėmė šią knygą, norėdama sukelti viešąją opinią prieš Sovietų Sąjungą. Toje įžangoje, kuri pavadinata ‘Šaukimasis į laisvojo pasaulio sąžinę’, tvirtinama, ‘kad toji knyga bus geras įrankis prieš sovietinę imperialistinę ir genocidinę politiką’. Toliau ten daroma išvada, ‘kad šioji knyga parodys, kaip carinė ir komunistinė Rusija siekia pavergti visas tautas, kurios pakliūva į jos imperialistinė rankas’”.

Toliau recenzentas apgailestauja, kad Jurgėla nepakankamai iškėlė žydų vaidmenį Lietuvoje ir kad “analizuodamas naciškąjį laikotarpį dr. Jurgėla nesugeba objektyviai atvaizduoti pronaciškas simpatijas, kurios pasireiškė nemažoje dalyje lietuvių visuomenės”. Pagyręs “puikią lenkų įtakos Lietuvoje analizę” ir lietuvių sugebėjimą organizuoti rezistenciją prieš carinę ir komunistinę Rusiją recenzentas rašo: “Grynai techniškai knyga nėra aukšto lygio. Jai trūksta istorinės analizės ir sąvokinio samprotavi-

mo. Greičiau tai tik faktų, datų ir įvykių mišinys, pripuolamai suverstas į krūvą tam tikrai tezei apginti. Dėl to ši knyga negali pretenduoti į paskutinį Lietuvos istorijos žodį. Nežiūrint šios kritikos, ją galima rekomenduoti nespecialistui ir istorijos studentui, kaip pirmą žingsnį į Lietuvos istorijos supratimą. Tai galėtų taip pat būti paskata objektyvesniam šios temos panagrinėjimui”.

Šį straipsnį ištisai ir dedame, kad skaitytojai galėtų patys padaryti išvadas. Straipsnyje akcentuojama, kad jei šauliai savo lėšomis išleido knygą, tai ji jau būtinai kvepia nacionalizmu. Toliau rašoma: recenzijoje ypač pabraukiamas propagandinis šios knygos pobūdis ir nurodoma, kad jau pats faktas, kad knygą leidžia Šaulių Sąjunga, numušajos vertę, kad nėra pasitikėjimo šiuo veikalu, kaip objektyviu istoriniu šaltiniu ir kelia abejonių dėl šios knygos motyvacijos.

Štai tau ir objektyvi recenzija ir logika. Tai riboto akiračio ir subjektyvaus pasišvaistymo padariniai.

Užbaigiant tą nerimtą ir pilną pagiežos recenziją, tenka priminti seną lotynų posakį: “O tempora, o mores, o stulti profesores”.

Be to, nuo kada šauliai pasidarė “šauliai”?

Taip rašo “Akiračiai”.

Argi mėnraščiai buvo reikalas dėti tokią recenziją ir dar su pritarimu.

Tai piktos valios būdingas pasireiškimas, pasityčiojimas iš knygos autoriaus ir Šaulių Sąjungos. abu

“PREKYBININKO KELIU”

Tai keturių šimtų penkiasdešimties puslapių, Jono Karvelio parašyta ir jo paties 1979 metais išleista, graži atsiminimų knyga.

Nors paliktos korektūros klaidos vargina skaitytoją, tačiau gabaus pasakotojo įvykiai aprašomi įdomiai.

Reta knyga, kurią perskaičiau, kaip sakoma — vienu atsikvėpimu. Ačiū Jonui Karveliui už tai.

Ypatingą dėmesį sužadino knygos 293 puslapyje paliečiami įvykiai:

Karinių dalinių organizavimas Žemaitijoje 1933 metais; Ilgai trukęs partizaninis karas Lietuvoje; Lietuvos valstybės žlugimas 1940 m. birželio mėnesį.

Žemaitijoje organizuoti lietuvių kariniai daliniai vadinosi — Tėvynės

Apsaugos Rinktinė. Likiminės lemties dėka, 1944 m. spalio mėnesio pirmomis dienomis ir aš patekau į tuos dalinius prievartos savanoriu. Tad keleta žodžių apie tai, kodėl ir kaip Tėvynės Apsaugos Rinktinė tvėrėsi.

1933 m. vidurvasaryje rusams užėmus Šiaulius, to miesto gynėjas vokiečių pulkininkas Meder su negausiais miesto gynėjų likučiais, atsidūrė kairiajame Ventos upės krante. Ten frontas sustojo. Jis turėjo keleta prieštankinių pabūklų, bet labai mažai karių. Tuo laiku Žemaitijoje buvo daug žmonių iš rytinių Lietuvos apskričių, besitraukiančių į vakarus, kad nepatektų rusams. Deja, vokiečiai uždarė sieną. Pulkininkas Meder, Mžeikių apskrities viršininko kapitono Jatulio paprašė (ar pareikalavo) sutelkti kiek vyrų, kurie galėtų tikti lauko sargyboms. Tokių vyrų atsirado. Juos organizuoti kapitoniui Jatuliui padėjo (taip pat bėglys) majoras Jonas Česna. Kadangi tokių nelaimingų benamių žmonių buvo daug, tai sparčiai telkėsi Rinktinėn būriai, kuopos, batalionai. Pristigo vadų. T.A. Rinktinės štabas (rodos) kvietė, jau Vokietijoje esančius lietuvius karininkus atvykti ir stoti T.A. Rinktinėn. Stebėtis reikia, bet tokių atvykėlių buvo nemažai.

Nesunku suprasti, kad T.A. Rinktinės dalyvių telkimosi priežastys, nebuvo to paties idealistinio lygio. Manau, kad didžioji jų dauguma jau tada suprato, ką Jonas Karvelis teigia dabar... “laisvę atgauti laikas nebuvo tinkamas, priemonės per silpnos, kaina peraukšta”.

J. Karvelio nesuprasti partizanai: Tie nelaimingieji, kurie negalėjo pasitraukti užplūdus rusams, negalėdami rodytis viešumoje, turėjo slapstytis, arba glaustis prie negausių sąmoningų partizanų. O iš kur tie sąmoningi partizanai, manau daug aiškinti nereikia. Tai ryžtingi idealistai, laiku blaiviai neįvertinę aplinkybių. Smerkti juos — nedrįsčiau. Nesmerkia nė Jonas Karvelis. Bet stengdamasis juos idealizuoti, nuklysta į nesamonių lankas.

Jis rašo “. . . gal labiau reikėtų žiūrėti, kaip į lietuvių patriotų pastangas nuplauti 1940 metų birželio 15 dienos gėdą, kada buvo palaidota

Lietuvos nepriklausomybė be vieno šūvio. Šiai gėdai pašalinti ir laisvei atgauti laikas nebuvo tinkamas, priemonės persilpnos, kaina peraukšta”.

Verkšlenimas dėl nepaleisto bent vieno šūvio — neoriginalus. Jonas Aistis, kadaise, taip suokė, be abejo tikėdamas, kad taip reikia auklėjant jaunąją kartą. Atleistina Aisčiui, nes jis buvo lyrikas. Bet buvusiam kariui, gabiam ilgalaikiui prekybininkui, dešimtmečių istorinė perspektyvoj teigti, kad be vieno šūvio Lietuvos nepriklausomybė buvo gėdingai palaidota — tai jau neleistina. Čia jau ne lyrika.

Jis pats rašo “. . . nepriklausomą valstybę kiekvienas padorus pilietis buvo įpareigotas ginti”. Tai kodėlgi Jonas pats tą vieną šūvį neiššovė ir gėdos nenuplovė. Nejaugi jis tada save laikė nepadoriu piliečiu?!

Pagaliau laikas liautis šunis kartant buvusius Lietuvos vyriausybes ir kariuomenės vadovybes. Laimė nelaimėje, kad kariuomenės vadovybė nepasimetė ir savo potvarkiais tuo metu išvengė beprasmių Lietuvos žmonių žudynių.

Jonas Liorentas

TARP MĖLYNŲ BANGŲ

*Prikelk mane anksti, motule,
Kol saulė dar už vandenų.*

*Su pirma klykiančia žuvedra,
Aš jūron plaukti ketinu.*

“Gen. Daukanto” kuopos šaulys, jūrų kapitonas Bronius Krikštopaitis, parašė ir išleido 240 psl. knygą “Jūrų keliais”. Knyga gausiai iliustruota nuotraukomis ir Montrealyje gyvenančio klaipėdiečio dailininko, Anso Lymanto, piešiniais. Kaip ir autorius teigia, Lymantas yra šios knygos architektas, nes be jo raginimų iš viso ši knyga nebūtų buvus parašyta.

Jūrų šaulys Br. Krikštopaitis jaunas būdamas labai domėjosi jūra. Baigęs Aukšt. Technikos mokyklos jūrininkystės skyrių, 3 metus plaukiojo suomių mokomuoju burlaiviu “Archibald Russel”, paskui baigė Abo Navigacijos Institutą Suomijoje ir gavo tolimojo plaukiojimo jūrų kapitono laipsnį. Vadovavo “Maitas”, “Marijampolė” ir “Kaunas” Lietuvos prekiniais laivams. Su paskutiniu ju plaukdamas, buvo Vokietijos povandeninio laivo paskandintas.

Atgavus nepriklausomybę, mes buvome palikti be priėjimo prie Baltijos jū-

ros. Tik svetimiesiems tarpininkaujant, buvo praveistas plebiscitas ir 1921.III.31 d. įžengėme į Palangą ir gavome apie 20 km Baltijos pajūrio, o pačioje 1923 metų pradžioje, mažlietuviams sukilus, mūsų kariams ir šauliams — savanoriams padedant, ginklu atsėmėme Klaipėdą su Kuršių mariomis, Neringa ir dar apie 70 km Baltijos pajūrio.

Nors jau 1921 m. buvo įsteigta Lietuvos Jūrininkų Sąjunga, bet valdantieji Lietuvą buvo užimti kitokiais svarbiais reikalais ir į jūrą mažai kreipė dėmesio.

1923 m. atgavus Klaipėdos uostą, buvo įsteigta Lietuvos Moterų Sąjunga Tautiniam Laivynui Remti. Šiai sąjungai daugiausiai priklausė Lietuvos karininkų žmonos ir šaulės. Jos rengė karių ramovėje ir kitur balius, bei kitais būdais rinko lėšas “Tautiniam Laivynui”. Ši sąjunga 1926 m. nupirkė Lietuvos jūrų skautams laivą “Budį”.

1925 m. į Suomiją buvo pasiųsti pirmieji Lietuvos jūrų kadetai, tarp jų ir šios knygos autorius, jūrų šaulys Bronius Krikštopaitis. Po trijų metų jie grįžo, kad ir ne visi, į Lietuvą diplomuotais jūrininkais, tačiau iki 1936 m. mes neturėjome savo laivų.

Br. Krikštopaitis tarp kitko aprašo mūsų pirmojo laivo — jūrų skautų jachtos “Budžio” sudužimą, plaukiojimą svetimų ir savais laivais, Hitlerio įsakymu Klaipėdos užgrobimą, jauno jūrininko — Vytauto Bagdonavičiaus žuvimą (komunistai jį nukankino Leningrado kalėjime) ir visą eilę kitų, tikrai vertingų įvykių.

Aplamai, knyga labai lengvai skaitoma ir pradėjus nebesinori padėti neperskaičius iki paskutiniojo puslapio. Kietais viršeliais. Kaina 10 dol., paštu 10.85 dol. Gaunama pas autorį, 3639 West 55 Place, Chicago, Ill. 60629 ir pas LŠST Jūrų Šaulių Skyriaus vadovą Edmundą Vengianską, 3931 So. Talman Ave., Chicago, Ill. 60632. Stepas Paulauskas

Pastatytas paminklas Romui Kalantai

Tikiu, kad daugelis iš mūsų jau yra matę asmeniškai, ar “Kario” žurnalo ir kitų leidinių nuotraukose, kaip įspūdingai atrodo Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje pastatytas paminklas tautos didvyriui ir kankiniui Romui Kalantai įamžinti. Ypatingai ryškiai ši gražiai šio paminklo nuotrauka patalpinta Jono Jasaičio redaguojamose Švietimo Gairėse Nr. 3. (nuotr. C. Genučio). Jau vien dėl šios nuotraukos verta šį švietimo Gairių numerį įsigyti. Drąsiai galima tvirtinti, kad tai vienas iš įspūdingiausių tremties lietuvių pastatytų paminklų, kuris ilgiems laikams primins, kaip mūsų broliai ir sesės aukojosi ir žuvo už Tė-

vynės laisvę.

Šis paminklas pastatytas gražiausioje ir erdviausioje Čikagos Šv. Kazimiero Lietuvių kapinių vietoje, netoli administracijos pastato. Jau iš tolo galima pastebėti didingai į dangų kylančius liepsnos liežuvius, kurie savo prieglobstyje kaupia šešis įvairaus dydžio kryžius. Tie kryžiai įamžina partizanų herojiką ir visus žuvusius už Lietuvos laisvę. Būtų gražu, kad kas metai bent viena kartą prie ju susirinktų šauliai, kitos lietuvių organizacijos ir plačioji lietuvių visuomenė. O ypatingai mūsų jaunimas. Juk tai jų bendraamžis atidavė savo jauną gyvybę už pavergtą tėvynę. Jis, protestuodamas prieš šią žiaurią okupaciją, susidegino. Kančios agonijoje dar šaukė “Laisvės Lietuvai!”. Ak, kokia tragiškai gili auka!

Šio paminklo pastatymas LŠST kainavo apie aštuoniolika tūkstančių dolerių. Sąjungos pirmininkas K. Milkovaitis yra kreipęsis į visuomenę ir organizacijas prašydamas aukų, nes vieniems šauliams čia jau buvo per didelė našta. Reikėjo pagalbos. Džiugu pranešti, kad visuomenė mūsų neapvyklė. Taip, ji buvo duosni. Bet vistiek dar kelių tūkstančių trūksta. Todėl drįstame dar kartą priminti ir paprašyti, kad kas dar nėra aukojęs, ar pamiršęs šį reikalą, prisidėtų savo auka ir pagelbėtų šauliams užbaigti šį didžiulį darbą. Pirmą kartą Šaulių Sąjunga prašo iš visuomenės pagalbos, nors pati visada ir visiems anksčiau padėdavo. Vėliau spaudoje jus paskelbtas aukojusių sąrašas.

Aukas prašome siųsti šiuo adresu: St. Anthony's Savings and Loan Association, Romas Kalanta Fund Acct. 0-30190-0 1447 So. 49th Court, Cicero, Ill. 60650. Už aukas iš anksto dėkojame.

Ap. Skopas

PEDAGOGAS JONAS ŠVOBA -

Šaulių Žvaigždės kavaliieris

1979 m. rudenį Lietuvių Tautinės Sąjungos Detroito skyriui švenčiant dvidešimt penkerių metų veiklos sukaktį, LŠST garbės šaulys, “Stasio Butkaus” šaulių kuopos p-kas Vincas Tamošiūnas prisegė Šaulių Žvaigždės ordiną šauliui, veteranui Jonui Švobai, Tautinės Sąjungos Detroito skyr. ilgamečiui pirmininkui.

Mok. Jono Švobos nuopelnai vedant jaunimą lietuviškuoju keliu, sėjant į mokių širdis tėvynės meilės sėklas, auklėjant juos būti dorais, teisingais ir žmoniškai naudingais, yra labai dideli.

Nemažesni Jono Švobos nuopelnai dirbant šauliškąjį darbą. 1919 m. rudenį Ramygaloje, Panevėžio apskr., ūkininkai Narsučiai ir Karučiai suorganizavo šaulių būrį. Tuo metu Jonas buvo Ramygalos

progimnazijos trečios klasės mokinius. Jis kartu su kitais moksleiviais įstojo į šaulių būrį. 1920 m. rudenį jis su šauliais, su ginklu rankoje, persekiojo įsiveržusius lenkų raitelius. Šaulių būrys nustojo kelių šaulių — žuvo Jono klasės ir kambario draugas Stasys Klimaitis ir Jonas Ambrozaitis. Nors ir sužeistas, pabėgo moksleivis Kisielis.

1921 m. Jonas įstojo į Panevėžio mokytojų seminariją ir į Panevėžio moksleivių būrį. Sekančiais metais suorganizavo atskirą mokytojų seminarijos būrį, kurio pirmininku išbuvo iki 1925 m. vasaros. 1925-1927 m. priklausė Krekenavos, Panevėžio apskr., 1927-1929 m. Šėtos šauliams (Kėdainių apskr.), o 1929-1935 m. Pilviškių šaulių būriui (Vilkaviškio apskr.), kurio p-ku išbuvo nuo 1930 iki 1933 metų. Būrys buvo stiprus ir aktyvus.

1933 m. buvo perkeltas į Ukmergės gimnaziją direktoriumi. Atsakomingos pareigos, daugybė darbo nebeleido Jonui įsijungti į šaulišką ir visuomeninę veiklą. Tik JAV, Detroite, vėl įsijungė į "Stasio Butkaus" šaulių kuopą. Kuopoj reiškiasi kaip aktyvus šaulys. 1967 m. visuotinio Šaulių Sąjungos atstovų suvažiavime išrinkus CV pirm. "Stasio Butkaus" kp. p-ką Vincą Tamošiūną, Jonas Švoba buvo išrinktas CV vicepirm. kultūros reikalams. Jonas Švoba organizuoja kultūrinės popietės su aktualiomis paskaitomis, meninėm programom ir pabendravimo kavutėm. Labai svarbų darbą atliko Jonas kaip dr. K. Jurgėlos knygos "Lithuania: The Outpost of Freedom" redakcinės komisijos p-kas. Jo krupštumas tikrinant tekstą, jo noras, kad veikalas būtų istoriniai objektyvus ir tiksus, pareikalavo daug darbo, susirašinėjimo ir pastangų.

Visose organizacijose, kuriose Jonas dirba, dėl savo sugyvenamo būdo, takto, darbštumo, jis yra gerbiamas, mylimas ir turi daug draugų.

Tad, LŠST Ordinų komisija pelnytai apdovanojo jį Šaulių Žvaigždės ordinu.

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės veikloje

Šių metų sausio 13 d. šaulių namuose įvyko "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės valdybos posėdis. Priimti 7 nauji nariai. Apsvarstyta daug einamųjų reikalų ir numatyti keli kultūriniai bei pramoginiai parengimai. Vasario 17 d. šauliai autobusais organizuoti vyksta į Rockfordą. Ten jie bus rockfordiečių svečiai ir prisidės prie Vasario 16 iškilmingo paminėjimo. Visuotinas narių susirinkimas įvyksta vasario 3 d. 2 val. p.p. šaulių namuose. Susirinkimas svarbus, nes be kitų svarbių reikalų, bus

"Stasio Butkaus" kp. šaulys Jonas Švoba su žmona Joana, Detroito Lietuvių Namuose, kuopos suruoštos parodos metu. Nuotr. Kazimiero Sragausko

renkama ir nauja rinktinės vadovybė.

Rinktinė gali pasidžiaugti ir praeitais metais atliktais darbais. Tarp kitų, buvo gražiai paminėta sidabrinė organizacijos sukaktis, surengtos bendros Kūčios, o metams baigiantis, surengtas šaunus Naujųjų Metų sutikimas. Iš praėjusių metų piniginio derliaus kultūriniais ir visuomeniniams reikalams "V.D." rinktinė paskyrė 3,969 dolerius, būtent:

Dienr. "Draugui"	\$ 100
Dienr. "Naujienos"	50
"Laisvoji Lietuva"	95
"Sandara"	25
Žurn. "Lituanus"	25
"Lietuvių Žinios"	25
Istorijos dr-jos knygos išleidimui	100
Radio "Margutis"	250
Radio Barkus	175
Rad. "Lietuvos Aidai"	25
Dainavos ansambliui	100
Vyčiams	15
Lietuvių Fondui	25
Tautos Fondui	25
Jaunimo Kongresui	100
P. Amerikos jaunimui	50
Liet. Kult. muziejui	25
Popiežiaus sutikimo išlaidoms padengti	25
Kalantos paminklui	1825
Kat. Kronikoms leisti	50

ALT'ai	219
BALF'ui	100
Lituanistinei mokyklai Brighton Parke	215
L. Mok. Donelaičio	200
L. Mok. Marquette Pk.	100
Montessori	25

Viso \$3969

P. Venclova

"Vytauto Didžiojo" šaulių Rinktinės metinis susirinkimas

Šių metų sausio 3 dieną Čikagoje, Šaulių namuose, įvyko "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės visuotinis susirinkimas. Susirinkimas buvo svarbus ir gausus, nes buvo renkama nauja valdyba, revizijos komisija, garbės teismas ir kiti pagalbinių poskyriai. Susirinkimą atidarė rinktinės pirmininkas Vl. Išganaitis. Susirinkimo dienotvarkės pirmininku, visiems pritariant, pakviestas J. Skeivys, o sekretoriauti — A. Balčytis, A. Raudys ir J. Mackonis. Atsistojimu pagerbti šauliai, žuvusieji už Lietuvos laisvę ir mirusieji.

Toliau sekė valdybos pareigūnų pranešimai. Pirmininkas Išganaitis bendrai apibūdino rinktinės veiklą. Platesnę veiklos apyskaitą padarė vicepirmininkas

“Vytauto Didžiojo” rinktinės visuotiniam susirinkime (gieda himną) darbo prezidiumas ir vadovai Stasė Cecevičienė ir Vladas Išganaitis. Nuotr. Tamaševičiaus

Tomkus. Moterų vadovė Stasė Cecevičienė padėjo moterims talkininkėms už pagalbą ruošiant įvairius parengimus ir kita. Toliau padarė pranešimus: meno vadovas — Petrauskas, ligonių lankymo — Gurevičius, šaudymo — Brazas, bibliotekos — Ramas. J. Mackonis davė namo ir baro piniginę apyskaitą, o J. Pocius — valdybos piniginę apyskaitą. Kontrolės komisijos pranešimą padarė K. Povilaitis. Garbės teismo trumpą pranešimą padarė J. Trišys. Dar buvo keli neesminiai paklausimai ir priimtas ateities rinktinės darbų planas.

Po to sekė valdybos ir kitų valdomųjų organų rinkimai. Rinkimus pravedė susirinkimo pirmininkas ir nominacijų komisijos pirmininkas Jonas Jasaitis. Pirmiausia, buvo išrinkti valdybos pirmininkas ir moterų vadovė. Visais balsais buvo vėl išrinktas dabartinis pirmininkas Vl. Išganaitis ir moterų vadovė Stasė Cecevičienė. Jų perrinkimą susirinkimas pasveikino audringais plojimais. Pirmininkas Išganaitis patiekė asmenų sąrašą, kurie sutiko būti renkami į valdybą ir kitos rinktinės pareigūnų pareigoms. Susirinkimas patiekė sąrašą patvirtino. Vicepirmininku išrinktas Jonas Jasaitis, sekretorium — J. Mackonis, išdininku — J. Pocius. Išrinkta visa eilė kitų įvairių pareigūnų, bei komisijos narių.

Į garbės teismą išrinkti: kun. Stašys, kun. Borevičius ir A. Regis. Revizijos komisija vienbalsiai palikta ta pati. Susirinkimo pirmininkas rinktinės vėliava vėl perdavė naujam perrinktam vadui Vladui Išganaičiui.

Susirinkimas buvo baigtas tautos himnu. Po to susirinkę dar ilgai šnekučiausi prie kavos ir sesių šaulių paruoštų užkandžių.

“Vytauto Didžiojo” rinktinė jau išaugo į didelę, galingą organizaciją. Dabar jai priklauso apie 800 narių. Tai nuopelnas visų šaulių darnaus darbo, gražaus sugyvenimo ir visokeriopo savos organizacijos rėmimo. Ypač dideli nuopelnai organizacijos išaugime ir jos darbuose yra rinktinės CV pirmininko Vlado Išganaičio ir moterų vadovės Stasės Cecevičienės. Jie savo darbštumu ir didele tolerancija daugelį patraukė į šią kilnią organizaciją.

P. Venclova

Bostono šauliai

1980 m. sausio 27 d., So. Bostono Lietuvių Piliečių klube, įvyko “Jono Vanagaičio” Bostono š. kuopos metinis susirinkimas. Susirinkimas buvo labai gausus, nes narių susirinko apie 40.

Po vėliavos įnešimo kuopos kapelionas kun. Rafaelis Šakalys sukalbėjo šaulių maldą. Pirmininkas Povilas Tyla paprašė visus minutes atsistojimu pagerbti mirusius šaulius, kūrėjus-savanorius, karius ir partizanus kovotojus, žuvusius už Lietuvos laisvę. Po to, pirm. P. Tyla pakvietė susirinkimui vadovauti K. Šimėną. Pirmininkaujantis perskaitė patiektą susirinkimo dienotvarkę, kuri buvo priimta. Perskaičius sekr. E. Juciūtei praėjusio susirinkimo protokolą, jis buvo priimtas be pataisų. Pirm. P. Tyla padarė pranešimą apie kuopos veiklą. Pirmininkaujantis K. Šimėnas padėjo kuopai už padarytą išsamų pranešimą. Išdininkė J. Bajerčienė padarė pranešimą apie kamos stovį, pareiškdamą, kad kuopa nevisai blogai ekonomiškai stovi.

Revizijos komisija savo pranešime pažymėjo, kad išdininkės J. Bajerčienės knygos yra vedamos tvarkoje.

Garbės teismo pranešimą padarė K. Šimėnas pažymėdamas, kad per praeitą dviejų metų laikotarpį jokių bylų kuopoje nebuvo.

Po to, buvo renkama kuopos valdyba, į kuria išrinkti: pirmininkas Povilas Tyla, vicepirmininkas Vladas Bajerčius, sekretorė Veronika Tumienė, išdininkė Johanna Bajerčienė, moterų vadovė Elena Valiukonienė. Kandidatai į valdybą: Pranė Milerienė ir Stasys Augonis. Į revizijos komisiją: T. Janukėnas, P. Naruševičius ir B. Šakenienė. Į garbės teismą: K. Šimėnas, A. Šležas ir A. Kriščiūnas. Naujai išrinktas pirm. P. Tyla padėjo kuopai už pasitikėjimą ir pareiškė, kad buvęs pirm. J. Stašaitis nuo sausio 1 d. priklauso Brocktono kuopai, pasiūlė už jo nuveiktus darbus organizacijos reikaluose, J. Stašaitį ir jo žmoną Sofiją pakelti mūsų (Bostono) kuopos garbės nariais, visi susirinkusieji vienbalsiai sutiko ir nubalsavo pakelti. Po to, išd. Janė Bajerčienė pareiškė, kad ji turi kuopai laišką nuo J. Stašaičio. Jį atplėšus, perskaitė pareiktą padėką kuopai ir parodė 200 dol. čekį. Susirinkimas buvo darbingas. Užbaigtas bendra kavute.

Vladas Bajerčius

“Dr. Vinco Kudirkos” kuopa Worcestery

Kuopos metinis susirinkimas įvyko š.m. sausio 12 d. Maironio parke. Šauliams išsirikiavus, įnešta kuopos vėliava ir sugiedotas Tautos himnas. Atnaujintas iškilmingas pasižadėjimas, kurį priėmė kuopos garbės šaulys, šv. Kazimiero parapijos klebonas kun. A. Miciūnas.

Šis susirinkimas buvo sujungtas su 57-rių metų Klaipėdos krašto atvadavimo sukakties minėjimu, todėl atsilankė kitų organizacijų kviešti pirmininkai. Kuo-

pos pirm. Vl. Gedmintas į garbės prezidiumą pakvietė: kun. A. Miciūną, Organizacijų Tarybos pirm. P. Molį, Naujosios Anglijos rinktinės pirm. A. Zenkų, Worcesterio apylinkės Bendruomenės pirm. P. Babicką, Lietuvių klubo pirm. E. Tamulevičių ir kuopos garbės šaulius K. Prapuolenį, K. Kriaučiūną ir J. Jurkėną.

Kalbėtojas, rinktinės pirm. A. Zenkus, paaikšino, kad ši sukaktis — šventė, ypačingai yra svarbi šauliams, nes jie buvo pagrindiniai Klaipėdos krašto sukilėlių pagalbininkai. Apibūdino Klaipėdos krašto reikšmę Lietuvai ir kodėl mes jį norėjome turėti. Klaipėdos uostas buvo svarbus ekonominiu atžvilgiu. Daugelis mokslo vyrų buvo kilę iš Mažosios Lietuvos, o Klaipėdos kraštas buvo dalis Mažosios Lietuvos. Tuo laiku politinė padėtis buvo tokia, kad kariuomenė negalėjo ateiti į pagalbą sukilėliams, todėl šauliai pirmieji atskubėjo jiems į pagalbą. Tik gaila, kad šis kraštas Lietuvai visiškai tepriklausė vos 16 metų.

Po paskaitos prieita prie susirinkimo darbo dalies. Kuopos pirm. Vl. Gedmintas, vadovavęs iškilmingai susirinkimo daliai, darbo susirinkimą pravesti pakvietė J. Jurkėną, sekretoriauti E. Gorodeckienę. Dienos pirm. padėjo už jam pavestas pareigas ir perskaitė dienotvarkę. Pirmiausia, kuopos pirm. trumpai apžvelgė 1979 m. nuveiktus darbus. Vicepirm. K. Prapuolenis savo pranešime pabrėžė, kad viską galima padaryti bendrai dirbant ir toliau kvietė visus narius solidarai dirbti. Išdiniškė F. Spirauskienė patiekė finansinę apyskaitą. Revizijos komisija patvirtino, kad visos knygos vedamos tvarkingai.

Toliau buvo skaitomi laiški. Gautas aplinkraštis iš Centro valdybos, kuriame be kitų pranešimų pabrėžiama, kad reikia stengtis verbuoti nariais jaunimą, nes kitaip Sąjunga pradės silpnėti. Organizacijų Tarybos laiške kviečiama organizuotai dalyvauti Vasario 16-tos Dienos minėjime, kuris įvyks vasario 10 d. Tuo pačiu, VLIKui paskirta 25 dol.

Perėjus prie einamųjų reikalų, pranešta, kad metinis koncertas numatytas surošti gegužės 31 d. Programai pakviesta vokalinė grupė iš New Yorko "Jinai ir trys Gintarai". Po programos vakarienė ir šokiai. Paminklo "Žuvusiems už Lietuvos Laisvę" statybos fondo pirm. A. Zenkus pasiūlė, fondą uždaryti ir likusius pinigų įnešti į kuopos kasą, o atsiradus išlaidoms paminklo reikalui, apmokėtų kuopa. Nariai sutiko ir fondas uždaromas.

Kuopos pirm. Vl. Gedmintas atsisakė iš pareigų, nes jis išvyksta į Floridą. Kurį laiką taip ir gyvens — dalinai Worcesterį, kitą metų dalį Floridoj. Kuopos pirmininku išrinktas Algirdas Zenkus. Naujų narių į valdybą išrinktas Arūnas Grigalauškas, o kiti: E. Gorodeckienė, A. Maskeliūnienė, F. Spirauskienė, K. Prapuolenis ir Vl. Pajėda, sutiko ir toliau eiti savo pareigas. Revizijos komisija irgi pasilieka ta pati: V. Ilgūnas ir J. Jurkėnas.

Naujai išrinktas kuopos pirm. A. Zenkus dėkojo kuopai už jam pavestas pareigas, kvietė visus vieningai dirbti, pareiškė, kad mes netenkame Vl. Gedminto asmenyje darbštus ir energingo pirmininko, o nebeįgyvendami visą laiką Worcesterį, abu su žmona bus tik dalinai kuopos nariai. Nuo pat įstojimo į

kuopą, abu buvo veiklūs, darbštūs, nuoširdžiai dalyvaujant kuopos veikloje.

Sisirinkimą baigus, visi nariai pabendravo dar porą valandų, vaišindamiesi sesių paruošta kavute ir padainuodami, akordeonu palydint jauniausiam kuopos šauliui E. Meilui.

e. g.

LŠST "Maironio" kuopos gegužinėje

1979 m. liepos 29 d., Zigmo ir Jadvygos Labuckų sodyboje, Val Caron, Ont., dalyvavo šauliai ir daug svečių. Visi dalyviai labai džiaugėsi gražia, medžiais, vaismedžiais ir visų spalvų žydinčiomis gėlėmis apaugusia sodyba. Trumpą tėvynės prisiminimo poemą meniškai perskaitė Jadvyga Labuckienė. Visi šauliai ir šaulės susibūrė bendrai nuotraukai. Antano Gataučio muzika linksmino dalyvius, o šaulių moterų pagaminti pietūs malšino alkį. Baras gavino ištroškusius. Vykio loterija, kurios laimikius dovanuoja: J.A. Gataučiai (2), J. Labuckienė, A. Kručienė, O.S. Tepšienė, B. Stankienė, S. Poderienė; Šaulių Rinktinės knygai leisti aukuoja 10 dol. V. Lumbis. Taip pat ir gegužinės pelnas bus skiriamas šiam leidiniui. Aukojusiems laimikius loterijai valdyba nuoširdžiai dėkoja.

kuopos veikla

"Maironio" kuopos moterys lapkričio 3 d. Šv. Kazimiero parapijos lenkų salėje suruošė jaukų renginį. Gražiai suvaidino vieno veiksmo komediją "Džinsai". Vaidino Danguolė ir Erikas Rotkiai, Audronė Albrechtienė ir Juozas Batartis. Režisavo Birutė Stankienė. Po vaidinimo buvo patiekta šilta vakarienė, paruošta pačių šaulių. Šokiams grojo rinktinių plokštelių muzika.

"Maironio" kp. gegužinėje, sėdi iš k. Juzefa Gatautienė, moterų vad. Jadvyga Labuckienė, kasin. Audronė Albrechtienė, Birutė Stankienė. Stovi I eil.: Vytautas Lumbis, Antanas Mikšta, Antanas Gatautis, Zigmus Labuckas, Valis Bružas, Antanas Juozapavičius, Justas Stankus. II eil.: Juozas Krucas ir Vaclovas Stepšys.

Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimas

Minėjimas, suruoštas "Maironio" kuopos, ukrainiečių salėje, praėjo su didžiausiu pasisekimu. Minėjimą pradėjo pirm. J. Staškus. Sugiedojus "O, Canada", paskaitą skaitė J. Staškus — lietuviškai ir angliškai. Juozui Krucui buvo įteiktas Šaulių Žvaigždės medalis, kaip 30 metų išdirbusiam išvien bendruomenės veikloje ir padėjus suorganizuoti šaulių kuopą. Jis yra tikrai tos garbės užsitarnavęs.

Meninę dalį atliko Sudburio trejetukas, "Jaunimo garsai", vadovaujamas muzikės Danguolės Rotkienės. Padainavo net vienuolikos kompozitorių kūrinius iš okupuotos Lietuvos. Danguolė akomponavo pianinu, jos brolis Gediminas Remeikis gitara, dainavo Erikas Rotkis. Toliau programoje dalyvavo svečiai iš Toronto, šokių grupė "Atžalynas", vadovaujamas Silvijos Martinkutės-Leperskienės. Žavingai atliko šešis tautinius šokius. Jiems grojo Aldona Biškytė, Edvardas Lukošius ir Vidmantas Šilininkas. Diana ir Joana Stankutės įteikė gražių rožių puokštes Silvijai ir Danguolei. Po to, grojant geram orkestrui, prasidėjo šokiai. Veikė lietuviškų patiekalų bufetas, buvo ir vakariene, paruošta J. Labuckienės. Prie stalo patarnavo Semežienė, Stankienė, Talvaišienė, Albrechtienė,

Pamaldos už mirusius karius, šaulius ir partizanus, su pritaikytu pamokslu, buvo atlaikytos sekmadienį. Šauliai jose dalyvavo organizuotai, su vėliavomis. Mišias užprašė šaulių valdyba. Tautiniais drabužiais pasipuošusios Sudburio jaunimas — Aldutė Stępsytė, Jūratė Talvaišaitė, Marytė ir Rytėlė Rudytės, atnešė prie altoriaus gėles, žvakes ir duoną su vynu. Prie visų altorių buvo uždegtos žvakes. Po to, sekė svečių išleistuvės. Buvo tikrai sunku atsiskirti, nes mažai kada turime garbės turėti tiek daug svečių, kurių buvo vien tik šokėjų 35.

Nors Sudburio kolonija maža ir vis mažėja, bet dar nevisai užmigome, ar pasenome. Visada suruošiamė visokiausių parengimų ir pasikviečiame svečių, turime ir savų gražių talentų.

Kadangi "Maironio" kuopa pati jauniausia, jai šiemet sukanka tik 5 metai, tai mtsų šventei jau laikas ruoštis iš anksto. Kviečiam visus šaulius atsilankyti pas mus rugsėjo mėnesio 6-tą dieną. Sudburio apylinkės yra labai gražios, turim labai daug ežerų, tik 30 mylių atstumu nuo miesto, turim 17 ežerų. Progai pasitaikius, aplankykite mus, visada jus priimsime mielai.

Jadvyga Labuckienė

DARBŠČIOS KUOPOS ŠAULĖS MARIJOS ZUBRICKIENĖS NETEKUS

Po ilgos ir sunkios ligos, lapkričio 19 d., Harper ligoninėje amžinu miegu užmigo "St. Butkaus" šaulių kuopos šaulė Marija Zubrickienė, sulaukusi 80 metų amžiaus. Lapkričio 22 d., Jolandos Zaprackienės vadovaujamoje laidotuvių namuose, kun. Alfonsas Babonas sukalbėjo rožinį ir laidotuvių direktorė J. Zaprackienė likusiai šeimai pareiškė užuojautą ir paskaitė poetės Marijos Sims Lietuvos šauliams parašytą eilėraštį. Atsisveikino, šeimai užuojautą pareiškė ir velionės nueitus gyvenimo kelius papsakoję LŠST G.T. pirmininkas dipl. teis. Marijonas Šnapštys.

Marija Zubrickienė gimė 1899 m. rugsėjo 13 d. Kaune. Lietuvai skelbiant Nepriklausomybės Aktą, Marija turėjo vos 19 metų ir gyveno tuo laiku aplenkėjusiame Kaune. Ten ji įsijungė į Lietuvos Šaulių Sąjungos Aleksoto šaulių būrį, kurį 1920 m. lapkričio 17 d. įsteigė Šaulių Sąjungos pirmūnas Mikas Mikalkevičius. Buvo veikli šaulė, dalyvavo chore ir aktyviai reikėsi šaulių moterų sekcijoje.

Atvykus į Ameriką ir apsigyvenus Detroite, įsijungė į "St. Butkaus" šaulių kuopą ir joje buvo parengimų komisijos ir valdybos narė. Ji prižiūrėjo kuopos vėliavos siuvimą, kuri tą dieną stovėjo prie jos karsto.

Marija Zubrickienė paskutinį dešimtmetį sirguliavo. Po atsisveikinimo buvo sugiedota Marija, Marija.

Lapkričio 23 d. kun. Alfonsui Babonui Šv. Antano bažnyčioje atlaikius mišias, buvo nulydėta į Holy Sepulchre kapines amžinam poilsiui. Dengusi jos kartą Lietuvos vėliava, Vinco Tamošiūno ir Jono Markaus buvo nuimta ir perduota sūnui Mečiui.

Nuliūdime lieto: sūnūs Mečys ir Kęstutis, marti Eugėja, vaikaičiai Kastytis ir Jaunutis, giminės, kaimynai, pažįstami ir kuopos šauliai. Išsėkis ramybėje!

A. Grinius

DOSNAUS "ST. BUTKAUS" ŠAULIŲ KUOPOS NARIO JONO BRAZAUSKO NETEKUS

Dažnai skambėjo Jono Brazausko vardas lietuviškų radijo valandėlių metu: Jonas Brazauskas paaukojo tam ir tam, Jonas Brazauskas sveikino ką nors gimimo ar vardo dienos proga. Ir taip iš tų radijo pranešimų Jono Brazausko vardas visiems buvo gerai žinomas, nors kiti jo asmeniškai ir nepažinojo. Skambėjo Jono Brazausko vardas radijo bangomis ir 1980 metų sausio 2 d. Jau jis čia neaukojo ir nieko nesveikino,

o tik trumpai buvo pranešta apie jo mirtį.

Sausio 4 d. į J.D. Martenson laidotuvių namus su juo atsisveikinti susirinko gražus būrys detroitieškių. Šv. Petro parapijos klebonas kun. Kazimieras Butkus atkalbėjo rožinį. Atsisveikinimą pravedė ir užuojautą savo ir "St. Butkaus" šaulių kuopos vardu pareiškė Vincas Tamošiūnas.

Paskutinės Kūčios. Dieną su Kazimieru Sragausku padalinę Kūčių valgius, aplankėm Joną. Buvo žvalus, labai patenkintas ir prisiminė Lietuvoje mamos ir seserų paruoštas Kūčias.

Visada Jonas džiaugdavosi savo globotiniu Julium, vis pridėdamas: — tai aukso vyras. Taigi, Jonas ir užgėso Juliaus glėbyje, vežamas pas daktarą.

Reiškiu Juliiui, Jono draugams ir draugėms "Stasio Butkaus" šaulių kuopos vardu gilią užuojautą. Lietuvių Melodijos radijo valandėlės direktoriui Albertui Misiūnui, esant radijo programoje ir jam prašant, perduodu ir jo žodžius: "Mirė didelis lietuvių bei ugdyti vyras, pasigėsimė jo. Stambus, nuolatinis lietuviško žodžio rėmėjas radijo bangomis. Kas gi dabar jo vietą užims?"

Po Vinco Tamošiūno pareikštos užuojautos, sekė kitų organizacijų atstovų atsisveikinimo kalbos ir pareikšta užuojauta:

Vasario 16 Gimnazijos rėmėjų būrelio vardu atsisveikino Kazimieras Sragauskas, Radijo valandėlės "Lietuvių Balsas" — Stasys Garliauskas, Dainavos stovyklos ir Dievo Apvaizdos parapijos komiteto vardu — Jadvyga Damušienė, Balfo 76 skyriaus vardu — Antanas Vaitėnas ir Wayne State Universiteto lietuvių kambario vardu — inž. Jurgis Mikaila. Gale karsto stovėjo Lietuvos ir "St. Butkaus" šaulių kuopos vėliavos. Sugiedota Marija, Marija...

Sausio 5 d. Šv. Petro parapijos bažnyčioje parapijos klebonas kun. Kazimieras Butkus, Dievo Apvaizdos parapijos klebonas kun. Viktoras Kriščiūnevičius ir Šv. Kazimiero parapijos (Windsore) klebonas kun. Domininkas Lengvinas už Jono vėlę koncelebravo šv. mišias. Kun. K. Butkus pasakė labai gražų pamokslą. Po mišių buvo nulydėtas į Šv. Kryžiaus kapines amžinam poilsiui. Jonas Brazauskas buvo gimęs 1890 m. rugsėjo 2 d., Lietuvoje ir mirė sulaukęs 89 metų. Buvo viengungis ir laidotuvių rūpinosi jo globėjas Julius Vasiiliauskas.

A. Grinius

NATO pagerino sekimo ir išpėjimo priemonės, turi kelis taktinius ginklus pranašesnius už rusų (kaikurie tankai ir bepilotis lėktuvas — raketa, pėstininkų prieštankinės raketos, geresnė ir tikslesnė elektroninė aparatūra ir kt.). Tačiau, svarbiausias kautynių elementas, reikia paminėti, yra kovotojas, nuo kurio moralės, kovingumo ir sugebėjimo vartoti ir aptarnauti jam patikėtus ginklus, visokiose kautynių aplinkybėse, priklauso kovos išdavos.

— Amerikiečiai pagamino naują lėktuvą — naikintuvą "Hornet" F18A, kuris pakeis "Phantom" 4 ir "Corsair" A7 naikintuvus. "Hornet" pasiekia 2500 km/val. (1560 myl/val.) greitį. Varomas dviejų F404 sprausminių variklių. Veikimo tolis — 2000 mylių (3200 km). Ginkluotas 20 mm automatiniu pabūklų su 540 šoviniais, "Sparrow" radaru vairuojamom raketom ir "Sidewinder" raketom, kurios "susiranda" taikinį pagal infraraudonų spindulių radiaciją, gaminamą lėktuvų variklių dujų išmetimo angose.

— Nagrinėjant rusų kareivių moralę, kai kurie amerikiečių autoriai mano, kad dėl įvairių socialinių priežasčių, sovietų ginkluotos jėgos bet kada gali pradėti silpnėti ir irti. Kiti galvoja priešingai, vadovaudamiesi II Pas. karo patyrimu: po didelių pradinių nepasisekimų, jų kariuomenė atsistatė ir kovėsi pavyzdinai. Vokietis gen. mjr. F.W. von Mallenthin, knygoje "Panzer Battles" mini rusų kareivį esant labai gerą, kuris tinkamoje vadovybėje yra labai pavojingas priešas: jis yra kantrus, pasiaukojantis, drąsus daug pakeliantis. Silpna pusė: vadovavimo sistema ir labai ribota sovietų karių iniciatyva. Veiksmai ten vykdomi pagal iš anksto numatytą planą, nustatytą aukštesnės vadovybės, nepaisant besikeičiančių aplinkybių.

— Čekai pagerino šautuvo URZ prototipo modelį, kuris, keičiant kai kurias dalis, gali būti naudojamas kaip lengvas kulkosvaidis su trikoju, naudojant šovinių tiekimą kaspiniu iš dėžės, arba — kaip automatinis šautuvas, naudojant 15 šovinių metalines apkalbas. Dar yra pridėdama granatų svaidytojas, durtuvas ir infra-raudonų spindulių taikymo-sekimo įrengimas. Greitošauda — 800 šūvių per minutę, kalibras — 7,62 mm (gali būti pritaikytas NATO dalių naudojamiems šaudmenims).

— Italai pagamino naują pėstininkų rankinį, 80 mm prieštankinį raketų laidytį ir atitinkamas raketas. Laidytuvas gali būti naudojamas ir nuo trikojo (viso sveria apie 28 kg), arba nuo peties (su užtaisais sveria apie 17 kg). Tikroji ugnis iki 1000 metrų. Vamzdžio ilgis 1.85 metro. Raketa sveria apie 3 kg,

skridimo greitis 380 metrų per sekundę (palyginamai didelis), pramuša 400 mm plieno šarvą. Modernūs taikymo įrengimai.

— Žydai pagamino naują, žemo silueto, MK-1 tanką, kuris savo forma ir konstrukcija skiriasi nuo iki šiol gamintų. 50 tonų šarvuotis ginkluotas 105 mm pabūklų lėkštame bokštelyje su 62 sviediniais. Reikmenų pakrovimui anga, pritaikyta užpakalyje tanko, kad nereikėtų krauti per bokšteliu viršų (patogu kautynių įtakoje). Pabūklų bokštas ir kitos tanko šarvų dalys yra formuotų lie dinių (ne plokštės). Tankas varomas "Tedyne Continental" 900 a.j. varikliu. Pagal 1973 metų patirtį, tankas pritaikytas artimom kautynėm (iki 1000 metrų).

— Patirtis moko, kad naudingiausia yra kauti prieš silpnas vietas. Varšuvos pakto jėgų silpna vieta yra šarvuočiai; jų puolamoje doktrinoje yra nustatyta, kad sugniuždymui NATO fronto turi būti naudojama telkiniai šarvuočių smūgiai, įjungiant pėstininkų lydimuosius dalinius. Pėstininkai yra maži ir išsiskleidę taikiniai, radaru neryškiai pastebimi, jų sunaikinimui reikia daug šaudmenų; šarvuočiai — riedanti metalo masė, stambūs taikiniai, variklių dujų išmetimo vamzdžiais sklinda šiluminė radiacija, lengvai surandama elektroninėmis priemonėmis ir raketomis, kurios panaudotos iš priekinio kautynių skaidinio, tankų slinkimą regimai sumažins (kautynių tankų greitis, dėl įvairių vietovės sąlygų, normaliai, yra labai apribotas), gynybos gilumoje esantiems prieštankiniams ginklams, jie sudarys patogius taikinius. Prie puolančių tankų naikinimo prisidės ir gynybos taktinė aviacija (30 mm "Gatlingo" pabūklais ir raketomis). NATO dalys, kad ir silpnesnės šarvuotos jėgos su pėstininkais ir kitom pagalbinėm priemonėm, pasidarytų tinkamai veiksmingos prieš likusias Varšuvos pakto jėgas.

— 1980 metų pradžioje, amerikiečiai aprūpino 106 žvalgybos laivus ir naikintojus naujais, šiuo metu laikomais geriausiais "Seahawk" helikopteriais, pritaikytais žvalgymui, sekimui ir naiki-

niui povandeninių ir kitokių mažesnių karo bei transporto laivų. "Seahawk" bus naudojami kaip pagalbinė priemonė laivų vilkstinių apsaugai, bendradarbiaujant su kovos lėktuvais ir lydimaisiais laivais. "Seahawk" veikimo radiusas — 100 mylių. Helikopterių radio įrengimai bus galima panaudoti kaip tarpinės ryšių stotys tarp kitų stočių ar veikiančių vienetų.

— 1979 metų rugpiūčio mėn. keturi amerikiečių helikopteriai CH-47-C per 42 valandas nuskrido iš Amerikos į Europą be kuro papildymo ore. 5200 mylių kelionei jie pakilo iš Maino, kuro papildė Labradore, Grenlandijoje, Anglijoje ir nusileido Heidelberge, Vakarų Vokietijoje. Helikopteriai turėjo 2000 galionų pagalbinis tankus. Normaliai CH-47-C turi 1000 galionų talpos kuro tankus ir veikimo radiusą 300 mylių. CH-47-C yra sunkaus transporto helikopteriai, pritaikyti kilnoti "Lance" raketą su motorizuotomis laidymo platformomis, artilerijos pabūklus ir kt.

— 1960 metų pradžioje, Vakarų Vokietijos ginkluotos jėgos ginklavime turėjo savos gamybos 1800 "Leopard" II tankų. 460 nupirko olandai ir 1980 metams užpirkė šveicarai. Vieno "Leopard" II tanko kaina apie ketvirtis milijono dolerių.

Gerbiamas Redaktoriau

Prašau atitaisyti netikslumą, kuris pažymėtas "Karyje" nr. 10, "T. Trimito" skyriuje, puslapis 428, sveikinimas Vlado Pūdvio 25 metų sukakčiai "Juozo Daumanto" kuopos vardu. Po sveikinimu buvo pasirašę 4 valdybos nariai, o ne "Daumanto" šaulių kuopos valdyba, kas neatitinka tiesai.

"Juozo Daumanto" šaulių kuopos valdybą sudaro: pirm. K. Karuža, vicepirm. J. Naujokas, II vicepirm. A. Galdikas, sekr. Vl. Račius, išd. Br. Žemaitaitis, mot. vad. V. Paplauskienė, pad. Jud. Paškauskienė, sporto vadovas K. Rakūnas ir jaunimo vad., stud. Rimas Paškauskas.

Kazys Karuža

LIETUVIŲ KARIŲ VETERANŲ SĄJUNGA R A M O V Ė

Centro Valdyba

Cleveland, 1980 m. vasario 4 d.

B E N D R A R A Š T I S Nr. 131

Liečia:

1. Vasario 16-osios sveikinimą,
2. Skyrių atstovų suvažiavimą,
3. Anketas suvažiavimo reikalu.

Vasario 16-osios sveikinimas

Vasario 16-tą švenčiame Lietuvos Nepriklausomybės 62-ąją sukaktį.

LKVS "Ramovė" Centro Valdyba sveikina skyrių valdybas ir visus ramovėnus linkėdama, kad nepriklausomos Lietuvos kario bei kūrėjo savanorio sudėta kraujo auka ant tėvynės laisvės aukuro nuolat žadintų mūsų ryžtą vienington kovon dėl laisvos ir Nepriklausomos Lietuvos atstatymo.

Skyrių atstovų suvažiavimas

1. Suvažiavimo laikas ir vieta:

1980 m. gegužės 24-25 d.d. Cleveland, Ohio, USA.

Suvažiavimo patalpos:

Abi dienas Lietuvių Namuose, 877 E. 185th St., Cleveland, Ohio 44119, tel. 531-2131.

2. Suvažiavimo tikslai:

Susipažinti ir įvertinti S-gos Vykdomųjų organų atliktus darbus.

Nustatyti ateičiai gaires.

Išrinkti S-gos Centrinis Vykdomuosius organus.

Aptarti S-gą liečiančius bendrus reikalus.

3. Suvažiavimo atstovai:

Skyrių atstovai į suvažiavimą renkami skyrių susirinkimuose: nuo kiekvienų 12 narių 1 atstovas. Nesant pilnam skaičiui ar susidariusiam likučiui nuo kiekvienų, nemažiau 7 narių — 1 atstovas. (Pav.: jei skyriuje yra 7 nariai — 1 atstovas, jei yra 19 narių — 2 atstovai ir t.t.)

Į suvažiavimą vykstantiems atstovams skyriaus Valdyba išduoda kiekvienam raštišką pažymėjimą, kuriame įrašoma atstovo vardas, pavardė ir kurį skyrių atstovauja.

Kiekvienas atstovas turi tik vieną balsą. Jei atstovui pavedama atstovauti visą skyrių, tai jis turi tiek balsų, kiek skyrius turi teisės siųsti atstovų į suvažiavimą.

Sąjungos skyriai, negalėdami dėl tolimų atstumų atsiųsti savo atstovų, turi teisę raštu įgalioti kitur gyvenančius ramovėnus juos atstovauti. Jei įgaliojimai būtų prisiųsti Centro Valdybos vardu, tai jie bus padalinti po lygiai visiems Centro Valdybos nariams.

Sąjungos suvažiavime su balsavimo teise dalyvauja LKVS "Ramovė" Centro Valdybos, Kontrolės Komisijos, Garbės Teismo ir garbės nariai.

4. Suvažiavimo svečiai

Suvažiavimo svečiais Centro Valdyba kviečia visus ramovėnus, buvusius Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės karius, nors ir nepriklausančius S-gai, kūrėjus savanorius, šaulius, 1941 m. sukilimo dalyvius, partizanus, pavergtų tautų atstovus, DLK Birutės dijos nares. Pageidaujame, kad visi galėtume dalyvauti iškilmingose pamaldose ir apeigose prie paminklinio kryžiaus.

5. Kandidatavimas į centrinius organus

Centro Valdyba, pasiremdama paskutinio skyrių atstovų suvažiavimo nutarimu, nominacijų komisijos nesudarys. Prašome skyrius sudaryti kandidatų sąrašus ir kandidatuoti į Sąjungos Centrinis Vykdomuosius organus: Centro Valdybą, ar Kontrolės Komisiją, ar Garbės Teismą. Apie sutikimą kandidatuoti ir kandidatų sąrašą prašome prisiųsti Centro Valdybai iki š.m. balandžio 15 d.

6. Skyrių atstovų registracija

Prašome skyrių valdybas iki š.m. balandžio 15 d. prisiųsti išrinktų atstovų į suvažiavimą sąrašus, adresu: A. Jonaitis, 1223 E. 175 St., Cleveland, Ohio 44119 (USA).

Kadangi suvažiavime bus sprendžiama visa eilė svarbių klausimų: knygos "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės" III-jo tomo išleidimas, statuto pakeitimas bei papildymas ir kt., dėl to tikime, kad skyriai suvažiavime bus gausiai atstovaujami, ypač laukiamo atstovų iš Anglijos ir Australijos.

7. Sąrašai ir anketos

Prašome iki š.m. balandžio 15 prisiųsti Centro Valdybai narių sąrašus bei užpildyti čia pridedamas anketas už laikotarpį nuo 1977 m. gegužės mėn. iki 1980 m. balandžio 15 d.

8. Statuto klausimas

Keisti ar papildyti LKVS "Ramovė" statutą galima tik 2/3 suvažiavimo dalyvių nutarimu. Statuto keitimo-papildymo klausimas buvo svarstomas paskutiniame atstovų suvažiavime, tačiau 2/3 daugumos nesurinko ir dėl to Centro Valdyba neturėjo teisės statuto pakeitimui duoti reikiamą eigą. Prašome skyrių valdybas supažindinti atstovus, vykstančius į suvažiavimą, su statuto keitimo klausimu.

9. Suvažiavimo dalyvių aprūpinimas

Atvykstantieji į suvažiavimą skyrių atstovai dėl nakvynių kreipiasi iš anksto, ar atvykus, į Centro Valdybos pirmininką A. Jonaitį, 1223 East 175 Street, Cleveland, Ohio 44119, tel. 531-4608.

10. Garbės narių klausimas

Jei skyriuje yra ypatingai pasižymėjusių-pasidaryusių Sąjungos labui ramovėnų ir skyriaus valdyba norėtų, kad jie būtų pakelti į Sąjungos garbės narius, prašome juos pristatyti Centro Valdybai, kuri

savo keliu juos pristatys suvažiavimo atstovams tvirtinti.

Centro Valdyba prašo visus skyrius nedelsiant atsiskaityti iš surinktų nario mokesčių, paskirti Valdybos paramą knygai "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės" ir paraginti visus skyriaus narius prisidėti savo materialiniais ištekliais prie tos knygos išleidimo.

Centro Valdyba dėkoja visų skyrių valdyboms už pozityvius darbus Sąjungos labui, už atvirą ir nuoširdų bendradarbiavimą su Centro Valdyba, už aktyvų prisidėjimą prie brangios tėvynės Lietuvos išlaisvinimo veiklos.

Sveikiname visus ramovėnus ir linkime sveikatos, ištvėrmės ir asmeniškų laimės.

Priedo: 2 anketos.

J. Malskis
Sekretorius

A. Jonaitis
Pirmininkas

LKVS "Ramovė" Skyrių Atstovų suvažiavimo
1980 m. gegužės 24-25 d.d. Lietuvių Namuose
877 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119

CENTRO VALDYBOS SIŪLOMA

DARBOTVARKĖ

Gegužės 24 d.:

Oficialioji dalis

9:00-10:00 val. — Atstovų registracija.

10:00-11:00 val. — Suvažiavimo atidarymas, mirusių pagerbimas, himnai, invokacija, sveikinimai, svečių pristatymas.

11:00-11:15 val. — Pertrauka.

Darbo posėdis — 11:15-13:00 val.

- a. Suvažiavimo prezidiumo sudarymas 10 min.
 - b. Centro valdybos pirmininko pranešimas 15 min.
 - c. CV-bos išdininko pranešimas 5 min.
 - d. Kontrolės Komisijos pranešimas 10 min.
 - e. Garbės Teismo pranešimas 10 min.
 - f. Diskusijos dėl pranešimų 45 min.
- 13:00-14:00 val. — Pietų pertrauka.

Darbo posėdis — 14:00-18:00 val.

- a. Praėjusio suvažiavimo protokolas ir jo tvirtinimas 45 min.
- b. Skyrių atstovų pranešimai 60 min.
- c. Diskusijos dėl pranešimų 30 min.
- d. Sąjungos Centrinų Organų rinkimai: Centro Valdybos, Kontrolės Komisijos, Garbės Teismo.
- e. Sąjungos statuto klausimas (diskutuojama rinkimų balsų skaičiavimo metu) Rinkimams ir statuto reikalui 105 min.

18:00-20:00 — Pertrauka. 20:00 val. — Susipažinimo vakaras.

Gegužės 25 d.

9:45 — Apeigos prie Paminklinio kryžiaus.
10:00 val. — Iškilmingos pamaldos DMNP bažnyčioje.

Darbo posėdis — 13:00 val.

Buvusio Centro Valdybos Pirmininko žodis. Naujai išrinktos Centro Valdybos sveikinimas. Suvažiavimo uždarymas. Himnas.

LIETUVOS GENEROLĄ MAKŠĄ V. KATCHE PRISIMINUS

Vakarų Vokietijoje (Arnsberge) leidžiamas Lietuvos vokiečių laikraštis "Die Raute" (1979 m. spalio mėn. Nr. 4) paminėjo Lietuvos generolą Katche. Straipsnis parašytas Ulrich v. Kattché ir pavadintas "Lietuvos vokiečių generolas leitenantas auklėjo lietuvių karininkus".

Jame rašoma, kad jau nuo XVIII a. Kauno gubernijoje buvo įsikūrusių vokiečių žemės valdytojų-savininkų. Su jais kartu, iš Kuršo atvyko ir vokiečių malūnininkų. Jų amatas būdavo perduodamas iš kartos į kartą. Tačiau konkurencija su vietiniais vertė kai kuriuos vokiečius pereiti į kitas verslo šakas, į tekstilę, arba siųsti savo vaikus į mokslo ir eiti į valdininkų, ar profesionalų luomą.

Vienas toks vokiečių malūnininkų kilmės, gimęs Kėdainiuose ir gyvenęs prie Kauno, buvo valst. pata-

rėjas Wilhelmas Kattché (1824-1906). Jo tėvas buvo malūnininkas iš Kuršo.

Iš tos šeimos buvo kilęs ir Wilhelmas Johannes Arved Max Kattché (sulietuvintai — Katchė). Jis gimė 1879 m. spalio 24 d. "Klionov", prie Joniškio. 1897 m. jis baigė gimnaziją Rygoje, du metus

mokėsi Petrapily junkerių mokykloje ir 1899 m. pakeltas į leitenantus, buvo paskirtas į 116 p. Malojarslavo pulką Rygoje.

1903 m. jis vedė Bertą Jansson irgi malūnininko ir pramonininko dukrą. Jos tėvas Teodoras Janssonas buvo Biržuose.

Pakeltas į vyr. lt. laipsnį, Maksas savanoriu dalyvavo rusų-japonų kare, kur buvo sužeistas ir buvo apdovanotas Šv. Jurgio ordinu, aukščiausiu narsumo žymeniu Rusijoje.

Nuo 1908 m. iki 1911 m. jis lektoravo Vilniaus karo mokykloje ir buvo 108 p.p. Vilniuje puskarininkų mokyklos viršininkas.

I Pas. karui 1914 m. prasidėjus, Maksas, jau kuopos vadas Alytuje, vėliau prie Rytprūsių sienos. Jam teko dalyvauti kovose, kurios vyko Lietuvoj, Lenkijoje ir Gudijoje. Už pasižymėjimus jis buvo apdovanotas Šv. Jurgio auksiniu kardu ir Šv. Onos ordinu. Karą jis baigė pulki-

ninko laipsniu — pulko vadu.

1918 m. jis grįžo iš revoliucijos sukrėstos Rusijos į Biržus ir 1919 m. balandžio 16 d. stojo į Lietuvos kariuomenę. Generolo leitenanto laipsniu jis dalyvavo Lietuvos Nepriklausomybės kare. Pradžioje buvo Panevėžio Bataliono instruktorium, vėliau — brigados vadu kovose prieš bolševikus. Paskirtas II Divizijos vadu, kovėsi su bermontininkais ir prieš lenkus.

Gal viena iš žymiausių jam tekusių pareigų buvo dalyvavimas derybose su lenkais, būnant Lietuvos kariniu atstovu ir delegacijos pirmininku, delegacijos, kuri pasirašė Suvalkų sutartį su lenkais, 1920 m. spalio 7 d. Už dviejų dienų ta sutartis buvo sulaužyta Želigovskio žygio į Vilnių.

1921 m. Katchė organizavo Aukšt. Karininkų Kursus. Jis buvo paskirtas Generalinio Štabo viršininku. Už nuopelnus Nepriklausomybės kare Katchė buvo apdovanotas dviem Vyčio kryžiais.

Apie taktiką jis rašė „Mūsų Žinyne“. Tačiau, pablogėjęs sveikatai, 1922 m. spalio 7 d. jis išėjo į atsargą. Mirė 1933 m. birželio 10 d. Biržuose, kur buvo palaidotas su karinėmis apeigomis.

AK TIE MIELI KAUNO RAŠYTOJAI!...

Arėjas Vitkauskas

„Kario“ 1979 m. nr. 4, buvo mano rašinėlis „Ak, tie mieli Kauno redaktoriai!“ Dabar, radau savo archyvuose Kaune ėjusio dvisavaitinio žurnalo „Pasaulėžiūra“ 4 nr- (1935 m. kovo 15 dienos), su šituo dviejų puslapių mane liečiančiu rašiniu.

Gyvenimo apžvalga

Esu Amerikoj gimus ir augus, baigus De Paul universitete jurisprudencijos mokslą.

Mano tėvai mokėjo įkvėpti man lietuvių jausmą ir privertė lietuvių kalbos pramokti, todėl pripratau domėtis visais lietuvių reikalais, atidžiai sekdama jau nuo karo laikų visą spaudą.

Pagaliau esant galimybei, tėvų pritarimu, 1933 metais lankiausi Lietuvoje ir ten praleidau apie 8-nis mėn. laiko, tyliai atidžiai sekdama visą krašto kultūrą, meną, spaudą etc.

Grįžus Amerikon, mano giminės pasiunčia man daug Lietuvos laikraščių, žurnalų ir t.t., iš kurių labai įdomu sekėti visą Lietuvos judėjimą, nes mano tėvų gimtoji šalis jau man pažįstama.

Nesenai gavau iš Lietuvos „Literatūros Naujienos“ ir nustebau... Nustebus apie tai teko kalbėtis su keletu lietuvių inteligentų ir tas nustebimas verčia mane rašyti, nors niekad dar nieko į lietuviškus laikraščius nesu rašius. 14-tame nr. leido spaudoje visai negirdėtam kokiam ten pil. Ig. Karpiui išlieti bauriausią pagiežą be jokios redakcijos pastabos ant to paties Ar. Vitkausko...

Nors tokio literato, kaip Ig. Karpis, niekas literatūroje nėra pastebėjęs, bet jo pagieža perdaug žiauriai užgauna tuos Amerikos lietuvius, kurie mano ir tebemato, kaip Arėjas Vitkauskas nuo Lietuvos nepriklausomybės pradžios, pradėjęs rašyti dar iš Lietuvos kariuomenės, kurioje buvo savanoriu, teberašo netik Lietuvos, bet ir Amerikos visokiuose lietuvių laikraščiuose, ko nėra vienas literatas iš Lietuvos taip nedaro ir be sustojimo per tiek metų nedaro amerikiečiams.

Arėjo Vitkausko raštų galima rasti, pavarčius visokiausius leidinių rinkinius nuo 15-kos metų Amerikoje ir kitur.

Jei Ar. Vitkauskas ir siuntinėja į mano žinomą Konrado kavinę Kaune lietuviškus laikraščius iš Amerikos su savo rašiniais, tai daugelis tų rašinių pirma buvo spausdinti Lietuvos leidiniuose, rinktinės žymiausių lietuvių rašytojų literatūros almanacho „Gubose“, ėjusiame žymiausiame žurnale „Iliustruotoji Lietuva“, kur tegalėdavo patekti labai retas, žymiausiame laikraštyje „Lietuvos Aids“ (apysaka „Mergaitė prie gėdos stulpo“), populiariausiame žurnale „Trimitas“, „Karyje“ ir daugely kitų žinomų leidinių.

Prašau, leiskite man paklausti, kaip gi tie patys raštai nebuvo „blyškūs, parkrikę, beformiai“, kai buvo spausdinami žymiausiuose Lietuvos leidiniuose? Čia perdėm matosi aiški pašalinė, ne literato, pagieža.

Be to, žurnaluose: „Saulutėje“, „Žiburėlyje“, „Žvaigždutėje“ per eilę metų spausdinta apysakos, eilės ir kiti Ar. Vitkausko raštai, ką mačiau savo akimis. kada per kelis kartus lankiausi Kaune skaityklose ir knygynuose, tyrinėdama Lietuvos literatūrą ir rašytojus nuo Lietuvos nepriklausomybės pradžios.

Kad vadovautasi piktu noru Arėjui Vitkauskui, matosi ir iš to, kad Ig. Karpius padirbami ir melagingi faktai.

Štai, „Chicago American“ atstovui Ar. Vitkauskas pareiškė, kad Čikagoje yra lietuvių daugiau, kaip Kaune (tat visi senai žino ir nuolat apie tat vis primeina); Vitkauskas spaudos atstovui sakė, kiek Kaune gyventojų, ir kad be priemiesčių, pačiame Kauno centre, lietuvių būsią 70 tūkstančių, o Ig. Karpis kalba,

kad Chicagoje 70 tūkstančių lietuvių Vitkauskas nurodęs...

Nuolatinė buvusi opera Chicagoje, dėl depresijos, iširo ir mažai teveikia tik „sulipintas“ sąstatas. Teisybė, kad Kauno Operą lankius, (ir aš pati daug kartų ją lankiau!), Chicagos opera gali ir nustebinti, (jeigu bent dangoraižio palatpa, kas „šaltumu“ ir Vitkauskui galėjo padvelkti).

Kur. Ig. Karpis rado angliškame laikraštyje apie „avino šypsenos žmogų“, neverta ir kalbėti, nes per žema Ig. Karpio pajuoka, o angliški laikraščiai yra visu šimtu procentų kultūriškesni už tokį Ig. Karpius baurų ir melagingą išsireiškimą!

Tad reikia, kad ir su piktu noru žinias domiai ir teisingai perskaityti!

Keista, kad Ig. Karpis turi tiek drąsos net viso krašto vardu sakyti: „Prašytume (kas tokie? Ar yra ir daugiau tokių pavydo pilnų Karpių?) p. Arėją Vitkauską susigėsti“... Taip, būtų gėda Ar. Vitkauskui ką nors atsakinėti tokiam Ig. Karpiui! Pirmiausia, Ig. Karpiui reikia susigėsti dėl savo klaikaus puolimo Amerikos lietuvių literatūroje užsitarnavusio rašytojo, už kurio darbą jam Amerikos lietuviai teikia pagarbą, bet ne raudonavimą“.

Pavydas ir biaurojimas dėl fondo Ar. Vitkausko raštams leisti taip pat suprantamas. Jei iš fondo žmonių kas ir išsigastų tokių klaičių Ig. Karpius dėl Ar. Vitkausko užpuolimų, tai ton vieton rasis daug kitų, nes daugelis Amerikos lietuvių per 15-ką metų mato Vitkausko darbą ir vardą spaudoje, o Ig. Karpi girdi pirmą kartą — ir tai su bjauriais priekabiais, su kuriais, žinoma, pasauliui nepasirodysime ir literatūros neišauginsime!

Diduma Amerikos lietuvių tiki tuo, ką savo akimis mato ir įvertina tą, kas vertas įvertinimo. Kuomet, tokie „mes“ — Ig. Karpiai taip pat, kaip Vitkauskas su pasiaukojimu pridėdamas darbą ir išlaidas, pasidarbuos Amerikos lietuvių spaudai per keliolika metų, tuomet bus pasikalbėta ir apie tokių karpių raštų leidimą ir bus pakviesta tie „mes“ į jų užsitarnautą fondą.

Tyčia Ig. Karpis rašo, būk „kad neveltui sugalvotas šis mūsų rašinys, tai rodo naujesni Amerikos lietuvių laikraščių numeriai“, Išeity, kad ne vienas laikraštis neigiamai rašo apie Vitkauską. Tuo tarpu, Ig. Karpis tenurodo, ir iš tikrųjų taip yra, kad tik vienos „Naujienos“ — nerašė, kaip Ig. Karpis sako, bet tik davė vietos savo skaitytojo trumpam laiškeliui, iš kurio Ig. Karpis ir paėmė ištrauką. „Naujienos“ yra kultūringas laikraštis ir, pagal anglišku

laikraščių pavyzdį, turi skyrių, pavadintą "Mūsų skaitytojai", kuriame reiškiamos tik skaitytojų mintys, ir jas ten kiekvienas skaitytojas gali pareikšti teigiamas ar neigiamas, kokias nori. Taip ir neigiamai tame skaitytojų balsų skyrių trumpai parašė nedrįsusius pasirašyti "Kalbėjęs ir girdėjęs". "Naujienuose" yra išspausdinta daug Arėjo Vitkausko raštų, taip pat jose buvo ilgų straipsnių, kurie labai teigiamai atsiliepė apie Vitkauską jam esant Amerikoje. Visiems patikti juk niekas negali, todėl yra visai natūralu, jeigu atsiranta iš šimtų tūkstančių kas atsiliepia neigiamai, bet pats Arėjo Vitkausko raštų leidimu toks susirūpinimas rodo, kad neigiamieji asmenys platesnės nuomonės neatstovauja. Amerika yra laisvių kraštas ir kiekvienas gali reikšti tokias nuomones, kokias nori. O tie patys dalykai, kaip žinoma, įvairiems žmonėms dažnai įvairiai atrodo. Taip ir su tuo "Kalbėjusiu ir girdėjusiu".

Ką apie Amerikos lietuvius mano Vitkauskas, matosi iš jo pasiaukojančio darbo jų spaudai per keliolika metų ir iš to, ką jis dabar rašo Lietuvos leidiniuose, kurių ištisa eilė su Vitkausko raštais yra Amerikos lietuvių nuolat skaitoma.

Tik "Naujienuose" skaitytojas, iš jų daugelio tūkstančių, tedrįsus pasirašyti tik "Kalbėjęs ir girdėjęs", ir teabejoja, ar Vitkauskas turi reikalų su Lietuvos spauda, kuo negali abejoti skaitantieji Lietuvos laikraščiuose Vitkausko raštus.

"Vienas privatus laiškas iš Amerikos" kaip sako Ig. Karpis, juk gali būti melas, kaip ir kiti Ig. Karpio išmislai, o antra — privačių laiškų galima rasti daugybę ir labai gerai apie Vitkauską atsiliepiantių, taigi tą galima laikyti tik pasutiniu bejėgiu neva argumentu...

Visiems pritariantiems Ig. Karpiui reikia su juo drauge rausti iš gėdos, už jo piktus norus, niekuo jam nekludančiam Arėjui Vitkauskui.

Mrs. E.J. Hariss

ČIKAGA

Po gan ilgos tylos L.K.V. S-gos "Ramovės" Čikagos skyr. valdyba sukvietė visuotiną narių susirinkimą sausio 27 dieną, Jaunimo Centre.

Susirinkime iškelta daug ir rimtų priekaištų buvusiai skyr. valdybai, kuri vadovaudama pastaruosius du metus atliko pozityvių darbų, bet savo netaktu nesugebėjo palaikyti gerus santykius su giminingomis organizacijomis, kaip birutininėmis, šauliais, jau nekalbant apie kitas organizacijas, kurios nesileido su skyriaus valdyba į jokią bendravimą.

Nesibaigiantys nesutarimai, ginčai, nepasitikėjimas pagaliau įgriso ir nusibo-

do daugeliui skyriaus narių, kurie laukė progos šią negerovę pašalinti. Pastarasis visuotinis narių susirinkimas kaip tik teikė gerą progą ginčams užbaigti išrenkant į valdybą visiškai naujus žmones, kurie turėtų visų pasitikėjimą. O vistik ir šiame susirinkime vyravo sena nuotaika ir seni įsitikinimai.

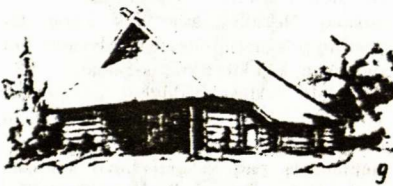
Šiuo metu skyriaus narių sąrašuose randasi arti šimto. Susirinkime dalyvavo vos 42 nariai. Tokiu būdu kvorumo kaip ir nesudarė, tačiau susirinkimas vyko pagal numatytą darbotvarkę. Susirinkimą atidarė skyr. pirm. A. Juškevičius. Susirinkimą pravedti buvo išrinktas J. Gradinskas, kuris jausdamas narių nuotaikas, ir susigrupavimą, išvengti aštresnių ginčų, perspėjo griežtai laikytis tvarkos, kalbėti tik nagrinėjamu klausimu, nenukrypstant nuo temos.

Susirinkimo svarbiausias darbotvarkės punktas buvo valdomųjų organų rinkimas. Daug ir ilgai ginčytasi — ar nesumokėjęs nario mokesčio narys turi teisę balsuoti ar ne. Po ilgesnių diskusijų, priimtas nutarimas, kad narys, nesumokėjęs nario mokesčio, neturi teisės balsuoti. Šį klausimą išsprendus, ištempta nuotaika atslūgo ir toliau rinkimai vyko normaliai. Kandidatų netrūko.

Valdybos rinkimai buvo pravedti slapto balsavimu. Balsų skaičiavimo komisijos pranešimu, į skyr. valdybą išrinkti: Jonas Gaižutis, Kostas Juškaitis, Ed. Vengianskas, Kazys Leknickas ir Vincas Valkavickas. Į skyr. Kontrolės Komisiją išrinkti: Bronius Masiokas, Kazys Martus ir Juozas Tamulis.

Kk.

LKVS "Ramovės" Chicagos skyriaus narių metinis susirinkimas, įvykęs 1980. 1.27 d., išsirikino naują valdybą, kuri pasiskirstė pareigomis sekančiais: Jonas Gaižutis — pirmininkas; Edm. Vengianskas — I vicepirm. bendriems reikalams; Kazys Leknickas — II vicepirm. kultūros reikalams; Kostas Juškaitis — sekretorius; Vincas Valkavickas — išdininkas. Kontrolės Komisija: Bronius Masiokas, Kazys Markus, Juozas Tamulis. Visais Chicagos skyriaus ramovėnų reikalais kreiptis ir rašyti adresu: Jonas Gaižutis, 7259 So. Sacramento Ave., Chicago, Illinois 60629, USA.

9

"Ramovės" Omahos skyriaus metinis susirinkimas

Š.m. sausio 25 d., 7 v.v., parapijos patalpose, choro klasėje, įvyko metinis skyriaus susirinkimas. Valdyba buvo patiekusi sekančią dienotvarkę: susirinkimo atidarymas; prezidiumo sudarymas praėjusio susirinkimo protokolo skaitymas; skyriaus valdybos pranešimas; Kontrolės Komisijos pranešimas; naujos valdybos ir Kontrolės Komisijos rinkimas; klausimai ir sumanymai.

Susirinkimą atidarė p-kas A. Antanėlis, pravedti susirinkimą buvo pakviestas Stasys Radžiūnas, sekretoriauti — Jonas Smailys, sr. Praėjusio susirinkimo protokolą perskaitė Vitalis Gaidelis. Protokolas buvo priimtas be pataisų. Valdybos pranešimą padarė A. Antanėlis, lieti daugiausia galima veiklą dabartinėse sąlygose, kada skyrius yra smarkiai sumažėjęs ir likusieji nariai ne visi aktyvūs yra; kai platesnę veiklą nėra galimybės išvystyti ir daroma kas yra būtina, kad skyrių palaikius pilnai gyvuojanti.

Kariuomenės šventės proga — visiems kurie kuo nors prisidėjo savo darbu, išreiškė širdingą padėką. Valdybai pareiškus atsistatydinimą — susirinkimas prašė senąją valdybą dar vieniems metams pasilikti. Po trumpų diskusijų valdyba sutiko pasilikti. Jos sąstatas yra sekančiais: pirmininkas Algis Antanėlis, sekretorius Vitalis Gaidelis ir kasininkas Stasys Pangonis. Valdyba gana pajėgi, todėl linkėtina jai sėkmės, o skyriaus nariams, kiek galimybės leidžia, valdybai patalkininkauti, jeigu bus reikalo. Revizijos aktą skaitė Jonas Smailys, sr. Perskaičius paklausimų neatsirado. Revizijos komisijos rinkimuose, atsisakius Stasiui Martinkui jo vieton įėjo Stasys Radžiūnas, o du buvę nariai — Juozas Sakalas ir Jonas Smailys, sr., kurie sutiko pasilikti sekančiai kadencijai. Dar Stasys Radžiūnas padėjo valdybai ir skyriui už jo aplankymą esant ligoninėje ir įteikimą jam dovanos. Iš centro valdybos gautą aplinkraščių Nr. 129 skaitė valdybos sekretorius V. Gaidelis — aplinkraštis lieti klausimą apie "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės" knygos išleidimą ir ramovėnų ženklelio pagaminimą. Taip pat ir sąjungos skyrių atstovų suvažiavimą, įvykstantį gegužės 24-25 d.d. Clevelande. Po diskusijų, prieita prie balsavimo siūsti atstovą ar ne? Už siuntimą pasisakė 4 balsai, už nesuntimą 5 ir vienas balsas susilaikė. Susirinkimo buvo pasiūlyta valdybai — pasveikinti suvažiavimą raštu ir pridėti piniginę auką paremti suvažiavimo susidarančioms išlaidoms.

Klausimuose ir sumanymuose p-kas

A. Antanėlis siūlė susirinkimui padidinti "Kariui" skiriamą pinigų sumą — dauguma balsų pasisakyta skirti 50 dol. (padvigubinta, nes 1979 m. buvo 25 dol.). Dar pranešė apie ramovėno Antano Šalkausko žmonos Teresės sunkią operaciją ir, kas blogiausia, kad per neapsižiūrėjimą, ji neturėjo apdraudos nuo ligų, todėl ligoninės sąskaita susidarė apie 24,000 dol. Ji yra praitytje daug metų iš eilės, šeiminkavusi visuose ramovėnų parengimuose bei atlyginimo. Susirinkimas paskyrė 100 dol. dovaną įteikti Teresei Šalkauskienei.

Dėl parengimų, išdiskutavus tą reikalą, prieita prie nuomonės palikti valdybai, sulig galimybės, ką nors suruošti metų bėgyje, nes yra gera retkarčiais susirinkti su šeimom vienon vieton ir pabendrauti. Nemaža dalis ramovėnų nesiteikia dalyvauti susirinkimuose, arba savuose parengimuose; čia nekalbu apie tuos, kurie retkarčiais dėl svarbių priežasčių negali. Buvusieji kariai turėtų būti pareigingi. Prašau ateityje nepamiršti ir susirinkimuose bei parengimuose būtinai dalyvauti.

Kapsas

Kariuomenės šventė ir "Ramovės" skyriaus sidabrinė sukaktis

1979 m. lapkričio 17 d., 7 val. vakare, parapijos salėje, įvyko kariuomenės atkūrimo minėjimas kartu sujungus "Ramovės" Omahos skyriaus 25 metų gyvavimo sukaktį, pajvainant su menine programa. Atidarymą atliko skyriaus p. kas Algis Antanėlis. Suglaustai, bet kruopščiai paruoštame pranešime jis atpasakojo skyriaus įsisteigimą 1954 m. vasario 14 d. Pradžioje įsirašė 17 buvusių Lietuvos karių, tame tarpe ir vienas iš uoliausių skyriaus veikėjų, bei skyriaus įsteigėjas, raseiniškis a.a. kpt. Pranas Totilas. Per 25 metų skyriaus veikimo laikotarpį jis daugiausia išbuvo skyriaus pirmininko pareigose, retkarčiais sekretoriaus.

Todėl skyriaus vienbalsiu nutarimu, 1973 m. vasario 2 d., metiniam susirinkime, kpt. Pranas Totilas buvo pagerbtas, išrenkant skyriaus garbės nariu.

Ramovėnai per savo egzistavimo laikotarpį vykdė plačią kultūrinę veiklą, materialiai paremdami stambesnėmis piniginėmis aukomis šias lietuviškas organizacijas bei klubus: skautų vienetus, lituanistinę mokyklą, chorą, tautinių šokių grupę, lietuvišką parapiją ir t.t. Surinkta per kariuomenės šventės minėjimus arti 2,000.00 dol. ir išsiūsta paremti Lietuvos Laisvės Kovų invalidus. Visi didesni jaunimo kongresai taip pat paremti, bei 1,200.00 įnešta į Lietuvos Fondą (1,000 dol. skyriaus vardu ir 200 dol. a.a. ltn. Vytauto Sederavičiaus

atminimui pagerbti). Ir daugelis įvairių lietuviškų veikimo sričių buvo remiama aukomis, kurių visų nėra galimybės išvardinti, tik galima pabrėžti, kad per 25 metų laikotarpį buvo įvairiems reikalams išleista 10,156.00 dol. Tai gana stambi suma vieno mažo "Ramovės" skyriaus. Lietuvybės išlaikymas išeivijoje buvo pirmo eilės skyriaus veikloje.

Per tą laikotarpį į amžinybę iškeliavo 12 skyriaus narių, jų tarpe kelatas buvusių savanorių-kūrėjų bei Vyčio Kryžiaus kavalierių.

Sidabrinės sukakties proga ramovėnus sveikino ir linkėjo dar daug metų gyvuoti su ta pačia energija kaip ir iki šiol: LB pirmininkė Kristina Jonykaitė-Kartanienė; Skautų akademikių vardu Teresė Gaidelytė; Choro vardu — jo pirmininkas Stasys Martinkus; Marta Šarkienė — skaučių tunto vardu; Stasys Radžiūnas — skautų vietininkijos vardu; Moterų klubo vardu — jo pirmininkė Elzė Petrikonienė; Šeštadieninės lituanistinės mokyklos vardu — Dana Šulskienė; Vasario 16 gimnazijos būrelio vardu — Alfa Mikėnaitė.

Po to, sekė šventės proga, pritaikyta savo giliu ir turiningu turiniu paskaita, kurią skaitė iš Čikagos atvykęs dr. Leonardas Kriaučeliūnas. Esu savo gyvenime nemažai girdėjęs paskaitininkų, bet poną Kriaučeliūną laikau vienu iš geresniųjų kalbėtojų, jo paskaita buvo visiems pilnai suprantama — nes pasireiškė pilnu lietuvišku patriotizmu, tai meilė savaip pavergtai tautai. Visko smulkiai negaliu aprašyti, gaila, neteko paskaitos teksto gauti, o būtų buvę verta ją ištiesai spaudoje paskelbti. Meninėje dalyje šokių grupė sušoko sekančius tautinius šokius: Čigonėlių, Suktinį, Lenciūgėlių ir dar šokį Suk-suk-ratelį; naujai sukurtą šokių šventei. Didelė pažanga yra padaryta šokėjų. Čia yra nuopelnas šokių mokytojų — Gražinos Reškevičienės ir Laimutės Antanėlienės. Dar deklamavo Stasys Radžiūnas — B. Brazdžionio eilėraštį "Pavasario paukštis". Sceną papuošė Vitalis Gaidelis, jam talkino jo dukra, menininkė Teresė. Pabaigoje publika linksminosi, grojant šokių muzikai.

Palyginus su kitais parengimais, šį kartą publikos buvo neperdaugiausia, kas yra būdinga, kad net dalis ramovėnų su šeimomis nesiteikė atsilankyti į kariuomenės šventę, bei skyriaus 25 metų sukaktį. Nekalbu apie tuos, kurie dėl svarbių priežasčių negalėjo dalyvauti, bet nemanau, kad tikitai negalėjo.

Didelė padėka valdybai už puikiai visko paruošimą. Prieš išvykstant sveičiui dr. Kriaučeliūnui į Čikagą, tuoj po minėjimo, tą patį vakarą, buvo suruošta susipažinimo kavutė Prano ir Onos Ko-

vų namuose, nes dr. Kriaučeliūnas buvo pas juos apsisotojė. Sekančią dieną, t.y. sekmadienį, lietuviškų mišių metu buvo prisiminti visi žuvę kovose Lietuvos kariai ir partizanai. Mišias užprašė "Ramovės" skyrius.

Kapsas

LKVS "Ramovės" Niagaros Pusiasalio skyriaus veikla

Niagaros Pusiasalio skyrius nėra gausus nariais. Šiais metais iš 28 narių, nario mokestį apsimokėjo 26 nariai. "Ramovės" skyriui priklauso narių iš Port-Cabore, Wellando, Niagara Falls ir St. Catharines miestų. Kadangi saint-cathariniečiai sudaro daugumą narių, todėl ir veikla bazuojasi St. Catharines mieste. Nežitūrint, kad "Ramovės" skyrius negausus nariais, bet kol kas tęsia tradicinę veiklą: suruošia Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimus salėje su pakaitomis, programa, muzika ir vaišėmis; suruošia gegužines ir "kalakutų" šaudymą Vinco Bieliūno sodyboje, Welland, Ontario.

Be abejo, skyriaus veikla yra sėkmingesnė, kai skyriaus valdyba tarp savęs darniai sugyvena.

1979 m. Niagaros Pusiasalio skyriui buvo sėkmingi ir visi renginiai davė gražaus pelno, nežiūrint, kad skyrius randasi mažoje lietuvių kolonijoje, kurios didžioji dalis gyventojų jau pensininkai. Skyrius jau prieš kelis metus yra įsipareigojęs ir užsakęs Lituanus žurnalą Brock universiteto ir St. Catharines bibliotekoms ir tą įsipareigojimą tęsia ir dabar.

1979 m. skyrius parėmė knygos "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės" išleidimą 1,000 dol., o šiais metais papildomai pasiuntė dar 25 dol. Be to, žurnalui "Karys" — 25 dol. ir "Kario" premijų fondui 20 dol., Tautos Fondui 100 dol.; LKVS "Ramovės" centro valdybai nario mokesčio 50% — 52.00 dol. ir po mažiau įvairiems reikalams.

Turime "Ramovės" skyriaus veiklos rėmėjų aukomis ir neramovėnų, nes be jų paramos nebūtų pajėgus tęsti sėkmingą veiklą.

1980 m. sausio 20 d. vienuolyno patalpose įvyko skyriaus metinis narių susirinkimas, kuriame buvo renkama ir nauja valdyba. Dauguma balsų buvo išrinkta senoji valdyba, kuri pareigomis pasiskirstė sekančiai: Juozas Šarapnickas — pirm., Stasys Gudaitis — vicepirm., Kostas Jonušas — sekr., Jonas Skeivelas — izd., Antanas Šukys — kultūriniam reikalams.

Skyriaus pirmininko ir sekretoriaus adresas: 56 Concord Ave., St. Catharines, Ont., Canada L2M 5N8. Kontrolės

Komisija buvo išrinkta taip pat senoji: J. Alonderis, P. Balsas ir J. Vyšniauskas.

Kontrolės Komisija patikrino kasą ir rado, kad kasos knyga vedama tvarkingai ir patikrinimo aktą siūlė priimti.

Ramovėnas

LIETUVIŠKŲ GĖRYBIŲ ARUODAS

Daugelis pažįstame ar net savo giminių tarpe turime tautiečių, kurie nebevartoja laisvai lietuvių kalbos. Žinome ir vis gausėjančių mišrių šeimų. Neneigiant blogosios šio reiškinio pusės, visgi tenka pripažinti, kad daugelis lietuviškai nebekalbantių asmenų, net ir mišrių šeimų nelietuvių kilmės partneriai, jaučia Lietuvai didelį sentimentą. Kartais net pasitaiko, kad daugelis lietuviškai nekalbantys asmenys reikia jiems prienamos informacijos apie Lietuvą, kad jie galėtų patys anglų kalba apsišviesti ir kitus šviesti.

Tokios informacijos galima susirasti neseniai išėjusiame "Lithuanian Heritage Products & Services" kataloge. Jame yra netoli 100 įvairių knygų anglų kalba iš Lietuvos istorijos, grožinės literatūros, šiaip kultūros ir politikos. Tokio didelio įvairovės lygio, žanro ir turinio veikalų pasirinkimo niekur kitur nėra. Minimas katalogas — tai puiki priemonė įdomiais bei svarbiausiais, naudingais pasiskaitymais aprūpinti visus tuos, kurie dėl vienos ar kitos priežasties yra nutolę nuo lietuvių kalbos, bet kurie galėtų norėtų ar turėtų būti naudingi Lietuvai.

Greta knygų, kataloge sukaupia ir gausybė kitokių lietuviškų reikmenų, tinkančių į kiekvienus namus, kaip štai lietuviškais motyvais meniškai išpuošti gintaro, aukso, sidabro, alavo, kristalo, odos, keramikos ir kt. išdirbinių (žiedų, karolių, auskarų, dagčių, diržų, albumų, vazų, taurių, puodų ir t.t.), margų audeklų (tautinių drabužių, juostų, takelių), medžio drožinių (kryžių, koplytelių, Vyčių), lietuviškais simboliais ar užrašais antspaudo tuotų marškinėlių, lipinukų, vėliavėlių ir kt., plokštelių, magnetofono juostelių, rašomųjų mašinėlių lietuvišku šriftu, net lietuviško maisto delikatesų. Žodžiu, šis katalogas — turtingas ne tik mūsų dvasinės, bet ir materialinės kultūros vertybių aruodas, iš kurio galima vertingai ir originaliai pasisemti visiems ir visoms progoms.

Katalogas gražus, spalvotas, didelio formato, su daugeliu nuotraukų, 72 psl. (su priedu). Jį išleido naujai susikūrusi **Baltic Associates, Ltd.**, bendrovė, vadovaujama Gintaro Karoso, Mykolo Drun-

gos ir Rymo Manomaičio. Dėl didelių spausdinimo išlaidų leidėjai prašo po 2 dol. už katalogo egzempliorių, arba 3 dol., jei norima gauti pirmos klasės paštu. Bendrovės adresas:

Baltic Associates, Ltd.

P.O. Box 8248

Boston, MA 02114

Kataloge sutelktos gėrybės yra surinktos iš po visą laisvąjį pasaulį išsisklaidžiusių lietuvių menininkų, dirbėjų, leidėjų ir kitų gamintojų-kūrėjų, dažnai triūsiančių be tinkamo finansinio atpildo. Užsakydami katalogą ir susidomėdami jame atvaizduotomis gėrybėmis, paremsime tų kūrėjų nelengvą darbą ir paskatinsime juos tolimesnei bei gausenei kūrybai. Tuo pačiu, didesnis mūsų senos tautodailės objektų išplitimas prisidės ir prie mūsų tautybės ir jos kultūros išgarsinimo apskritai. Lietuva bus gyva tol, kol jos žodis plis net ir svetimų kalbų lūpomis ir kol jos kūrybos vaisiai bus pasklidę po platųjį pasaulį. Minėto katalogo parėmimas jo įsigijimu — viena priemonė tai įvykdyti.

MERKELIS GIEDRAITIS — praėjusios vasaros metu išėjusi nauja knyga. Autorius Stasys Maziliauskas, leidėjas Amberland Publishing Co., Troy, Mich., spausdino Pranciškonų spaustuve, Brooklyn, N.Y. Gaunama pas platintojus. Kaina — kietais viršeliais 11 dol., minkštais — 7 dol. Knyga skiriama Vilniaus Universiteto keturių šimtų metų jubiliejui. Turinti Kongreso Bibliotekos kartotekos Nr. 79-51179. Suskirstyta į prologą, 14 psl., Merkelis Giedraitis 193 psl. ir epilogą 3 psl.

Knygos prologe autorius parlydi Matą Giedraitį, kilusį iš senos, kunigaikštiskos giminės, tik ką vedusį kunigaikštystę Oną Krušinskaitę, Kęstučio-Gedimino giminaite, pranašesnės už Giedraičius kilmės, į Vermenų dvarą prie Vilniaus, pakeliui sustodinėjant kituose Giedraičių dvaruose — Giedraičiuose, su įspūdingais pilies griuvėsiais, Riešėje ir kt. Vaizdingai aprašomi gamtos grožio kupini

vaizdai tiek Krušinskaitės tėviškėje arti Rokiškio, tiek pakelėse, pagaliau, Giedraičio valdose. Matas Giedraitis narsus karvedys, ne kartą apgynęs Lietuvos žemes kovose. Jis užsigrūdinęs karys ir vėliau jautrus jaunos, kilmingos žmonos vyras. Jaunieji pradeda darnų ir idealų bendrą šeimos gyvenimą, susilaukdami iš eilės keturių sūnų, kurių pirmasis vardu Merkelis, toliau Kasparas ir t.t. — pagal tris išminčius, atvykusius gimusio Kristaus pasveikinti su dovanomis. Gyvenimo idilę užtemdo motinos mirtis po ketvirtito sūnaus. Matas Giedraitis labai jos liūdi, bet gyvenimas verčia ieškotis naujos žmonos ir pasirenka Sofiją Narbutaitę, esančią tik bajoriškos, ne kunigaikštiskos kilmės. Buvęs tam pasirinkimui kiek priešingas kancleris Radvila, pagaliau tampa palankus naujajai Giedraitienei, įveiktas jos gerumo, grožio, sumanumo, o jaunoji Sofija yra ideali Giedraičio šeimos širdis ir vaikų geroji motina.

Tai karaliaus Žygimanto Augusto laikai, su romantika, meniškumu bei amžinos taikos pastangomis su Maskvos Jonu IV (Žiauriuoju). Matui Giedraičiui tenka taikos pasiuntinio pareigos, jam rūpi, betgi, Lietuvos tvirtėjimas ir sienų sauga, geresnė ginkluotė ir karių-gynėjų ugdymas bei paruošimas, kai karalius ir bajorija, atrodo, tenorėtų tik džiaugtis gyvenimu.

Vyriausias sūnus Merkelis Giedraitis, su broliais idealiai užaugintas, kariškai paruoštas, garbingai eina savo lemties keliu. Jis studentas Karaliaučiaus ir kt. Vakarų universitetuose, kunigaikštis, Vilniaus Universiteto profesorius, protektorius, o vėliau kunigas ir Žemaičių vyskupas, didžioji atrama prieš išgalintą protestantizmą. Knygos lapuose švyti jo asmenybė anuometiniuose laikuose.

Epiloge, pabaigoje, pastango Merkelį Giedraitį paskelbti šventuoju, nes jo pagalbos šaukiantis ne kartą nugalimi Lietuvos užpuolėjai ir net kuriantis Nepriklausomai Lietuvai, mūšyje prie Giedraičių, jaučiama Merkelio pagalba iš anapus.

O.B.A.

KAIP ARTI ISTORIŠKI ĮVYKIAI?

1980.II.1 Kultūros Židinyje buvo šeimyniškas ramovėnų susirinkimas, skirtas šalia organizacinių klausimų, pasvarstyti dabartinius įvykius Artimuose Rytuose.

Politinę padėtį su pramatymu į ateinančius sovietų žingsnius ryškiai apsakė dr. Eugenijus Noakas. Sovietų žygį į Afganistaną karinės strategijos metu plačiai nušvietė "Kario" redaktorius Zigmas Rauli-

naitis, pavaizduodamas diagramomis ir pasaulinės spaudos pranešimais. Skyriaus pirmininkas Vincas Savukynas dabartinius įvykius A. Rytuose įrėmino Šventraščio pranašystėmis.

Visi 3 pranešimai buvo aktualūs, įdomūs, atveriantys platesnius horizontus atsakyti klausimą "Kaip toli 3-čiasis Pasaulinis karas".

Susirinkimas buvo gausus, nes dalyvavo artimieji ramovėnų bičiuliai: šauliai ir birutininkės. Po pranešimų pasikalbėta apie analogiškus įvykius, prabėgusius prieš 40 metų mūsų Tėvynėje.

Susirinkimo dalyviai, svarstydami šios padėties reikšmę, ypatingą dėmesį atkreipė į VLIKO paskelbtą I.18 atsišaukimą. Jie pareiškė:

Visuotinai remdami šį VLIKO atsišaukimą, siūlome visiems lietuviams olimpiados metu Maskvoje nevažiuoti į okupuotą Lietuvą, nes šiais metais sukanka 40 m. nuo Lietuvos pavergimo, ir okupantas užsienio lietuvių tėvynėje buvimą stengsis išnaudoti savo šėtoniškai propagandai.

A. S.

A.A. VYR. PUSKARININKIS KAZYS DANIŠKEVIČIUS

Š.m. vasario 1 d., savo namuose, nuo širdies priepuolio mirė taurus lietuvis patriotas Kazys Daniškevičius. Jau iš seniau sirgo širdies liga ir kurį laiką buvo ligoninėje. Žmoną išleides aplankyti sūnaus Alvydo šeimos, į Adelaidę, vienas gyveno namuose. Tuo laiku kaip tik buvo karščiausios vasaros dienos Australijoje, virš 40 laipsnių C šilimos. Iš ryto išėjo apsipirkti, grįžo dar į namus, kai jo širdis neišlaikė. Vėliau dukra užėjusi aplankyti, rado jau mirusį.

Vasario 6 d. vakare įvyko pamaldos-rožinis, Fairfieldo laidotuvių koplyčioje, kurioje prisirinko pilna žmonių. Maldas sukalbėjo kapelionas kun. P. Butkus. Čia su velioniu atsisveikino: Sydney Katalikų D-jos vardu jos pirmininkas A. Vinevičius, "Ramovės" skyriaus pirm. A. Skirka ir "Dainos" choro pirm. E. Lašaitis. Karstas buvo padengtas Lietuvos trispalve vėliava.

Sekancią dieną, t.y. vasario 7 d., Lidcombe Parapijos bažnyčioje atlaikytos gedulingos pamaldos, kurias atnašavo kun. P. Butkus ir kun. P. Martūzas. Giedėjo "Dainos" choras, vargonais priitariant ramov. A. Kramiliui. Didelė bažnyčia buvo pilna žmonių. Pavaldų metu,

Dail. Jurgis Juodis prie vieno iš savo kūrinų. Nuotr. Vytauto Maželio

MENO PARODA TORONTE, KANADOJE

Balandžio 12 ir 13 dienomis, Lietuvių Namuose, Toronte, įvyks

Dail. JURGIO JUODŽIO

kūrybos paroda, skirta "Lietuvos Laisvės Kovai" atžymėti. Parodoje bus pagerbtas lietuvis rašytojas išeivijoje, kūriniu "Išėivijos Dainius".

prie karsto stovėjo ramovėnų garbės sargyba.

Po pamaldų, daugybės mašinų vilkstinės velionis buvo palydėtas į Rookwood kapines, lietuvių sekciją. Baigus laidojimo apeigas ir maldas, atsisveikinimo kalbas prie kapo pasakė Sydney Liet. B-nės pirm. A. Mauragis ir šaulių vardu — St. Pačėsa. Po laidotuvių, visi dalyviai buvo pakviesti į Lietuvių Klubą užkandžiams ir kavutei.

Kazys Daniškevičius gimė 1908 m. rugpiučio 31 d., Kumečių km., Vilkaviškio apskr. ir valsčiuje, pasiturinčio ūkininko šeimoje. Jo senelė (iš motinos pusės) buvo dr. Vinco Kudirkos motinos puseserė. Baigęs 4 klases Vilkaviškio gim-

nazijoje, netrukus buvo pašauktas į kariuomenę. Karo prievolę atliko Ryšių Batalione, vyr. puskarininkio laipsniu, būrininko pareigose ir 1931 m. išėjo į atsargą. Tais pačiais metais gavo tarnybą Vilkaviškio pašto įstaigoje ir vedė Izabelę Česnavičiūtę. Iš jaunystės buvo giliai tautiniai susipratęs ir religingas. Priklausė pavasarininkams, jaunlietuviams, o vėliau visą laiką Šaulių S-gai.

Po kelių metų su žmona ir dukrele Onute, iš Vilkaviškio tarnybai buvo perkeltas į Tauragės pašto įstaigą. Čia su šeima išbuvo iki vokiečių okupacijos. Užėjus vokiečiams, buvo su šeima perkeltas į Gaurę pašto viršininku. Čia

Jam išėjus į amžinybę, palieka didelę spragą mūsų lietuviškame gyvenime.

Nuliūdime liko žmona Izabelė, dukra Onutė su šeima, sūnus Alvydas su šeima ir Lietuvoje — brolis Justinas.

J. A. S.

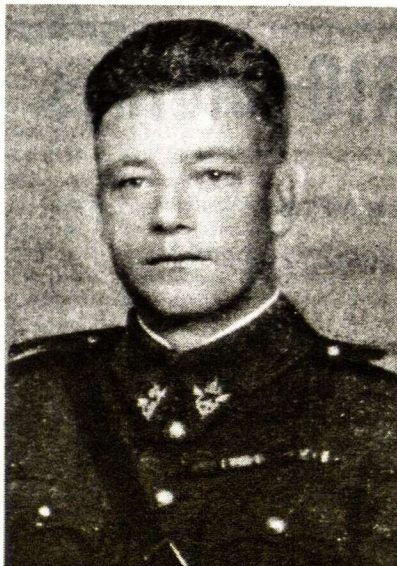
A.A. VIRŠILA JONAS URBA

1979 m. gruodžio 27 dieną, Waterbury, Conn., po ilgos ir sunkios ligos, mirė a.a. virš. Jonas Urbosevičius-Urba. Jonas gimė 1901 metais, Linkuvos mieste, Šiaulių apskr. Karinę tarnybą pradėjo 6 pėst. pulke Alytuje. Pulką išformavus, Jonas persikėlė į 7 p. pulką Klaipėdoje. 7 p. pulkui persikėlus į Tauragę, ir atkūrus 6 p. Pilėnų Kunigaikščio Margio pulką, Jonas su kulkosvaidžių kuopa liko Klaipėdoje.

Vokiečiams užėmus Klaipėdos kraštą, pulkas persikėlė į Plungę. Vėliau II batalioną perkėlė į Telšius, kur ir Jonas išvyko. 1940 m. birželio mėn. rusams okupavus Lietuvą, pulką iškėlė į Vilnių. Vilniuje mūsų kariuomenę įjungė į raudonąją armiją. Kai karininkus išsiuntinėjo įvairioms pareigoms, mūsų daliniuose jų trūko, Joną kaip ir kitus puskarininkius ar viršilas, paskyrė būrio vado pareigoms.

1941 m. rusus išvijus iš Lietuvos, mūsų kariai susirinko Vilniuje. Tuojau buvo suorganizuoti Savigaugos daliniai bataliono apimties. Jonas buvo paskirtas į sveikstančių karių kuopą maistininku. Jam reikėjo maistą išvežioti ir į policijos punktus, kurie buvo už Vilniaus ribų.

Kartą, vežant maistą, pasiekus miškingą vietovę, užpuolė lenkų partizanai ir Joną su kitais vyrais paėmė nelaisvėn.

Nelaisvėje palaikė parą ir paleido. Kada Jonas su vyrais grįžo, vokiečiai kažkodėl jį įtarė, patardė, uždarė Lukiškių kalėjimą ir ruošėsi skaudžiai nubauti.

Mūsų vadams į tą reikalą įsikišus, Joną paleido.

Antrą kartą rusams artėjant, jis su šeima pasitraukė į Vakarų ir apsisistojė Saksonijoje. Vokiečiai Joną atskyrė ir paskyrė dirbti toliau nuo šeimos.

Tačiau, sąjungininkai Saksoniją perleido rusams, jo šeima nespėjo pasitraukti, rusai šeimą grąžino atgal į Lietuvą.

Po kapituliacijos, Jonas su grupe lietuvių pabėgėlių apsigyveno Fuldos stovykloje. Kada sužinojo apie šeimos likimą, labai išgyveno. 1949 metais jis emigravo į Ameriką ir apsigyveno Amsterdamame. Gavo darbą prie lietuvių parapijos ir ten pat išdirbo iki pensijos.

1978 m. susirgo ir 1979 m. gruodžio 27 dieną mirė. Su a.a. Jonu susipažinau kai jis atvyko į 7-tą pulką. Nuo tada likome neperskiriami draugai. Jonas buvo draugiškas, visuomet linksmas, gražios išvaizdos. Kada atsirasdavo draugų būry, netekdavo nuobodžiauti. Aš labai apgailestauju, kad negalėjau mielo bičiulio palydėti į amžino poilsio vietą.

Mielas Jonai, tegul bus Tau lengva šio krašto žemė.

Kazimieras Leknickas

A.A. JAUN. PUSKARININKIS PETRAS NORKUS

1979 m. lapkričio 2 dieną, 6 val. p.p., St. Francis ligoninėje, po ilgesnio sirgimo širdies priepuoliu, mirė aktyvus Hartfordo LKVS "Ramovės" skyriaus narys, jaun. puskarininkis Petras Norkus.

Petras Norkus nebuvo vien tik ramovėnas. Jis priklausė lietuvių Šv. Trejybės parapijai, Šv. Trejybės vyrų klubui, L.B. ir Lietuvių Amerikos Piliečių klubui. Ramaus ir draugiško būdo, buvo visų mėgiamas.

Petras Norkus gimė 1910 m. kovo 24 d., Pilviškiuose, Vilkaviškio apskrityje. Karinę tarnybą atliko 1932 m. D. Lietuvos Kunigaikščio Vytenio 9 pėstininkų pulke, jaunesniojo puskarininkio laipsnyje.

1944 m. su daugeliu lietuvių pabėgėlių, paliko Lietuvą ir gyveno pabėgėlių stovyklose Vokietijoje. Atvykęs į Ameriką, stropiai dirbo fabrikuose, kad senatvėje galėtų ramiau gyventi ir pailsėti. Deja, mirtis ateina neprašoma — žinoma tik vienam Kūrėjui.

A.a. Petras buvo pašarvotas Karlono (Malloy) laidotuvių namuose. Lankymo metu atsiveikinti buvo atsilankę visa naujųjų ateivių kolonija. Garbės sargyboje stovėjo ramovėnai. Krikščioniškas laidotuvių apeigas atliko lietuvių para-

dirbdamas turėjo gerus ryšius su pogrindine veikla ir platino nelegalią spaudą, kurios nemaža atsivėžė ir į Vokietiją, pasitraukdamas iš tėvynės.

Vokietijoje karo metu dirbo Zefeno pašte, kaip laišku išnešiotojas. Karui pasibaigus, gyveno su šeima Gross Hesefo lietuvių stovykloje, dirbdamas prie amerikiečių kariuomenės auto mechaniku ir kartu mokėsi stovykloje amatų mokykloje.

Su pirmuoju šeimų transportu 1948 m. gruodžio 23 d., atvyko į Australiją, Bonegilos emigrantų stovyklą. Atlikęs darbo sutartį prie geležinkelio darbų, su šeima persikėlė į Sydney. Paskutiniu laiku gyveno netoli dukters Onutės ir žento inž. J. Maksvyčio šeimos.

Australijoje gyvendamas, visą laiką siejo lietuvių veikla, visur aktyviai dalyvaudamas, padėdamas ir aukodamas. Iš prigimties buvo malonaus ir takaus būdo, jam visi buvo geri. Kuklus, tylus, mandagus, su nuolatine šypsena lūpose, kas visus patraukdavo ir sudarydavo apie jį linksmą ir draugišką muotaišką. Mėgo ir rėmė teatrą, choras, spaudą ir nepraleisdavo jokių lietuviškų rengimų.

Nuo kariuomenės laikų, kaip puskarininkis, baigęs karo tarnybą, įpratęs prie drausmės ir tvarkos, toks ir paliko visame savo gyvenime. Buvo senas ramovėnas nuo skyriaus įsisteigimo laikų ir juo buvo ne tik iš vardo, bet sąžiningai atlikdamas visas jam patikėtas arba pavestas pareigas. Ilgametis skyriaus valdybos narys, 1977-78 m. kadencijos valdybos pirmininkas ir šios kadencijos valdybos narys, eidamas švietimo ir kultūros vadovo pareigas. Priklausė ir Sydney Liet. Katalikų D-jai, eidamas įvairias pareigas, o paskutiniu laiku keleta metų ėjo ir parapijos seniūno pareigas.

A. a. j. psk. P. Norkus

pijos klebonas kun. Juozas Matutis. Ramovėnų vardu atsisveikinimo žodį tarė Adolfas Maslauskas, ypač pažymėdamas, kad a. a. Petras nebuvo viet tik vienos ar kitos organizacijos nariu. Pirmoje eilėje, jis buvo lietuvis ir tokiu pasiliko iki mirties. Po šv. Mišių lietuvių parapijos bažnyčioje, kurias atnašavo klebonas kun. J. Matutis, a. a. Petras buvo palaidotas St. Mary's kapinėse, New Britain, Conn. Kapo nr. 1-2, Lot 12, Sekc. 5-5X.

Nuo Pajavonio, Žaliosios, Vištyčio ar Jonavos — Lietuvos žemė, žmonės ir upeliai šiandien sruvena vargu ir kančia, bet jie tiki a. a. Petro puoselėtai

darbais — išlaikyti Lietuvą saugią, laisvą ir nepriklausomą. Jis ten vaikščiojo, saugojo žmones ir tikėjo į Lietuvos šviesų rytojų.

Paliko liūdinti žmona Teresė, broliai, giminės ir artimieji Vakaruose ir Lietuvoje.

A. J. Maslauskas

LAIŠKAI KARIUI

“Kario” redakcija ir administracija jau nebe pirmą kartą praneša, turinti blogų ir gerų žinių savo skaitytojams. Prie blogų žinių infliacijai bujojant, kasdieninių reikmenų kainoms vis kylant, esame jau pripratę. Taigi ir šis “Kario” žurnalo metinis pabrangimas nestebina. Apie gerą žinią, padidinti žurnalą, reiktų pagalvoti, kas pirmoje eilėje reiktų gerinti.

Žurnalas “Karys” yra skiriamas buvusiems kariams ir jis nenuklydo į kitas dausas. Malonu, kad jį skaito ir remia ne tik kariai. Buvusių karių gretos retėja ir jų amžiaus našta sunkėja, sveikata silpnėja visais požūriais. Tapdami pensininkais dažniau prisiriša prie knygos, žurnalo skaitymo. Tai vienintelė paguoda laisvalaikui sunaudoti. Galime didžiuotis, kad mūsų žurnalo “Karys” štabas nesiskundžia nuovargiu ir nedatkelio bėdomis, žurnalą vis plečia, tobulina. Iki šiol jis tobulėjo turiniu ir puslapių skaičiumi, bet technikos požūriu, išskyrus iliustracijas, labai mažai. Atsižvelgiant į žurnalo skaitytojų amžių, manau, vidurkis daugumoje yra apie 70 metų, jų pajėgumas matyti ir skaityti žymiai sumažėjo. Žurnalo šriftas (rašme-

nis) turėtų prisitaikyti jų regėjimo ir skaitymo pajėgumui. Dabar apie trečdalis žurnalo puslapių šriftas persmulkus ir dažnai išblėsęs. Toks spausdinys daugiau vargina ir verčia “verkti”. Sūnyčiau visą žurnalą spausdinti tokiu šriftu, kaip dabar spausdinami pirmieji puslapiai, o smulkų palikti tik išnašoms. Už tai Redakciją sveikinčiau.

K. Šimėnas

* * *

Esu laimingas, galėdamas pranešti, kad žurnale “World Coin News”, 1979 m. gruodžio 18 d. Nr. tilpo mano numizmatinis straipsnis apie Vilnių. Vieną nuotrauką panaudojau iš “Kario” 1975 m. gruodžio mėn. Nr. 10, 373 psl. Šis numizmatinis žurnalas turi daug tūkstančių skaitytojų ir mano straipsnis supažindins pasaulio monetų ir banknotų rinkėjus su Lietuvos istorija. Pridedu ir straipsnio kopiją...

Kas norėtų įsigyti tą žurnalo numerį, gali gauti už 60 centų, parašęs šiuo adresu: “World Coin News”, Krause Publications, IOLA, Wisconsin 54945.

Frank Passic

900 S. Eaton St.

Albion, Mich. 49224

Pastaba: Aš esu vienas “Lithuanian Numismatic Association” steigėjų. Šiuo metu aš mėginu sudaryti pilną Lietuvos banknotų rinkinį ir išstatyti parodoje. Jei kas turėtų gerai išlikusių (XF arba UNC) lietuviškų banknotų, prašomi man pranešti.

ATITAISSOME

(KARIO Nr. 2) AUKOJO KARIUI — \$10.98 Z. Stankus (a. a. Kazimierui Tarpai atminti), Forestville, Australia.

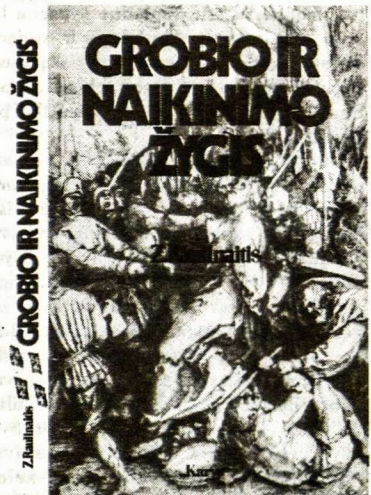
Naujas KARIO leidinys

Z. RAULINAITIS

“GROBIO IR NAIKINIMO ŽYGIS”

Turinyje nagrinėjami grobio ir naikinimo žygiai Baltijos kraštuose, vykę XII - XIV amžių bėgyje. 176 psl., kieti viršeliai, aplanko projektas dail. VI. Žiliaus. Daug schemų, kurias braižė B. Balčiūnas.

Gaunama iš KARIO administracijos, pasiuntus 9 dol. KARIO prenumeratoriams, sumokėjusiems prenumeratos mokestį už 1980 metus, tik 7.50 dol.

AUKOJO KARIUI
Sausis, 1980

\$500.00:

LŠST Centro Valdyba, Cicero, IL

\$109.00:

Sutkus, V., Bad Kreuznach, W. Germany

\$50.00:

Petkevičius, A., N. Washington, PA
Lt. Col. Skučas, D., Hampton, VA

\$28.00:

Astrauskas, J., Toronto, Canada

\$25.00:

LŠST j.s.kp. "Klaipėda, Cicero, IL

\$20.00:

Kriščiūnas, F., O'Fallon, IL

\$15.00:

Stašaitis, J., Brockton, MA
Dr. Tallat-Kelpša, F., Evergreen, Park, IL
Venclauskas, K., Los Angeles, CA

\$13.00:

Daunys, K., Toronto, Canada
Klausutis, L., Syracuse, NY
Melienė, M., Chicago, IL
Murinas, J., Detroit, MI
Sadauskas, I., Chicago, IL
Trečiokas, K., Union, NJ

\$12.00:

Šepetyš, J., Detroit, MI

\$11.00:

Ramanauskas, V., Chicago, IL

\$10.00:

Alekna, P., Ocean Gate, NJ
Dabulevičius, K., Chicago, IL
Dailidė, Z., Brookfield, IL
Janulis, V., Cicero, IL
Dr. Matukas, A., Putnam, CT
Milašius, J., St. Petersburg, FL
Šadeika, C., Farmington, MI
Šarūnas, O., Hamilton, Canada
Schoenberg, W., Cleveland, OH
Stalioraitis, J., Toronto, Canada
Strimaitis, O., Elizabeth, NJ

\$9.00:

Dauginis, P., St. Catharines, Canada
Janavičius, P.A., S. Boston, MA
Oželis, V., Malartic, Canada

\$8.00:

Adomaitis, J., Tinley Park, IL
Aidukas, A., E. Paterson, NJ
Augutis, J., Rockford, IL
Daugvydas, K., Detroit, MI
Diminskas, V., Chicago, IL
Gercys, A., Belleville, IL

Janowska, R., Morristown, PA
Kernagis, J., Chicago, IL
Legeckis, E., Jamaica, NY
Lendraitis, L., So. Boston, MA
Lisauskas, M., Waterbury, CT
Mašiotas, J., Lemont, IL
Mudenas, B., Worcester, MA
Nungaudas, V., Chicago, IL
Petrušaitis, P., Racine, WI
Pocius, A., Rockford, IL
Pundzevičius, N., Great Neck, NY
Radvenis, G., Los Angeles, CA
Ramanauskas, A., Dautona Beach Sh., FL
Stakėnas, A., Chicago, IL
Stankus, I., Cleveland, OH
Tiškevičius, S., Chicago, IL
Uknes, P., Brooklyn, NY
Vitkus, M., Bay Harbor, FL
Zubavičius, A., Hot Springs, AR

\$7.00:

Jomantas, V., Detroit, MI
Norkūnas, V., Great Neck, NY
Stravinskas, K., Chicago, IL

\$6.00:

Kanopa, P., Hamilton, Canada
Samuolis, Z., Chicago, IL

\$5.00:

Balanda, G., Warren, MI
Cieminis, A.M., Rochester, NY
Druskis, S., St. Ste. Marie, Canada
Kelmelis, A., Toronto, Canada
Kukarskas, J., Baltimore, MD
Latauskas, P., Dundas, Canada
Markus, K., Melrose Park, IL
M.B., IL
Pangonis, S., Omaha, NB
Pranevičius, S., Chicago, IL
Petrušis, M., Toronto, Canada
Šatkauskas, A., Oakville, CT
Virbickas, L., St. Petersburg, Beach, FL

\$4.00:

Burkauskas, I., Chicago, IL
Butkūnas, S., St. Charles, IL
Girevičius, J., St. Catharines, Canada
Gulbinas, P., Toronto, Canada
Kazimier, T., Chicago, IL
Kidolius, P., Hartford, CT
Myle, A., La Salle, Canada
Dr. Noakas, E., Fresh Meadows, NY
Simanas, J., Toronto, Canada
Stankevičius A., Melrose Park, IL
Šukaitis, A., Hamilton, Canada
Uksas, J., Pasadena, CA
Vieraitis, K., Chicago, IL
Vyšniauskas, J., St. Catharines, Canada

\$3.00:

Andrašunas, J., Los Angeles, CA
Apeikis, V., Los Angeles, CA
Augutis, M., Rockford, IL
Balsys, A., Naugatuck, CT
Baltušis, L., Chicago, IL
Bielkevičius, R., Brockton, MA

Budejus, S., Chicago, IL
Bulota, A., Los Angeles, CA
Buskevičius, P., Hartford, CT
Čepauskas, B., Gulfport, FL
Česna, K., Worcester, MA
Česna, J., Chicago, IL
Druseikis, P., Rochester, NY
Dubauskas, V., Woodhaven, NY
Garbenis, V., Chicago, IL
Garliauskas, S., Detroit, MI
Garsys, V., Worcester, MA
Gritėnas, J., Melrose Park, IL
Gumauskas, V., Western Springs, IL
Janušaitis, J., Gary, IN
Kaklauskas, J., Cleveland, OH
Keris, V., London, England
Kontrimas, S., Centerville, MA
Rev. Krasauskas, R., Roma, Italia
Lapienė, P., Chicago, IL
Laukaitis, A., Lemont, IL
Lekas, J., Chicago, IL
Maskeliūnas, J., Worcester, MA
Matukas, A., Chicago, IL
Mazulaitis, J., Hamilton, Canada
Michels, B., Sarasota, FL
Musteikis, A., Detroit, MI
Naujokaitis, J., Cleveland, OH
Paukštys, J., St. Catharines, Canada
Praleika, K., Little Falls, NJ
Puidokas, J., Chicago, IL
Repšys, A., Bellwood, IL
Rudokas, A., Tillsburg, Canada
Sakalauskas, V., Costa Mesa, CA
Šapalas, P., Lemont, IL
Šiugžda, J., Brooklyn, NY
Škirpa, K., Washington, DC
Stankauskas, V., Cleveland, OH
Starinskas, J., Dorchester, MA
Stelmokas, J., Lansdowne, PA
Tyla, P., Foxboro, MA
Umbrazenė, E., Chicago, IL
Vadišius, K., Verdun, Canada
Viliūnas, V., Mays Landing, NJ
Vitkus, V., Rochester, NY
Zakas, S., Washington, PA
Zarauskas, J., Richmond Hill, NY
Žilinskas, I., Agawam, MA

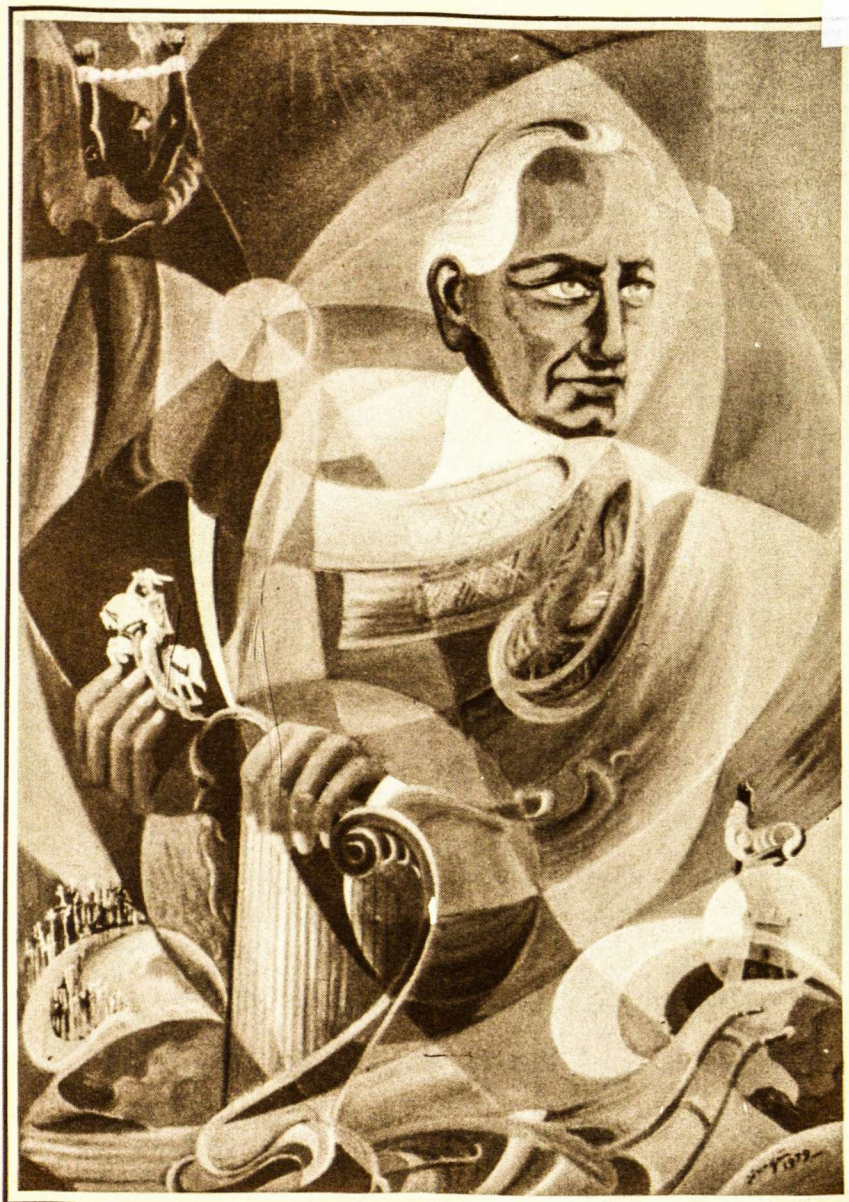
\$2.00:

Jablonskis, B., Aurora, IL
Rt. Rev. Msg. Kučingis, J.A., Los Angeles, CA
Ribokas, E., Brockton, MA
Stanaitis, J., Toronto, Canada

\$1.00:

Banionis, M., Los Angeles, CA
Balaišis, K., Cleveland, OH
Barzdukas, K., Chicago, IL
Klivečka, J., Woodhaven, NY
Šimėnas, K., Dorchester, MA
Skirmantas, S., Santa Monica, CA
Venckus, J., So. Boston, MA
White, J., Avon Park, FL
Zenkus, A.L., Worcester, MA

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja!

Dail. J. Juodis — Išėivijos Dainius, aliejus

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Cekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.